

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

EVALUAČNÍ ZPRÁVA VÝZEV 35 A 36 OPERAČNÍHO PROGRAMU ZAMĚSTNANOST

Typ dokumentu:

Průběžná evaluační zpráva

Počet stran

92

Obsah

1. ÚVOD	3
1.1. Předmět a cíle evaluace	3
1.2. Stručný popis výzev	3
2. DEMOGRAFICKÉ, GEOGRAFICKÉ, KULTURNÍ A EKONOMICKÉ FAKTORY	7
3. POUŽITÁ METODOLOGIE A PROVEDENÁ ŠETŘENÍ	14
3.1. Evaluační otázky	14
3.2. Zdroje dat a výzkumné metody	16
3.3. Harmonogram dotazníkových šetření	18
4. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÝCH ŠETŘENÍ	19
4.1. Šetření příjemců	19
4.1.1 Základní informace	19
4.1.2. Věk přijímaných dětí	23
4.1.3. Reálné náklady a poplatky za péči o dítě	29
4.1.4. Změny v dalších oblastech, problémy s naplněním kapacity	40
4.2. Situace rodičů před tím, než jejich dítě začalo navštěvovat zařízení	44
4.2.1. Základní informace	44
4.2.2. Věková struktura dětí při nástupu do zařízení	47
4.2.3. Pracovní uplatnění rodičů před nástupem dítěte do zařízení	49
4.2.4. Organizace péče o rodinu	56
4.3. Situace rodičů po té, co jejich dítě zařízení navštěvovalo	59
4.3.1. Základní informace	59
4.3.2. Věková struktura dětí	62
4.3.3. Pracovní uplatnění rodičů v době, kdy jejich dítě navštěvovalo zařízení	66
4.3.4. Organizace péče o rodinu v případě, že by nemohli využívat stávající zařízení	71
4.4. Srovnání situace rodičů před a po	79
4.4.1. Základní informace	79
4.4.2. Změna v pracovním uplatnění rodičů	82
4.4.3. Zajištění péče o dítě mimo zařízení	88
5. ZÁVĚR, ODPOVĚDI NA EVALUAČNÍ OTÁZKY A DOPRUCENÍ	89
5.1. Dopady	89
5.2. Úspornost/náklady	91
5.3. Zájem	92
5.4. Doporučení	93
6. LITERATURA	97

1. Úvod

1.1. Předmět a cíle evaluace

Předmětem této průběžné zprávy je vyhodnocení vybraných aspektů projektů ve výzvách na podporu vybudování a provozu zařízení péče o děti předškolního věku pro podniky i veřejnost mimo hl. m. Prahu (výzva č. 35) a v Praze (výzva č. 36). Tyto výzvy byly vyhlášeny odborem realizace programů ESF – adaptabilita a rovné příležitosti (Ministerstvo práce a sociálních věcí) v rámci operačního programu *Zaměstnanost*¹ (dále jen OPZ). Hodnocené výzvy byly vypsány v roce 2015 jako součást prioritní osy 1 (*Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly*) v oblasti investiční priority 1.2 (*Rovnost žen a mužů ve všech oblastech, a to i pokud jde o přístup k zaměstnání a kariérní postup, sladění pracovního a soukromého života a podpora stejné odměny za stejnou práci*). Specifickým cílem všech uvedených výzev je snížit rozdíly v postavení žen a mužů na trhu práce, a to pomocí rozšíření nabídky služeb péče o děti. Tyto výzvy využívají jednu z možných forem zjednodušeného vykazování výdajů, a to standardní stupnici jednotkových nákladů. Tento režim financování projektů je založen na tom, že poskytovatel podpory definuje jednotky a k nim odpovídající jednotkové náklady. Podle toho, kolika jednotek se příjemci (a jeho případným partnerům) podaří v souladu se stanovenými podmínkami dosáhnout, je vypočtena výše podpory, na kterou má projekt nárok. Výše podpory není navázána na objem prostředků, které realizátoři projektu na dosažení jednotek skutečně dle účetních záznamů vynaložili.

Evaluace byla připravována interně Oddělením evaluací (655). Cílem zde prezentovaného výzkumu bylo:

- zhodnotit a analyzovat úspěšnost výzev z hlediska výsledků a dopadů, které realizace projektů přinesla
- vyhodnotit výzvy z hlediska efektivity/úspornosti
- zhodnotit zájem cílové skupiny o službu zařízení péče o předškolní děti
- formulovat doporučení pro budoucí výzvy s obdobným zaměřením, příp. další projekty zabývající se otázkou dětských skupin (např. systémový projekt MPSV

¹ Předmětem této zprávy není evaluace dětských klubů (Výzva č. 14 Podpora služeb péče o děti 1. stupně ZŠ v době mimo školní vyučování v Praze a výzva č. 13 Podpora služeb péče o děti 1. stupně ZŠ v době mimo školní vyučování mimo hl. m. Prahu. Evaluace těchto výzev bude předmětem samostatné evaluační zprávy.).

Podpora implementace dětských skupin či Místní akční skupiny coby významného partnera Řídicího orgánu OPZ při aplikaci komunitně vedeného místního rozvoje)

1.2. Stručný popis výzev

Evaluační zpráva se zaměřuje na výzvy podporující vznik a provoz zařízení poskytujících pravidelnou péči o děti od narození, resp. od 1 či 3 let věku do zahájení povinné školní docházky za účelem zapojení rodičů do pracovního procesu. Služba hlídání a péče o dítě je poskytována v kolektivu dětí mimo domácnost dítěte. Obsahem služby hlídání a péče o dítě je zajištění potřeb dítěte a výchova, rozvoj schopností a kulturních i hygienických návyků dítěte (viz Výzva k předkládání žádostí o podporu 2015). V rámci těchto dvou výzev byla podporována zařízení péče o děti pro zaměstnanost i veřejnost.

V závislosti na právním rámci, ve kterém zřizovatelé zařízení provozují, jsou v rámci výzev podporovány dva typy zařízení:

- 1) Zařízení provozovaná na základě živnostenského oprávnění (vázaná živnost „Péče o dítě do 3 let věku v denním režimu“ nebo volná živnost „Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“ dle zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání)
- 2) Dětské skupiny tj. zařízení poskytující služby podle zákona o dětské skupině (dle zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů)

V této zprávě se mimo jiné zaměříme na to, zda lze pozorovat rozdíly v nabídce služeb mezi těmito dvěma druhy zařízení, a to především z hlediska reálných nákladů. Pokud jde o věkovou strukturu dětí, které mohou služeb zařízení využívat, je důležité zmínit, že zatímco dětské skupiny nemohou přijímat děti mladší než 1 rok, zařízení provozovaná na základě vázané živnosti toto omezení nemají a mohou přijímat děti od narození.

Z hlediska toho, kteří rodiče mohou služeb zařízení využívat, se zařízení dále dělí na zařízení pro veřejnost a zařízení podniková. Většina ze zařízení podpořených ve výzvách je určena pro veřejnost, to znamená, že jejich služeb může využít kdokoliv. Podniková zařízení jsou pak určena pro děti zaměstnanců určitého subjektu či subjektů (příjemce a jeho projektoví partneři). Zaměstnavatel pak může být buď přímo provozovatelem, a nebo může mít uzavřenou dohodu s jiným provozovatelem dětské skupiny.

Výzvy č. 35 a č. 36 byly vyhlášeny 11. 11. 2015. Žádosti byly přijímány v termínech 11. 11. 2015 – 7. 1. 2016 (35) / 9. 12. 2016 (36), datum ukončení příjmu žádostí o podporu byl 30. 4. 2016. Maximální délka, na kterou byl žadatel oprávněn projekt naplánovat, byla 36

měsíců. Nejzazší datum pro ukončení fyzické realizace projektu bylo stanoveno na 30. 4. 2020. Finanční alokace výzvy č. 35 (podpora) byla 882 mil. Kč, u výzvy č. 36 to bylo 118 mil. Kč. K výzvě č. 35 bylo doručeno celkem 400 žádostí, přičemž 338 jich bylo v realizaci či doporučeno k financování, u výzvy č. 36 bylo celkem 69 žádostí a 57 projektů bylo v realizaci.

2. Demografické, geografické, kulturní a ekonomické faktory

V této části zprávy se zaměřujeme na faktory, které působí na zařízení péče o děti předškolního věku, například z hlediska nabídky a poptávky po péči, a vytvářejí tak různá očekávání. Tyto faktory mohou sloužit jako základ pro interpretaci některých výsledků z dotazníkových šetření. Zaměřili jsme se zejména na tyto čtyři faktory:

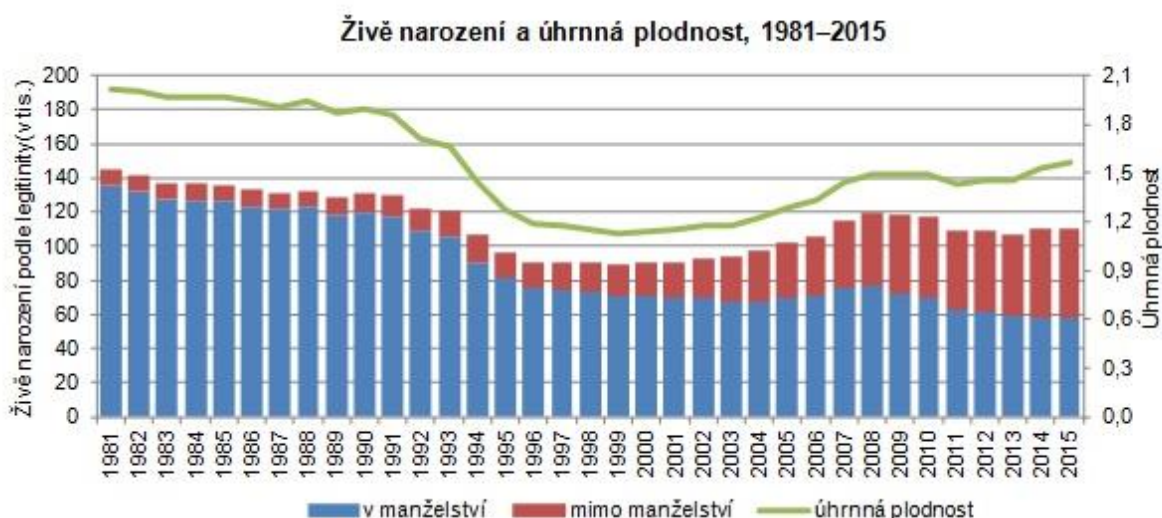
- Demografické faktory – vliv počtu dětí do šesti let a poptávka po zařízeních
- Geografické faktory – rozdíly mezi kraji a velikostmi sídel
- Kulturní faktory - společenské klima, zvyklosti, názory a přesvědčení o tom, kdo, kdy a kde bude zajišťovat péči o předškolní děti
- Ekonomické faktory – trh práce a jeho vliv na zařízení péče o děti předškolního věku

Demografické faktory:

Početnost dětí ve věkové skupině do šesti let je stěžejním faktorem pro utváření nabídky a poptávky po službě péče o děti. Počet narozených dětí je dlouhodobě sledován Českým statistickým úřadem. Nejnovější publikace z roku 2016 se zaměřuje na vývoj plodnosti v České republice v letech 2011 – 2015, nicméně v některých analýzách přidává ke srovnání i období dřívější (ČSÚ 2016).

Následující obrázek ukazuje vývoj počtu narozených dětí od roku 1981 po rok 2015.

Obr. 1

Zdroj: ČSÚ 2016

V roce 2015 se v České republice živě narodilo 110 764 dětí, což je o 904 více než v roce 2014². Zajímavostí je, že počet narozených dětí vzrostl pouze u žen rodinného stavu „svobodná“. Podíl dětí narozených nevdaným ženám v roce 2015 dosáhl 47,8 % (roste nepřetržitě od konce 80. let 20. století). U prvorozených již (od roku 2010) děti narozené nevdaným ženám převažují nad dětmi vdaných žen. V roce 2015 se mimo manželství narodilo 58,0 % prvorozených dětí (ČSÚ 2016).

Obrázek ukazuje, že nejnižší porodnost v České republice byla v letech 1992 – 2006. Tyto změny do jisté míry kopírují trendy v demografické reprodukci, ke kterým docházelo v západní Evropě od druhé poloviny 60. let minulého století. Důsledkem toho byly změny v rodinném chování obyvatelstva, kdy se začaly měnit osobní hodnoty a preference, docházelo k růstu individualismu a založení rodiny se začalo čím dál tím víc odkládat. Objevuje se i fenomén bezdětnosti, kdy se rodičovství může stát předmětem volby, v níž převažují aspekty rizika před racionalitou (viz McDonald 2000), či dokonce handicapem v prostředí tržní společnosti (viz Beck 1992). Jedním z faktorů, který ovlivňuje míru bezdětnosti, je rovněž vzdělání. Zatímco pro ženu může být vysokoškolské vzdělání bariérou pro rodičovství, u mužů je tomu naopak – nejvíce jsou bezdětností ohroženi muži bez vzdělání (Hašková 2009). K dalším změnám došlo z hlediska struktury domácností, kdy se dřívější model vícegeneračních domácností, kdy ve společné domácnosti žili rodiče i prarodiče, stává spíše výjimkou.

Zařízení péče o děti by vždy měla aktuálně reagovat na současnou demografickou situaci. Nicméně problematické může být, že než se uvede nějaké nové zařízení do provozu, trvá to určitou dobu a v demografické situaci může mezitím dojít ke změně. K výraznějšímu poklesu počtu zařízení péče pro děti docházelo v devadesátých letech. Zatímco pokles počtu mateřských škol byl spíše pozvolný, v případě jeslí se jejich počet na začátku 90. let snížil dramaticky (Hašková 2007). V současné době, v souvislosti se zvyšující se porodností, se logicky zvyšuje i počet dětí předškolního věku, které mohou být potencionálními uživateli dětských skupin. Zároveň právě s kladením důrazu na rodinnou politiku, která si klade za cíl lepší možnosti sladování rodinného a pracovního života ve smyslu dostupnosti předškolních zařízení péče o děti do tří let, podpory matek celodenně pečujících o děti do čtyř let, efektivní integrace otců do péče o předškolní dítě, se pojí předpoklad, že tato podpora může napomoci k dalšímu zvyšování porodnosti (McDonalda 2000).

Geografické faktory:

² Tento trend pokračoval i v roce 2016, kdy počet živě narozených dětí činil 112 663, což bylo nejvíce za posledních šest let)

V České republice se nachází 14 krajů, z nichž každý má svá specifika. Z hlediska zařízení péče o děti předškolního věku a sladování rodinného a pracovního života jsou stěžejní zejména rozdíly v počtu obyvatelstva, sídelní struktury, porodnosti, sňatečnosti, hrubé mzdy a zaměstnanosti. Tyto aspekty pak mohou hrát roli z hlediska poptávky po zařízeních péče o děti předškolního věku a nabídky dostupných zařízení (v jejich množství, poplatku za péči, specifickém zaměření či programu). Při srovnávání krajů je patrné, že zcela výjimečné postavení mezi kraji má Hlavní město Praha. Hodnoty demografických ukazatelů jsou zde ve srovnání s dalšími kraji často výrazně odlišné. Z hlediska počtu obyvatel je největším Středočeský kraj, ve kterém žije 1 338 982 obyvatel (únor 2017, ČSÚ). Tento fakt je do jisté míry rovněž ovlivněn rozsáhlou bytovou výstavbou v nedávných letech a následnou suburbanizací, ke které zde docházelo³. Více jak milionová populace je dále rovněž v Praze, v Moravskoslezském kraji a v Jihomoravském kraji. Naopak nejméně obyvatel má Karlovarský kraj (296 749) a Liberecký kraj (440 636).

Odlišná sídelní struktura v rámci jednotlivých krajů je výsledkem historického vývoje, který byl ovlivněn jak socioekonomickými specifiky krajů, tak jejich geografickou polohou a fyzicko-geografickými podmínkami. Tyto faktory se odráží rovněž na velikosti podílu městského obyvatelstva v krajích. Nejvyšší podíl populace kraje v malých venkovských obcích do 999 obyvatel má Kraj Vysočina, který leží v periferní oblasti Českomoravské vrchoviny, a Středočeský kraj tvořící širší zázemí Prahy. Naopak mezi průmyslové, nadprůměrně urbanizované regiony s vyšší hustotou zalidnění a obyvatelstvem koncentrovaným do větších sídel patří Moravskoslezský kraj, Karlovarský kraj a Ústecký kraj.

Z hlediska celkové úrovně počtu narozených dětí je aktuálně nejvyšší intenzita plodnosti ve Středočeském kraji, což úzce souvisí s již s výše zmiňovanou suburbanizací. O něco vyšší plodnost je dlouhodobě také v Libereckém kraji a v Ústeckém kraji (ačkoli zde došlo od roku 2005 k menšímu poklesu). Největší výkyvy v plodnosti měl Kraj Vysočina, kde v roce 2005 byla čtvrtá nejvyšší úroveň úhrnné plodnosti, ale až dvanáctá v letech 2007 a 2009–2010 a druhá v letech 2014–2015. Nejnižší intenzitu plodnosti měly v roce 2015 ženy v Karlovarském kraji. Hlavní město Praha se stabilně pohybuje mezi kraji s nejnižší úrovní

³ Středočeský kraj a Hlavní město Praha tvoří společně region s intenzivními vazbami, které se projevují především v nejbližším zázemí hlavního města. Charakteristická je zde tzv. rezidenční suburbanizace, která se projevuje stěhováním pražského obyvatelstva do Středočeského kraje (především do okresů Praha-východ a Praha-západ) – za lepším bydlením v nově postavených rodinných domech. Tyto migrační jevy pak mají vliv na celou řadu demografických, sociálních a ekonomických ukazatelů (přistěhované obyvatelstvo je většinou v produktivním věku, vzdělanější, s vyššími příjmy, zakládá v kraji své rodiny atd.).

plodnosti, což dokazuje jeho 12. – 14. pořadí v poslední dekádě. Výrazně regionálně různorodý je pak obraz České republiky z hlediska počtu umělých přerušení těhotenství (indukovaných potratů) na jednu ženu. Nejvyšší počty vykazují kraje na severozápadě Čech – Ústecký a Karlovarský, nejnižší kraje Pardubický, Zlínský a Kraj Vysočina (ČSÚ 2016).

Co se týče průměrného věku, byly nejstarší matky v letech 2005 až 2015 vždy v Hlavním městě Praze, naopak nejmladší matky byly v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji (podle pořadí od nejmladších v každém roce). Pořadí krajů podle podílu dětí narozených mimo manželství se v poslední dekádě příliš nezměnilo. Nejvyšších hodnot dosahoval vždy Karlovarský kraj a druhých nejvyšších Ústecký kraj. Na třetím a čtvrtém místě se střídaly kraje Liberecký a Moravskoslezský. Nejnižšího zastoupení mimomanželsky narozených dětí naopak dlouhodobě dosahuje Zlínský kraj (ibid.).

Na Moravě vstupují obyvatelé do manželství relativně častěji než v ostatních částech republiky. Počet sňatků na tisíc obyvatel bývá nejvyšší v krajích Vysočina, Zlínském a Jihomoravském. Až tři čtvrtiny sňatků zde přitom uzavírají dvě svobodné osoby, tj. ze 75 % jde o první sňatek, zatímco na západním konci republiky – v Ústeckém a Karlovarském kraji – je sňatků dvou svobodných osob méně než 60 % z celkového počtu. V pozadí stojí vyšší míra rozvodovosti.

Nejvyšší hrubá měsíční mzda je v Praze, kde průměrná částka dosahuje 35 187 Kč (28. 2. 2017). V žádném z ostatních krajů průměrná mzda nepřekračuje částku 28 tis. Kč. V Praze je také ve srovnání s ostatními regiony nejnižší nezaměstnanost (3,26%). Vyšší průměrná mzda je ve Středočeském kraji (27 730 Kč), Jihomoravském kraji (26 629 Kč) a Plzeňském kraji (26 498 Kč). Naopak nejnižší mzdy jsou v Karlovarském kraji (23 612 Kč), ve Zlínském kraji (24 342 Kč), v Olomouckém kraji (24 666 Kč) a v Pardubickém kraji (24 707 Kč). Co se týče nezaměstnanosti, tak nejnižší ukazatel je mimo Prahu v Plzeňském (3,49%) a Královéhradeckém kraji (3,72%). Největší nezaměstnanost je v Ústeckém kraji (7,79%) a v Moravskoslezském kraji (7,30%).

Kulturní faktory:

Dalším faktorem, ovlivňujícím poptávku po zařízeních péče o děti předškolního věku, je faktor kulturní. Jde především o společenské klima, zvyklosti, názory a přesvědčení o tom, kdo, kdy a kde bude zajišťovat péči o děti předškolního věku. Pokud bude ve společnosti převládat názor, že pro nejmenší děti je nejlepší rodinná péče, poptávka po péči o nejmenší děti bude tímto názorem značně ovlivněna.

Zakořeněné představy o tradičních ženských a mužských rolích v České republice byly nepochybně umocňovány dobou socialismu. Na jedné straně v tomto období docházelo k ekonomické emancipaci ženy, přičemž hlavním hybatelem této změny byl masový, shora diktovaný nástup žen do placeného zaměstnání po roce 1948. Na straně druhé straně se však většina autorů shoduje, že se v rámci socialistické emancipace nepodařilo dosáhnout proměny tradičního způsobu fungování domácností, v nichž naprostou většinu povinností a úkolů i nadále zastávaly ženy (Vodochodský 2007). Žena tak stále fungovala jako strážkyně rodinného krbu, sháněla nedostatkové zboží a po večerech vařila teplou večeři a pletla dětem oblečení. Střetávala se tak tedy s tzv. dvojitým břemenem a nutnou koordinací mezi sférou soukromou a veřejnou.

Dalo by se očekávat, že od roku 1989 došlo v postojích české společnosti v oblasti péče o dítě ke změnám, nicméně, jak deklarují i různá výzkumná šetření, spíše zatím převládají stereotypní představy a názory se mění spíše pozvolna a spíše u mladší a vzdělanější populace. Hašková (2007) uvádí, že se stále polovina českých mužů a žen drží jako ideálu tradiční (konzervativní) představy o uspořádání genderových rolí, kdy muž zajišťuje rodinu finančně a žena pak přebírá odpovědnost za péči o děti a domácnost. Tato představa se pak promítá i do reálného uspořádání genderových rolí v ČR, kdy muž přináší do rodiny zpravidla vyšší výdělek než žena a žena zase přebírá naprostou většinu péče o děti a domácnost.

Převažující role ženy v péči o dítě souvisí i s tím, že v drtivé většině případů je to právě ona, kdo zůstává na rodičovské dovolené. V tomto období se pak i většinou nastavuje dělba práce v domácnosti, která většinou přetrvává i v pozdějším období.

Postoj veřejnosti na tradiční mužské a ženské role v rodině dlouhodobě sleduje ve svých výzkumech CVVM. Ve své poslední zprávě z února 2016 potvrzují, že názory respondentů na rozdělení činností v rodině vykazují zřetelné diference podle pohlaví dotazovaného. Muži častěji než ženy přisuzovali ženám nakupování potravin, péči o děti či uklízení, zatímco ženy mužům více připisují další vzdělávání, pěstování koníčků, starost o rodinný rozpočet a provádění oprav domácnosti. Konkrétně pak tři pětiny (60 %) respondentů uvedly, že by se péči o děti měli věnovat oba partneři, 39 % z nich ale tuto činnost přisoudilo pouze ženám. Více jak tři pětiny pak vyslovilo názor, že o profesní kariéru by měli usilovat oba partneři, 33% z oslovených však tuto činnost přisoudilo jen mužům. Menší rozdíly jsou ale vidět v pohledu na starost o rodinný rozpočet – podle tří pětín by se měli o rodinný rozpočet starat oba partneři, 23% tuto činnost připsalo mužům a 16% ženám (CVVM 2016).

Další výzkum, který se v poslední době zabýval dělbou práce v rodině, bylo šetření Proměny české společnosti (2016). Výsledky průzkumu ukázaly, že o malé děti se starají spíše ženy než

muži. Pokud je v domácnosti dítě do tří let, tráví ženy péčí o děti šest a půl hodiny denně, u mužů jsou to dvě hodiny.

Ekonomické faktory:

Vliv na zařízení péče o děti předškolního věku má nepochybně rovněž nastavení trhu práce. Hlavním posláním zařízení péče o děti předškolního věku má být umožnění matce či otci nepřerušit sociální a pracovní kontakty, nerezignovat na svoji kariéru, a zároveň neztratit tolik nutný finanční příjem.

Trh práce může poptávku po zařízeních péče o dítě ovlivňovat dvojím způsobem. V okamžiku, kdy roste počet těch, kteří se rozhodnou věnovat kariéře a odsouvají založení rodiny na pozdější dobu (případně se objevuje i dobrovolná bezdětnost), tak se snižuje i poptávka po těchto zařízeních. Naopak ti, kteří už rodinu mají, se mohou snažit co nejvíce propojit rodinný a pracovní život, a uvítají, pokud bude k dispozici časově a finančně dostupné zařízení, které jim umožní návrat na trh práce, ať už je hlavní motivací potřeba druhého příjmu v rodině nebo touha po zúročení svého vzdělání, získaných zkušeností a dovedností (viz Taylor-Gooby 2004).

Všeobecně je známo, že Česká republika má jednu z nejdelších mateřských a rodičovských dovolených na celém světě⁴. Řada studií dokládá, že v zemích s delší placenou rodičovskou dovolenou jsou vyšší mzdové rozdíly mezi muži a ženami (OECD, 2012), ale také vyšší genderové rozdíly v nezaměstnanosti (Bičáková, 2012). Tento fakt, který se většinou dotýká žen, může vést k poklesu životní úrovně či ke komplikovanému návratu do zaměstnání. Dalšími negativy, se kterými se může žena v dlouhodobější perspektivě potýkat, jsou nižší starobní důchody v důsledku výchovy dětí, rozdíly ve výši výdělků mezi mužem a ženou či vyšší hrozba nezaměstnanosti (Gender Studies 2016).

Jedním z problémů žen, se kterými se potýkají, je nedostatečná nabídka flexibilních a zkrácených pracovních úvazků, vedle toho pak také nedostatek možností, kam svěřit dítě po dobu, kdy by vykonávaly práci. Nedostupnost flexibilních úvazků pak může ženy nutit volit zaměstnání, která jsou méně náročná na výkon a čas, což ale následně prohlubuje jejich mzdovou mezeru ve srovnání s muži (Křížková a kol. 2011). Další roli také sehrávala, že po dlouhodobějším pobytu na rodičovské dovolené dochází k poklesu kvalifikace (v průběhu let, kdy je žena nepřítomna v práci, se může v důsledku např. technologického rozvoje změnit obsah jejího zaměstnání), ke ztrátě lidského kapitálu a přerušení profesního vývoje (viz

⁴ V současné době si většina žen volí tříletou nebo delší rodičovskou dovolenou, pouze asi 20 % žen s dvouletým dítětem je již zpět na trhu práce. Většina žen se na trh práce vrací ve 3 letech věku dítěte, kdy dosahuje nezaměstnanost žen s maturitním a vyšším vzděláním 12 % a u žen bez maturity dokonce 28 % (Bičáková, Kališková 2016).

Bičáková, Kalíšková 2016). Nezávisle na délce rodičovské dovolené míru pracovního nasazení může ovlivňovat vyšší nemocnost dětí. Obecně pak tato nižší produktivita žen může při snaze o návrat na trh práce vést k vyššímu riziku nezaměstnanosti.

3. Použitá metodologie a provedená šetření

3.1. Evaluační otázky

V rámci evaluace se zaměříme na následující otázky, které sledují dopady, náklady na vybudování a provoz a zájem o služby péče o předškolní děti.

Sledování dopadů:

- Jak projekt ovlivnil zaměstnanost zástupců cílových skupin?
- Jak projekt ovlivnil příjem zástupců cílových skupin?
- Jak projekt ovlivnil spokojenost se sladěním pracovních a rodinných povinností u zástupců cílových skupin?
- Na jakých faktorech závisí dosažení jednotlivých dopadů?

Dopady výzvy byly zjišťovány primárně skrze dotazníkové šetření rodičů a mapování rozdílů, v tom, jaké bylo pracovní uplatnění rodičů v době před tím, než začali využívat zařízení předškolní péče podporované z OPZ, s obdobím, kdy jejich dítě zařízení nějakou dobu navštěvovalo (s cílem zachytit alespoň půlroční období, kdy mohlo dojít ke změně). V analýzách se zvláště zaměříme na týdenní pracovní dobu rodičů, jejich způsob zapojení na trh práce či měsíční příjem, a to jak u matky, tak u otce. Zaměříme se také na spokojenost se sladěním pracovních a rodinných povinností a hypotetické řešení situace, když by rodina nemohla využívat stávající zařízení. Zajímat nás bude zejména, jakým způsobem by rodina zajišťovala převážnou péči o dítě/děti a jak by tímto výpadkem služby byla ovlivněna pracovní doba rodičů. Vybrané otázky rovněž dáme do souvislosti z hlediska dalších faktorů, jako je např. zapojení na trh práce matky, region či věk dítěte.

Sledování úspornosti/nákladů:

- Jaké reálné náklady vynakládají příjemci na:
 - vybudování zařízení,
 - transformaci zařízení,
 - nájemné
 - kvalifikaci pečujících osob
 - provoz?
- K jakým změnám došlo u příjemců, kteří službu péče o děti provozovali již před obdržením podpory, a jaké jsou očekávané změny po skončení podpory z OPZ?

- Jaká je výše poplatků, které zařízení účtují rodičům za své služby a jak se tyto poplatky změnilo?

Dotazníkové šetření příjemců nám umožní zjistit reálné náklady, které zařízení mají na vybudování a provoz. Sledovat rovněž budeme změny, ke kterým došlo po té, co obdrželi příjemci podporu z OPZ. Zvláštní pozornost pak budeme věnovat otázce „školkového“ neboli poplatkům, které zařízení účtují rodičům za své služby. Evaluační otázky budeme sledovat zvláště z pohledu zařízení, která jsou zřizovaná v režimu dětské skupiny, a těmi, které fungují jako živnost.

Sledování zájmu:

- Jaká je míra obsazenosti podpořených zařízení a pocítují příjemci problémy s naplněním kapacity?
- Mají zařízení zájem změnit věkovou hranici pro přijímání dětí?
- Jaké byly důvody rodičů pro rozhodnutí umístit dítě do daného zařízení?
- Zvažují rodiče odchod dítěte ze zařízení?

Otázku zájmu budeme sledovat jak u příjemců, tak u cílové skupiny rodičů. U příjemců nás bude zajímat počet dětí, které mají zapsané ve svém zařízení z hlediska jednotlivých věkových skupin. Dále budeme zjišťovat, jestli mají problémy s naplněním kapacity a pokud ano, jaké jsou hlavní důvody. Bude nás zajímat i zájem příjemců o rozšíření svých služeb pro mladší děti, než aktuálně přijímají do svých zařízení. U rodičů pak budeme sledovat jejich zájem skrze důvody, které je vedly k výběru daného zařízení, a rovněž skrze důvody, které vedou rodiče k úvahám, že by jejich dítě přestalo zařízení navštěvovat.

3.2. Zdroje dat a výzkumné metody

Tato průběžná zpráva vychází z dat získaných prostřednictvím dotazníkových šetření zaměřených na příjemce podpory z OPZ a zástupce cílové skupiny v kombinaci s Desk research provedeném na základě projektových žádostí, zpráv o realizaci projektu, dat z IS ESF 2014+ a volně dostupných dat ohledně jiných služeb kolektivní péče o děti.

Pro ověření dopadů intervence na cílovou skupinu, tedy rodiče dětí navštěvujících podpořená zařízení, byl využit kvazi-experimentální design: V rámci dvoufázového elektronického dotazníkového šetření byla nejprve vstupním dotazníkem „PŘED“ zjištěna situace rodičů na trhu práce v době při nástupu dětí do zařízení. S odstupem několika měsíců (harmonogram viz níže) byly pak respondenti v navazujícím dotazníku „PO“ dotazováni ještě jednou, aby bylo možné tyto situace porovnat a vyhodnotit, zda v souvislosti s působením intervence došlo k nějakým změnám. Pro vyhodnocení těchto změn byly použity spárované odpovědi respondentů, kteří vyplnili oba dva dotazníky.

Při vyhodnocování dopadů tímto způsobem je nutné zmínit limity výše zmíněného designu, které spočívají zejména v nemožnosti komparace zkoumané skupiny s kontrolní skupinou. Díky kvazi-experimentálnímu návrhu výzkumu s dostatečným počtem dat ve vzorku je sice možné zjistit dosažené změny mezi stavem „PŘED“ a „PO“ bez srovnání s kontrolní skupinou, která intervenci nebyla vystavena, je však obtížné kauzálně připsat tyto změny či jejich určité části zkoumané intervenci. Tuto překážku bylo do jisté míry možné překonat kauzálními otázkami v dotazníku.

Šetření bylo prováděno na náhodně vybraném vzorku. Vzhledem k tomu, že nebylo možné udělat náhodný výběr na úrovni rodičů, udělali jsme náhodný výběr na úrovni samotných zařízení, v nichž potom byli osloveni všichni rodiče. Pro stanovení dostatečně velkého vzorku respondentů jsme zvolili následující postup. Vyšli jsme z předpokladu, že každé zařízení navštěvuje průměrně 10 dětí (celkem cca 4 700 dětí), při velikosti základního souboru 4 700 osob a zachování 5% intervalu spolehlivosti je potřeba získat vzorek o velikosti 355 osob, tedy z 36 zařízení. Aby bylo dosaženo potřebného počtu odpovědí, byl počet zařízení upraven předpokládanou mírou non response 40 % a výsledný vzorek byl stanoven na 60 zařízení. Předpokládaná míra non response v sobě zahrnuje non response na úrovni rodičů i zařízení a byla stanovena kvalifikovaným odhadem na základě předchozích zkušeností s podobným typem šetření. Vzhledem ke specifikům podnikových zařízení a jejich nižšímu zastoupení v základním souboru (celkem 40 subjektů, cca 9 %) byl vzorek podnikových zařízení navýšen o dalších 11 subjektů. Celkový počet oslovených zařízení byl tedy 71. Dotazován byl vždy

jeden rodič na jednu rodinu. Dotazníky byly distribuovány v elektronické podobě ve spolupráci s provozovateli zařízení. Anonymizované odpovědi od rodičů pak byly automaticky zasílány přímo evaluační jednotce MPSV.⁵ Podrobnější informace o vzorcích „před“ a „po“ a jejich reprezentativitě jsou rozepsány dále přímo v jednotlivých kapitolách věnovaných vyhodnocování těchto dotazníků.

Pro vyhodnocení evaluačních otázek týkajících se úspornosti (nákladů) a zájmu o službu jsme provedli jednorázové dotazníkové šetření u příjemců podpory. Vzhledem k celkovému počtu zařízení byli v tomto případě osloveni všichni příjemci. Dotazníky byly stejně jako u cílové skupiny distribuovány v elektronické podobě a anonymizované odpovědi zasílány přímo evaluační jednotce a zpracovány souhrnně. Jednorázovou analýzu dat sesbíraných od jednotlivých příjemců těmito dotazníky jsme pak doplnili o údaje získané jinými metodami v rámci desk research (zmíněného výše).

Po vyčištění dat a propojení datových souborů jsme přistoupili k samotným analýzám. Nejprve jsme pro všechny otázky vytvořili kontingenční tabulky, které nám poskytly základní vizualizaci frekvencí odpovědí, následně jsme vytvořili k jednotlivým otázkám grafy. Statistická nezávislost v porovnávacích grafech byla testována za použití vhodných testů dle typu proměnných (výlučná možnost odpovědi, vícečetná možnost odpovědi) a s případným zohledněním nízkého počtu pozorování v některých kategoriích. Konkrétně byly použity testy chí-kvadrát a Fischerův exaktní test. Dále byla testována shodnost rozdělení odpovědí u zjišťovaných ve dvou časových obdobích pomocí testů marginální homogenity. Výsledek testů, resp. odpovídající p-hodnota, je uveden vždy v poznámce pod čarou.

⁵ Ačkoli respondenti v dotaznících nevyplňovali osobní údaje a odpovědi z elektronických dotazníků byly zasílány přímo evaluační jednotce, odpovědi „před“ a „po“ bylo možné spárovat díky uvedeným iniciálám dětí docházejících do zařízení v kombinaci s jejich daty narození.

3.3. Harmonogram dotazníkových šetření

Dotazníkové šetření zaměřené na cílovou skupinu

Vstupní dotazník „PŘED“		
	1. vlna	2. vlna
Sběr dat	Červen 2016	Září 2016
Počet sesbíraných dokončených odpovědí	340	243

Navazující dotazník „PO“		
	1. vlna	2. vlna
Sběr dat	Červenec 2016	Květen 2017
Počet sesbíraných dokončených odpovědí	54	423

Vzhledem k designu evaluace (porovnání situace „před“ a „po“) jsme potřebovali cílovou skupinu oslovit pokud možno co nejdříve od chvíle, kdy začala využívat služeb zařízení. Zhruba polovina zařízení přitom začínala provoz již před létem 2016, polovina až od září 2016. Proto jsme rozeslání vstupních dotazníků rozdělili na dvě vlny. Naprostou většinu navazujících dotazníků jsme pak sesbírali najednou v květnu 2017 pouze s výjimkou 54 dotazníků od respondentů, jejichž děti již v zařízeních v létě 2016 končily docházku, a proto jim byly dotazníky rozeslány dříve, abychom o jejich odpovědi nepřišli. U několika jedinců, kteří vyplňovali oba dva dotazníky, jsme tedy nepostihli celé půlroční období, kdy dítě zařízení navštěvovalo (konkrétně 13 z nich bylo v zařízení méně jak půl roku, u pěti to bylo méně jak čtvrt roku).

Dotazníkové šetření na příjemce

	Všechna zařízení
Datum rozeslání	Březen 2017
Počet sesbíraných dokončených odpovědí	175

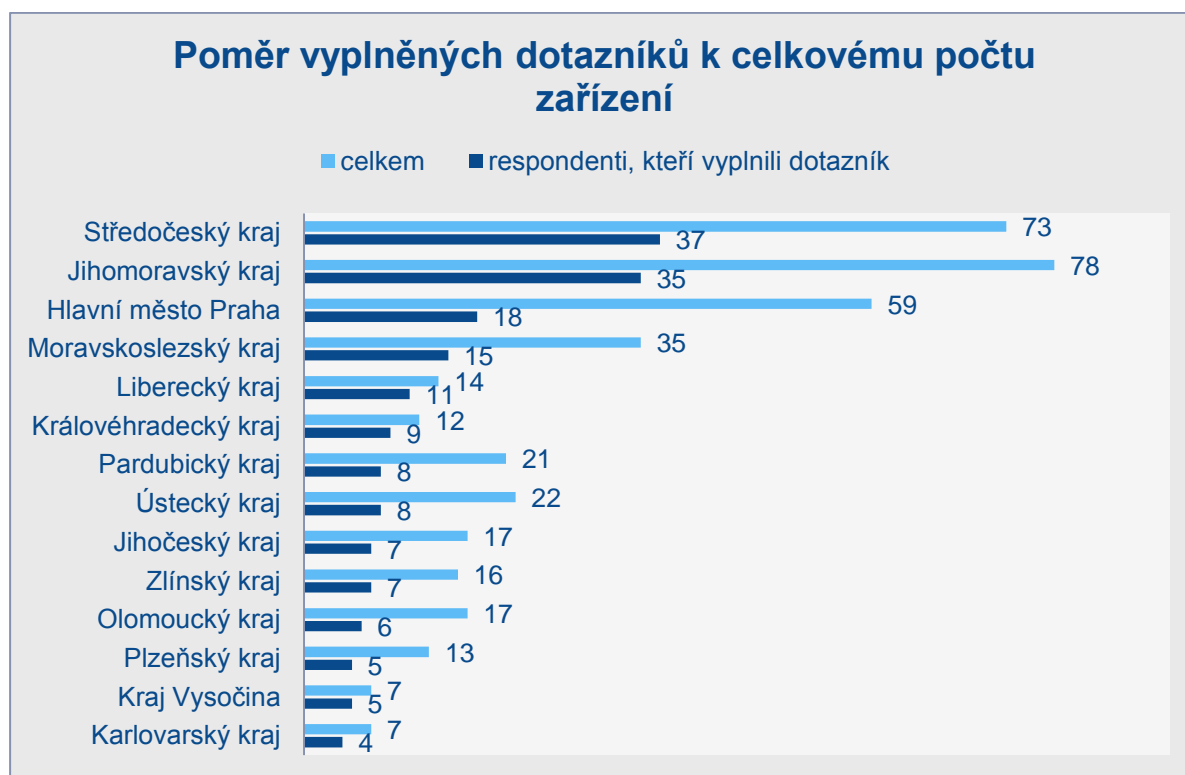
Jednorázové dotazníky pro příjemce dotací byly rozeslány všem příjemcům najednou v jedné vlně v březnu 2017.

4. Výsledky dotazníkových šetření

4.1. Šetření příjemců

4.1.1 Základní informace

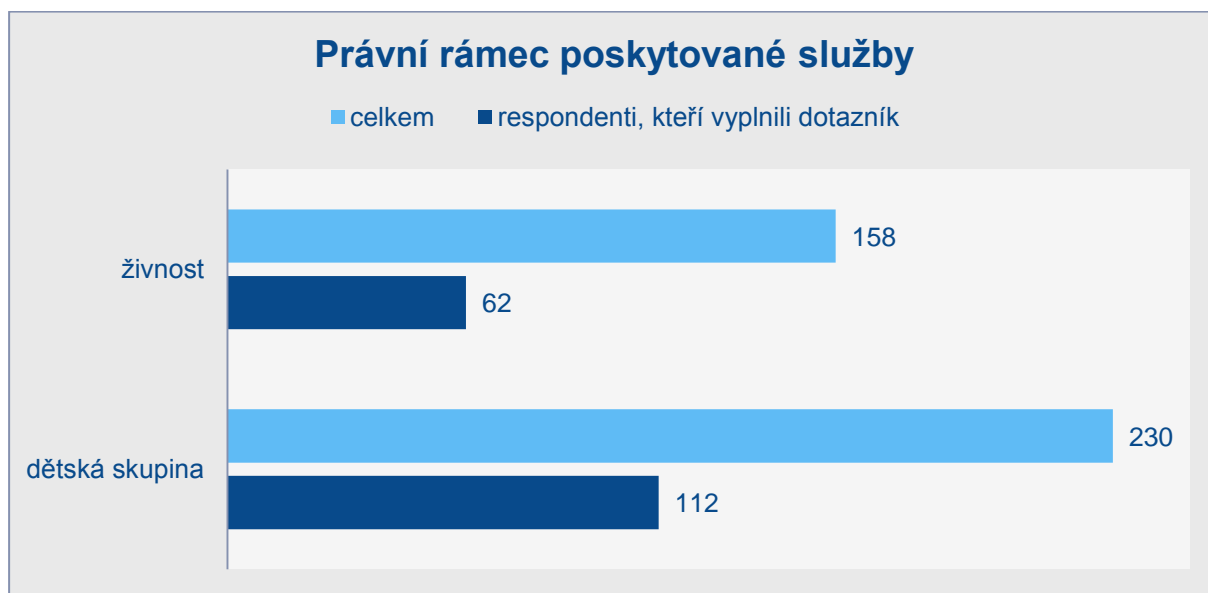
Graf 1 Poměr vyplněných dotazníků k celkovému počtu oslovených zařízení (dle krajů ČR, absolutní počty)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=175) a Seznam příjemců (N=388), vlastní analýza

Dotazník pro příjemce vyplnilo celkem 175 respondentů z celkem 390 oslovených příjemců. Nejvíce zařízení, která dotazník vyplňovala, se nachází ve Středočeském kraji (37), dále v Jihomoravském kraji (35), v Hlavním městě Praha (18) a v Moravskoslezském kraji (15). Naopak nejméně zařízení bylo v Karlovarském kraji (4), v Kraji Vysočina (5) a v Plzeňském kraji. Počet vyplněných dotazníků do jisté míry odpovídá celkovému počtu zařízení, která se v tom kterém kraji nacházejí. Nicméně můžeme vidět určité rozdíly v poměru vyplněných dotazníků k celkovému počtu zařízení, která byla oslovena. Nejmenší rozdíly jsou patrné v Libereckém kraji, Královéhradeckém kraji, v Kraji Vysočina a v Karlovarském kraji, naopak největší rozdíly jsou v Hlavním městě Praha, v Pardubickém kraji a v Ústeckém kraji.

Graf 2 Právní rámec poskytované služby (srovnání struktury celkového souboru oslovených zařízení s respondenty, kteří vyplnili dotazník, absolutní počty)

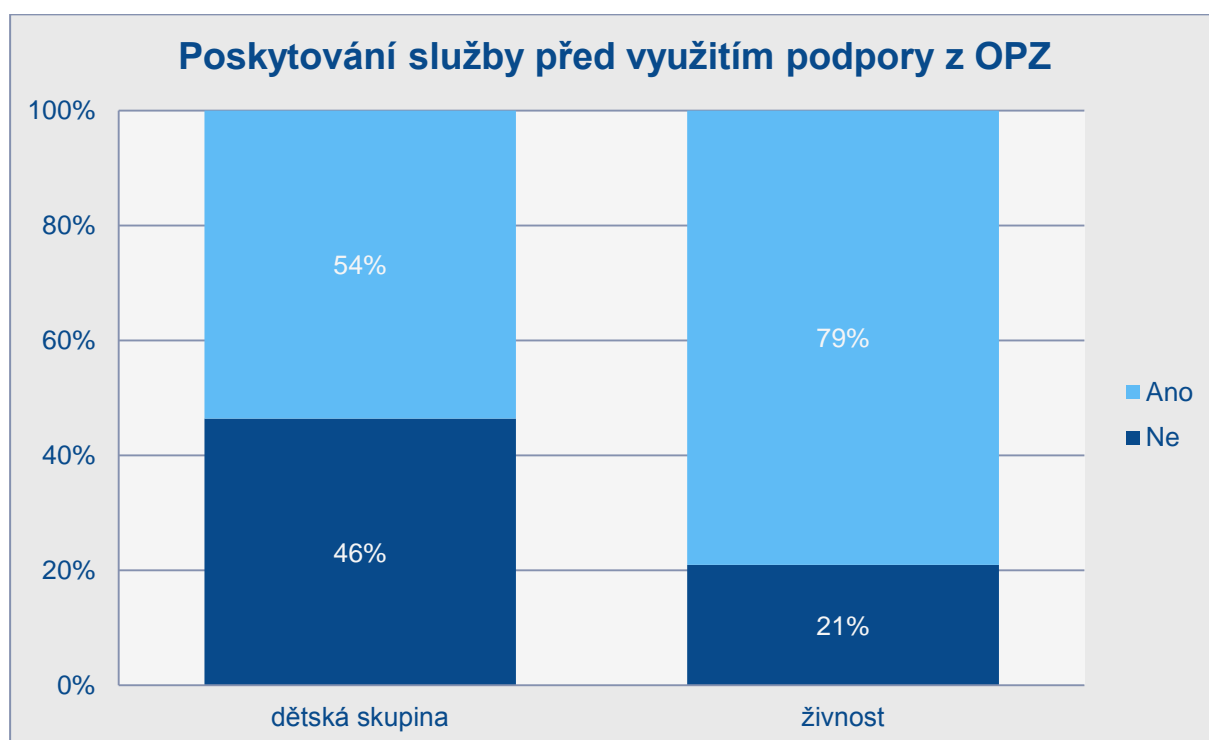

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=175) a Seznam příjemců (N=388), vlastní analýza

Většina oslovených zařízení byla zřizovaná jako dětská skupina (tři pětiny z nich). Podobné poměrové rozložení pak bylo vidět i ve struktuře respondentů, kteří vyplnili dotazník. V interpretaci dat je tedy potřeba brát v potaz odlišný počet zařízení ve sledovaných skupinách.

V dalších otázkách dotazníkové šetření zjišťovalo, jestli zařízení poskytovalo služby již před využitím podpory a jestli u nich došlo ke změně právního rámce po získání podpory z OPZ.

Graf 3 Poskytování služby před využitím podpory z OPZ (v %)

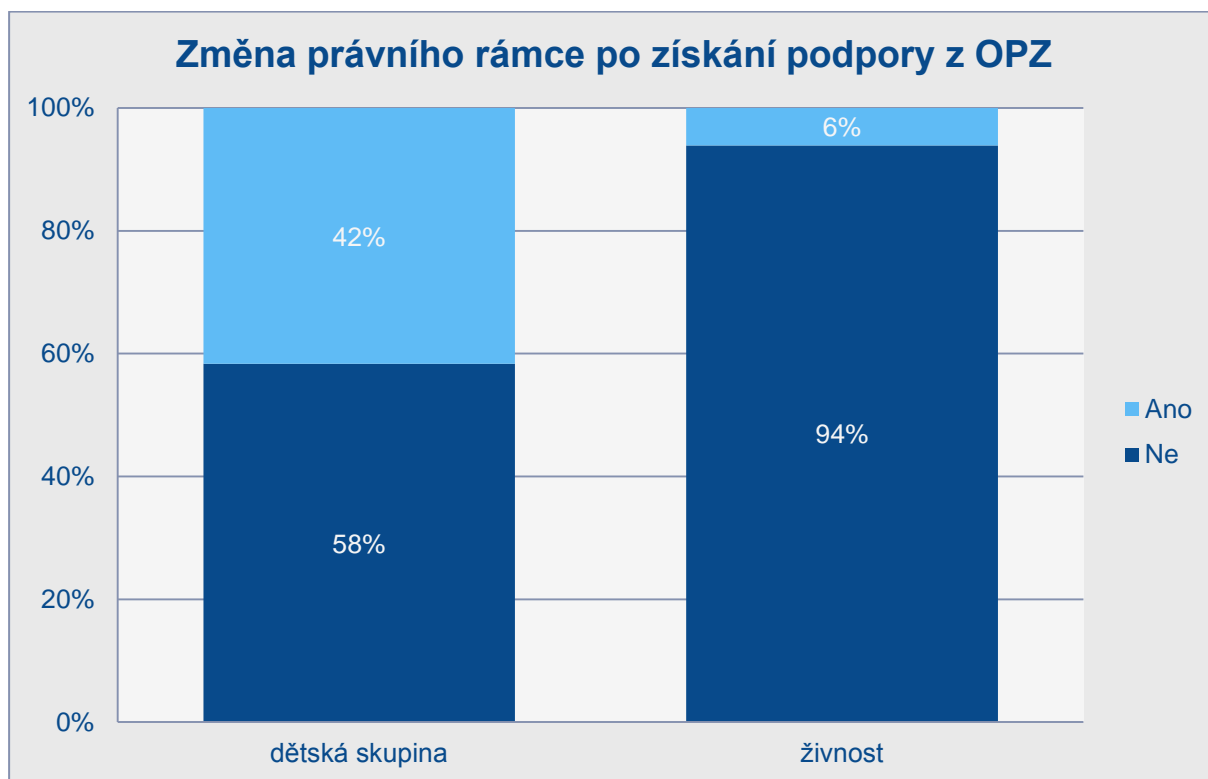

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=112 dětské skupiny, 62 živnosti), vlastní analýza⁶

Graf 3 ukazuje rozdíly v poskytování služby před využitím podpory z OPZ mezi zařízeními zřizovanými jako dětská skupina a živnostmi. Zatímco téměř čtyři pětiny živností uvedly, že služby poskytovaly již před využitím podpory z OPZ, u dětských skupin to bylo jenom něco přes polovinu. Rozdíly jsou statisticky významné.

⁶ χ^2 : p-hodnota=0,001

Graf 4 Změna právního rámce po získání podpory z OPZ (odpovědi od zařízení, která již fungovala před získáním podpory z OPZ v %)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=60 dětské skupiny, 49 živnosti), vlastní analýza⁷

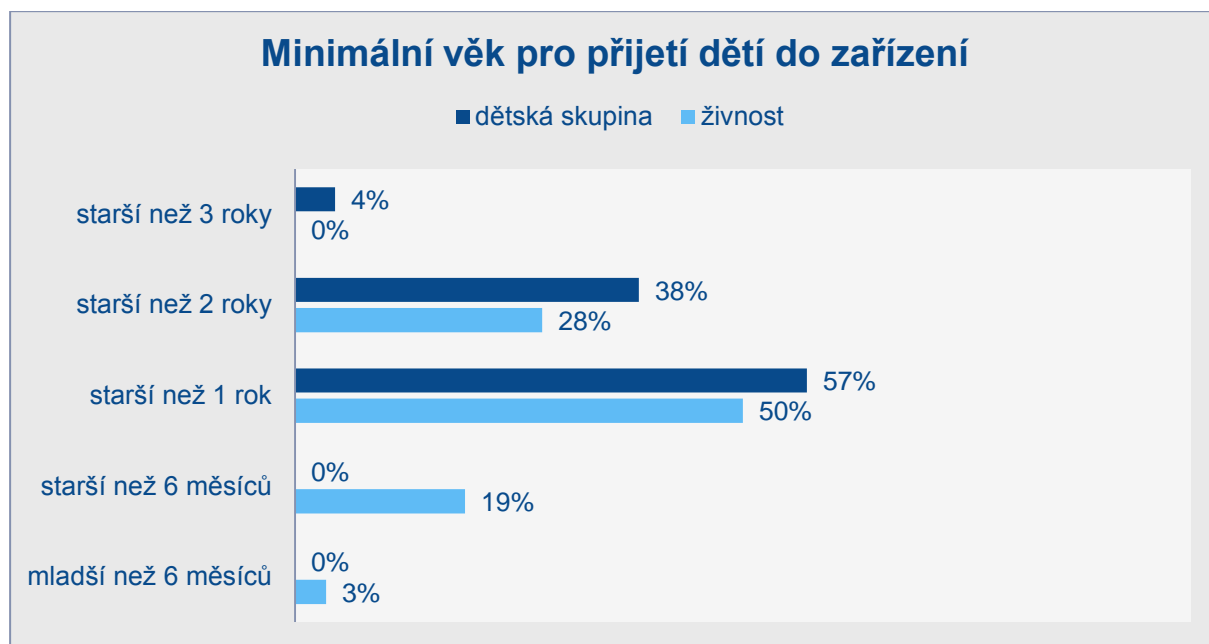
Většina zařízení, která fungovala před získáním podpory z OPZ, je provozována ve stejném právním rámci jako v předchozím období. Určité rozdíly jsou ale patrné při srovnání živností a dětských skupin. Zatímco u dětských skupin změnil právní rámec více jak dvě pětiny zařízení, u živností to bylo pouhých 6 %. Fisherův exaktní test prokázal, že jsou tyto rozdíly statisticky významné.

⁷ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,000

4.1.2. Věk přijímaných dětí

Další otázky v dotazníku sledovaly věkové složení dětí zapsaných do zařízení a minimální a maximální věkovou hranici, kterou zařízení pro přijímání dětí mají. Dotazník také zjišťoval zájem o rozšíření služeb na péči o děti mladší, než aktuálně přijímají.

Graf 5 Minimální věková hranice pro přijetí dětí do zařízení (v %)

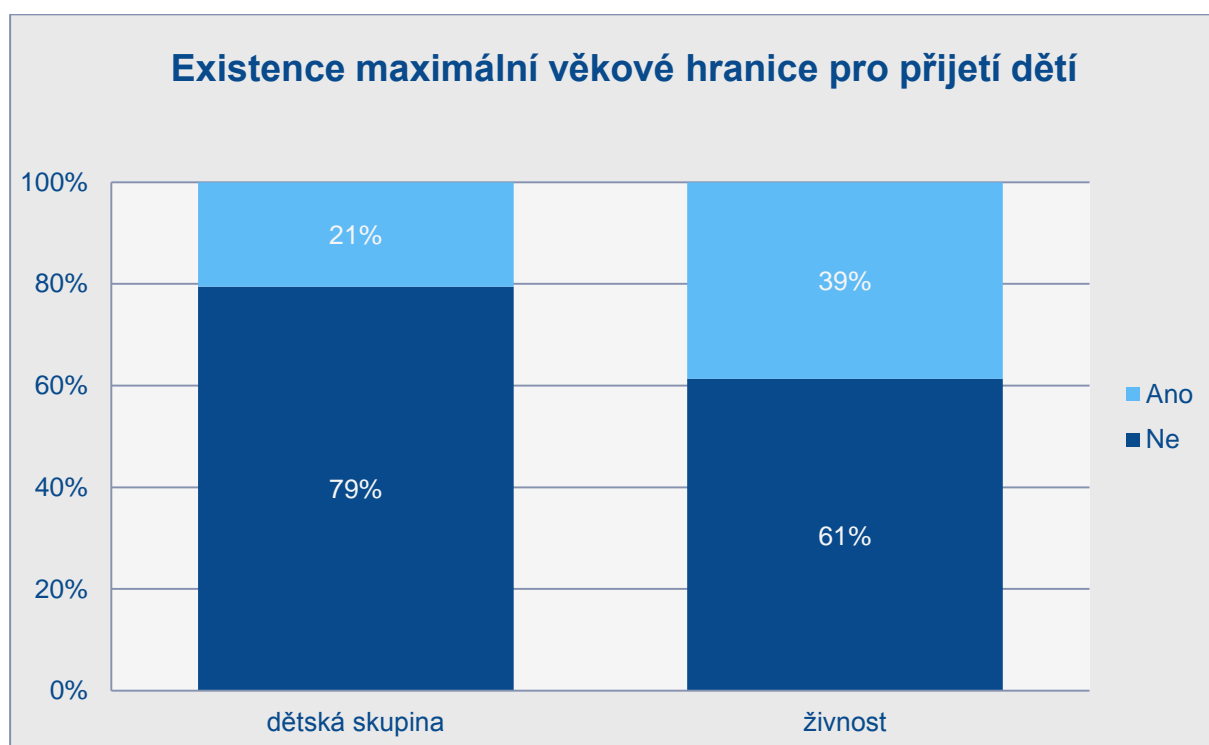

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=112 dětské skupiny, 58 živnosti), vlastní analýza ⁸

Graf 5 ukazuje srovnání minimální věkové hranice pro přijetí dětí do zařízení mezi živnostmi a dětskými skupinami. U obou dvou zařízení je nejčastější spodní hranicí věk jednoho roku. Nicméně rozdíly jsou patrné zejména u přijímání mladších dětí. Zatímco téměř jedna pětina živnostenských zařízení uvedla, že přijímá děti starší šesti měsíců, a tři procenta dokonce i mladší než šest měsíců, dětské skupiny děti do jednoho roku nepřijímají (což vychází i z jejich právního rámce). Naopak u dětských skupin bylo více zařízení, která přijímala děti až od dvou let, pět z nich dokonce až od tří let. Rozdíl v odpovědích je statisticky významný.

⁸ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,000

Graf 6 Existence maximální věkové hranice pro přijetí dětí do zařízení (v %)

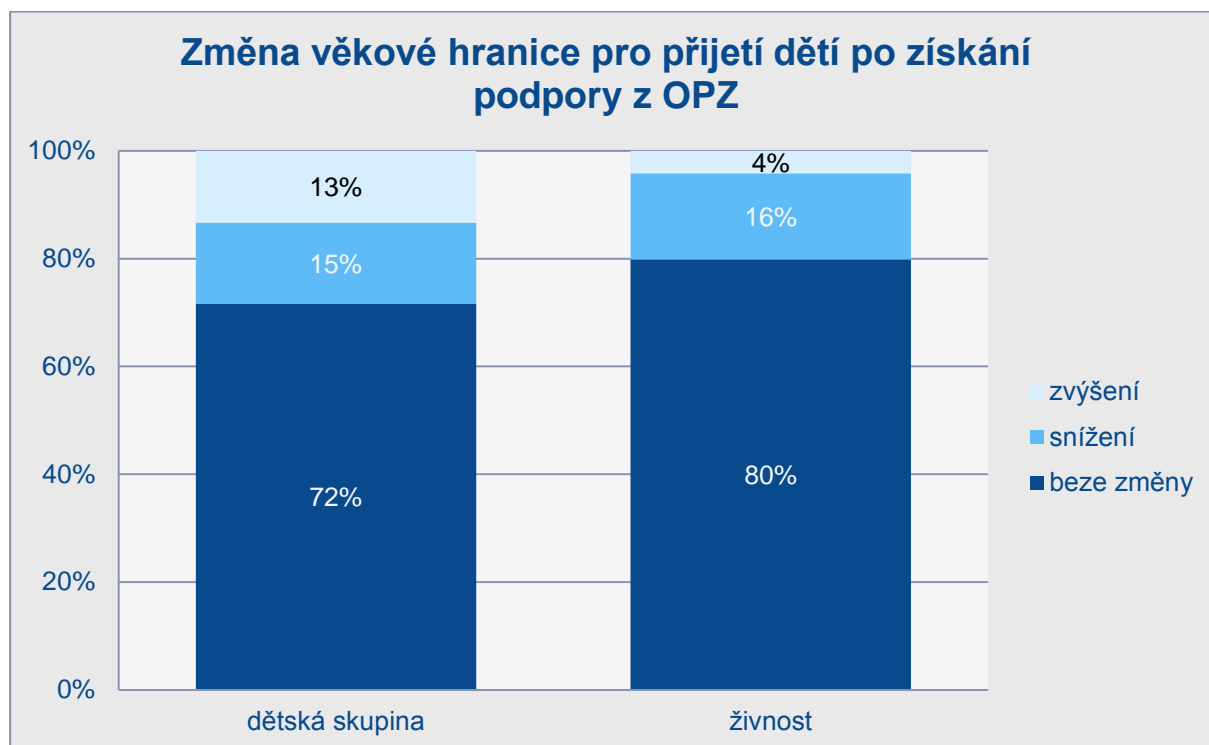

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=112 dětské skupiny, 62 živnosti), vlastní analýza⁹

Většina zařízení nemá maximální věkovou hranici pro přijetí dětí do svého zařízení. Přesto lze pozorovat určité statisticky významné rozdíly mezi živnostmi a dětskými skupinami. U dětských skupin má stanovenou maximální věkovou hranici jedna pětina z nich, u živnostenských zařízení jsou to téměř dvě pětiny. Tento fakt může být daný tím, že živnostenská zařízení častěji umožňují přijímat děti mladší jednoho roku, a tak si naopak stanovují maximální hranici, aby byla vyrovnanější věková struktura dětí, o něž pečují. V otevřených odpovědích (z celkového počtu 47 zařízení, která uvedla, že věkovou hranici mají) měli respondenti upřesnit konkrétní věkovou hranici, jakou pro přijímání dětí mají. V nejvíce případech (14 zařízení) to byly tři roky, o něco méně (12 zařízení) mělo hranici stanovenou na čtyři roky, dále devět zařízení mělo hranici pět let a sedm mělo maximální omezení pro přijetí dětí šest let jejich věku.

⁹ χ^2 : p-hodnota=0,010

Graf 7 Změna věkové hranice pro přijetí dětí po získání podpory z OPZ (odpovědi v % u zařízení, která byla v provozu již před získáním podpory z OPZ¹⁰)

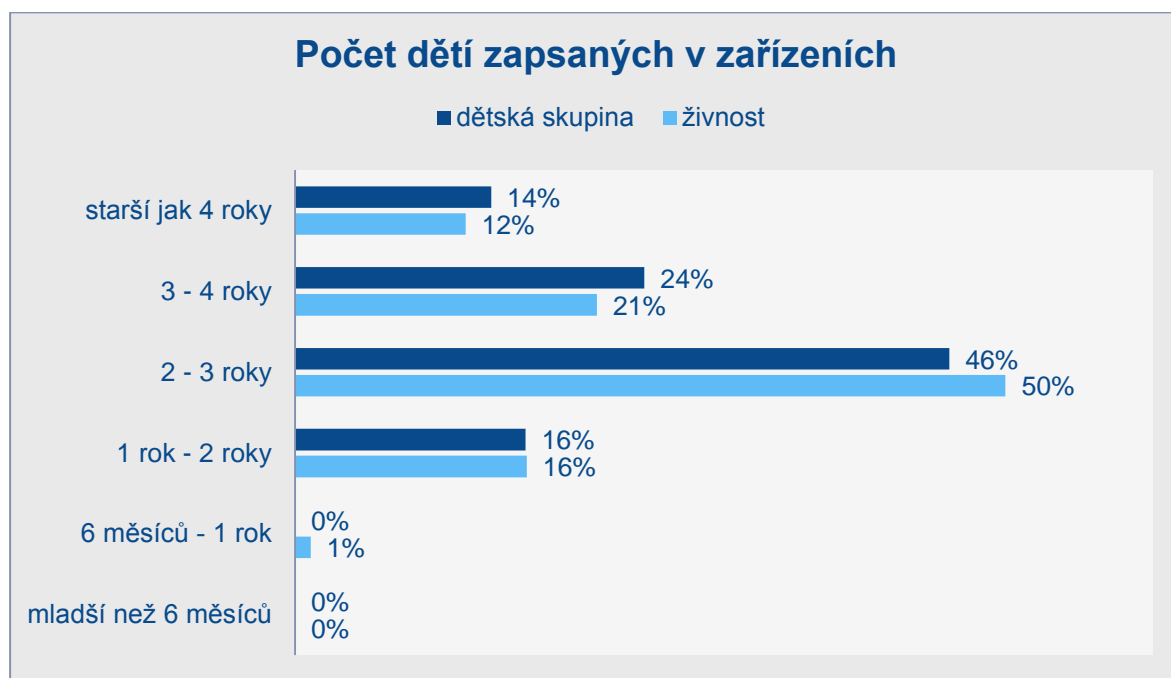
Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N = 60 dětské skupiny, 49 živnost)¹¹

Většina zařízení, která byla provozovaná již před získáním podpory z OPZ, uvedla, že u nich z hlediska věkové hranice pro přijetí dětí ke změně nedošlo. U dětských skupin o něco více než u živností respondenti uváděli, že došlo ke zvýšení věkové hranice, nicméně tyto rozdíly nejsou statisticky významné.

¹⁰ Dle dotazníkového šetření příjemců bylo před získáním podpory v provozu 79% živnostenských zařízení a 54% dětských skupin.

¹¹ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,293

Graf 8 Počet dětí zapsaných v zařízeních k září 2016 dle věku (v %)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=1 707 dětská skupina, 1 099 živnosti), vlastní analýza

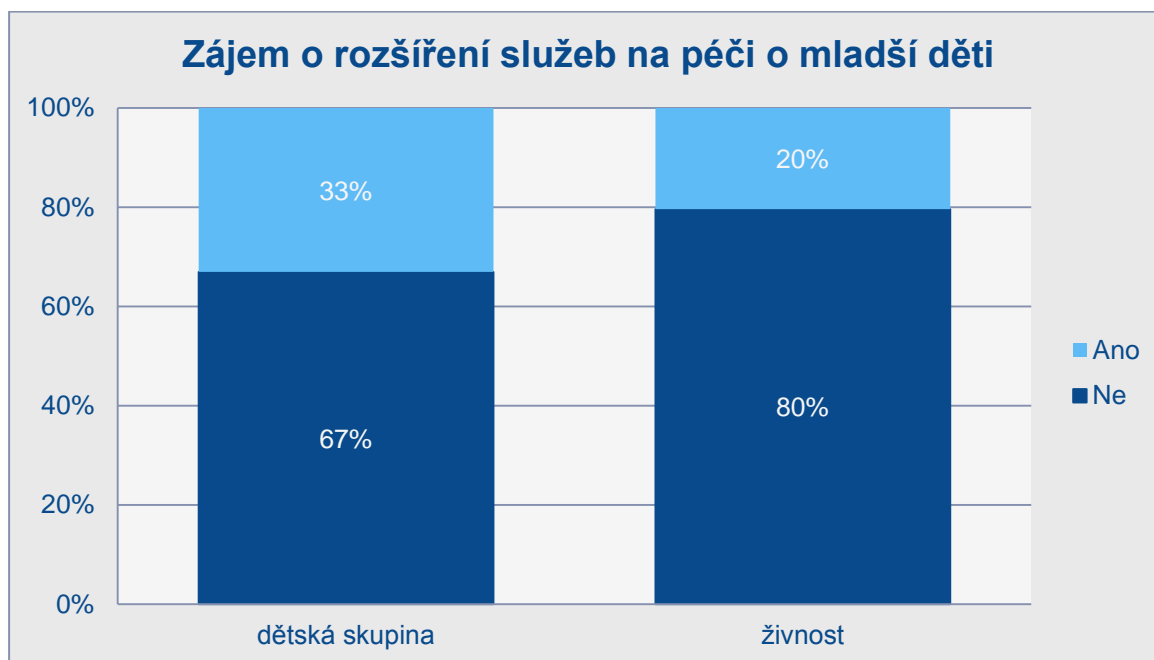
Tab. 1 Průměrný počet dětí v dětské skupině/ v živnostenském zařízení dle věku

	méně jak 6 měsíců	6 měsíců - rok	1 – 2 roky	2 – 3 roky	3 – 4 roky	starší jak 4 roky	Celkem
Dětská skupina	0	0	2,5	7	3,7	2,4	17,8
Živnost	0	0,2	2,9	8,8	3,7	2,1	18,3

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=1 707 dětská skupina, 1 099 živnosti), vlastní analýza

Příjemci měli v dotazníkovém šetření uvést reálný počet dětí dle jednotlivých věkových skupin, které byly zapsané v jejich zařízení. Celkový počet zapsaných dětí byl 2 806, přičemž 1 707 zapsaných dětí uvedly dětské skupiny a 1 099 živnosti. U obou typů zařízení bylo rozložení dětí dle věkových skupin podobné, nejvíce (necelá polovina) jich bylo ve věku 2 – 3 roky. Druhou nejsilnější skupinou byly děti ve věkovém rozmezí 3 – 4 roky. Dítě mladší půl roku nevedlo žádné zařízení, pouhé jedno procento z dětí bylo ve věkovém rozmezí půl roku až rok. Z hlediska průměrného počtu dětí, které zařízení navštěvovaly, byl jako u živností, tak v dětských skupinách nejvyšší průměrný počet umístěných dětí ve věku 2 – 3 roky (8,8 dětí u živností, 7 u dětských skupin). Celkově byl u živnostenských zařízení o něco vyšší průměrný počet dětí (18,3), ačkoli rozdíl oproti dětským skupinám nejsou příliš výrazné.

Graf 9 Zájem o rozšíření služeb na péči o mladší děti (v %)

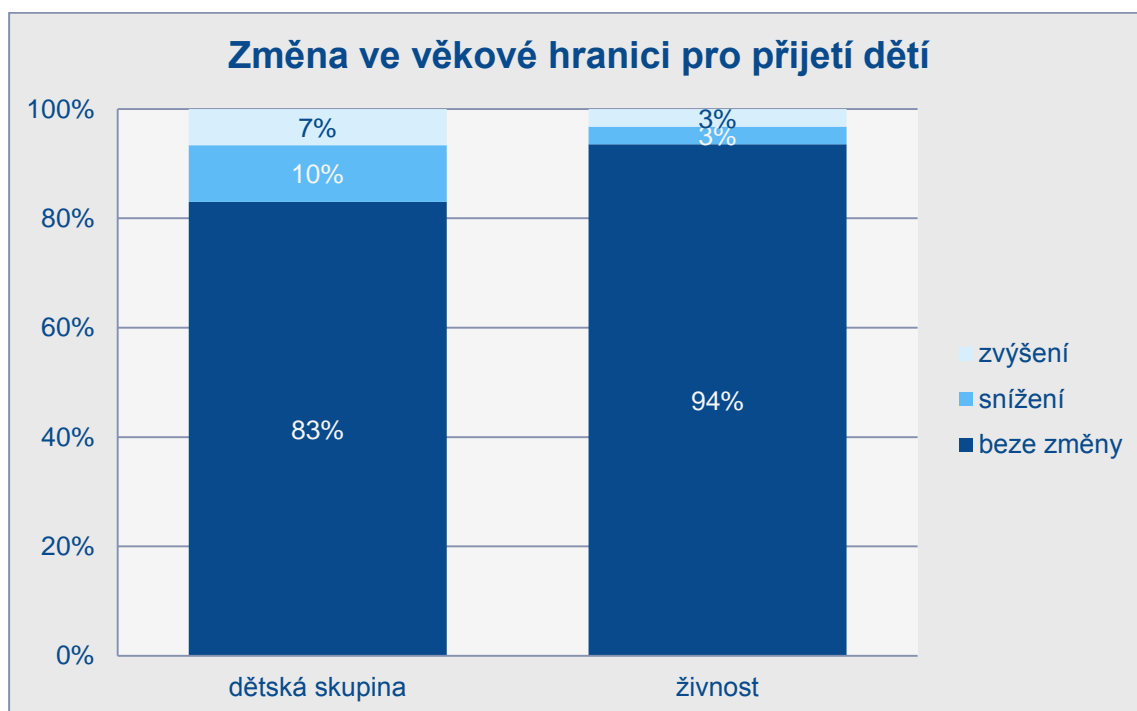

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=112 dětské skupiny, 49 živnosti), vlastní analýza¹²

Většina respondentů nemá zájem rozšiřovat své služby na péči o mladší děti, než aktuálně do svého zařízení přijímá. Nezájem je o něco větší u živnostenských zařízení (u téměř čtyř pětin), což je dané i skutečností, že živnostenská zařízení již přijímají mladší děti, než dětské skupiny, nicméně jak ukázal chí-kvadrát test, odlišnosti mezi dětskými skupinami a živnostmi nejsou statisticky významné. Respondenti mohli dále v otevřených odpovědích uvést komentář, proč mají zájem své služby rozšířit či nerozšířit. 28 komentářů se vyjadřovalo k zájmu své služby o péči o mladší děti rozšířit. Nejvíce z nich (13) sice deklarovalo, že zájem mají, ale zároveň poukazovali na nutnost při této volbě zohledňovat případnou provozní, kapacitní a finanční náročnost, kterou by tato změna přinesla. Sedm respondentů uvedlo, že jsou již aktuálně schopni nebo plánují tuto službu zajistit. Provozní, kapacitní a finanční náročnost spolu s náročností péče o menší děti byla nejčastěji zmiňovaná v komentářích u respondentů, kteří zájem rozšířit své služby neměli (obojí 13 z 38). Čtyři respondenti poukazovali na to, že příliš malé děti ještě nemají být v zařízeních kolektivní péče a potřebují primárně být s rodiči. Další důvody (a to jak u respondentů, kteří zájem projevili, tak u těch, kteří jej neměli) se objevovaly spíše jednotlivě (1-2 zmínky). Mezi nimi bylo např. věkové rozpětí dětí, hygiena, důležitost poptávky ze strany rodičů či role legislativy.

¹² χ^2 : p-hodnota=0,105

Graf 10 Změna ve věkové hranici pro přijetí dětí po ukončení podpory z OPZ (v %, na otázku neodpovídali respondenti, kteří uvedli, že službu péče o děti určitě nebudou poskytovat i po ukončení podpory z OPZ¹³¹⁴)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=106 dětské skupiny, 62 živnosti), vlastní analýza

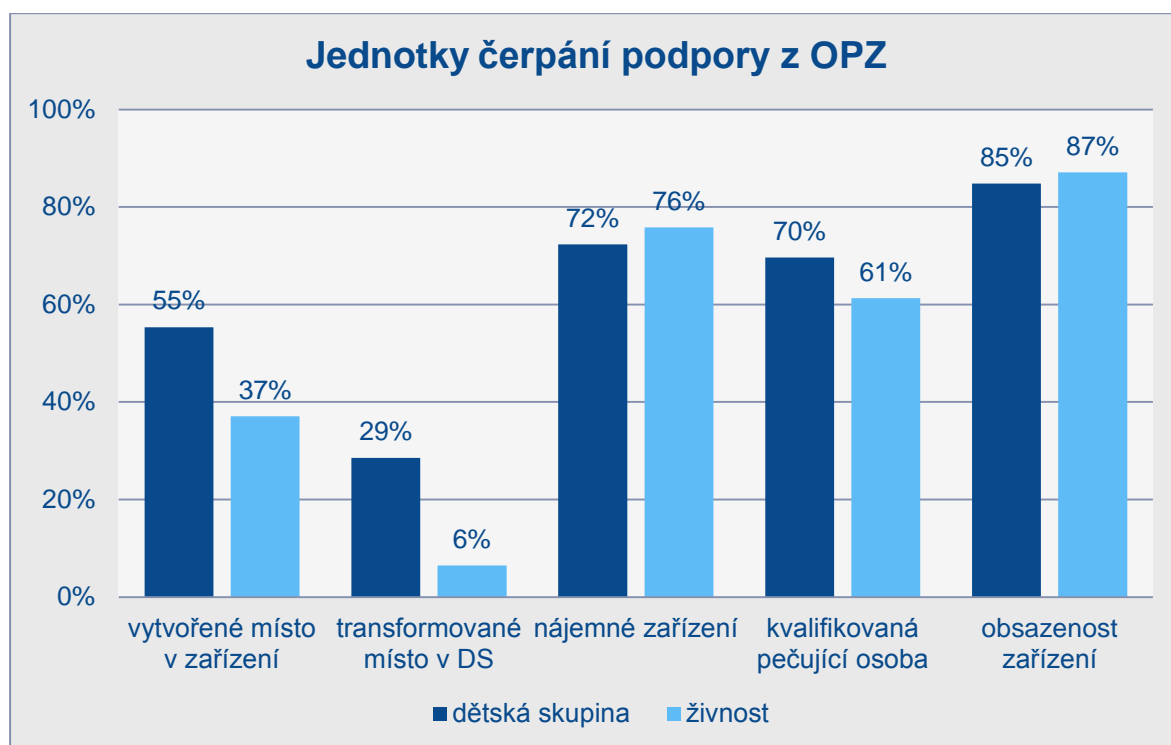
Většina zařízení neplánuje z hlediska věkové hranice pro přijetí dětí do zařízení žádné změny po skončení podpory z OPZ. O něco větší (avšak ne statisticky významná) je tato tendence u živnostenských zařízení.

¹³ Počet zařízení, která uvedla, že rozhodně nepočítají s poskytováním služeb péče o děti i po ukončení podpory z OPZ, byl šest. Ve všech případech se jednalo o dětské skupiny.

¹⁴ Fisherův exaktní test : p-hodnota=0,154

4.1.3. Reálné náklady a poplatky za péči o dítě

Graf 11 Jednotky čerpání podpory z OPZ (podíl respondentů, kteří uvedli, že v dané oblasti podporu pro svůj projekt čerpali v %, vícečetná odpověď)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017 (N=112 dětské skupiny, 62 živnosti), vlastní analýza

Dotazníkové šetření rovněž sledovalo, jaké byly reálné náklady zařízení na vybudování a provoz. Graf 9 ukazuje podíl respondentů, kteří uvedli, že čerpali podporu pro svůj projekt v rámci jednotlivých položek. Příjemci nejvíce čerpali podporu na obsazenost zařízení péče o děti (provoz), nájemné zařízení a kvalifikovanou pečující osobu. Naopak nejméně tomu bylo na transformované místo v dětské skupině, přičemž u živností tuto jednotku uvedlo pouhých šest procent.

Tab. 2 Reálné náklady (průměrné částky)

Typ zařízení	Průměrné náklady dle dotazníkového šetření				
	Vybudování zařízení	Transformace zařízení ¹⁵	Nájemné	Kvalifikace pečujících osob	Provoz
Dětská skupina	833 635Kč	249 901 Kč	17 636 Kč ¹⁶	18 917 Kč	109 942 Kč
Živnost	1 752 708 Kč	175 000 Kč	22 921 Kč	19 879 Kč	135 378 Kč
Celkem	1 090 121Kč	241 579 Kč	19 576 Kč	19 233 Kč	119 006 Kč
t-test (p-hodnota)	0,042	0,322	0,251	0,871	0,213
N =	62 DS; 24 živnost	32 DS; 4 živnost	81 DS; 47 živnost	78 DS; 38 živnost	112 DS; 62 živnost

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017

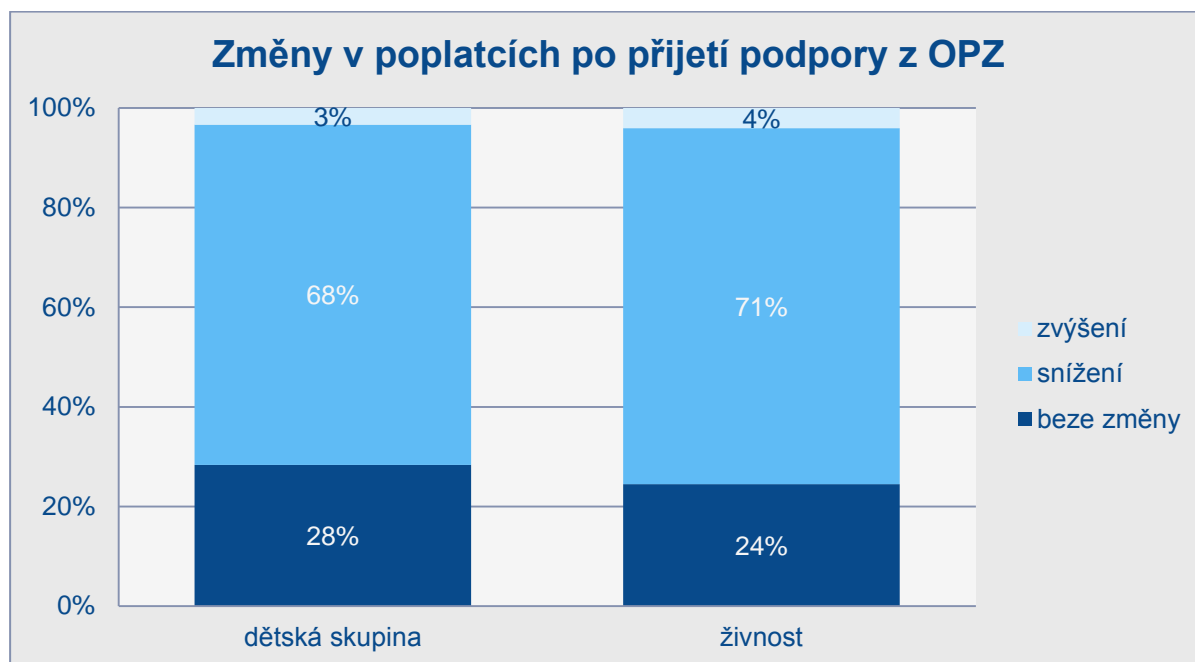
Pokud respondenti uvedli, že v rámci dané jednotky podporu pro svůj projekt čerpali, měli dále rozvést, jaké reálné náklady, bez ohledu na částku, kterou obdrželi jako jednotkovou podporu, vynaložili. Největší náklady měli příjemci logicky na položku vybudování zařízení. Průměrné reálné náklady činily 1 096 608 Kč, nicméně u živností byly tyto náklady mnohem vyšší než v rámci dětských skupin. Mimo transformaci zařízení měly pak živnosti v průměru na všechny položky o něco vyšší náklady než dětské skupiny. Nicméně t-test prokázal statistickou významnost rozdílů pouze v položce vybudování zařízení.

V dotazníkovém šetření se několik otázek zaměřovalo na problematiku „školkového“. Jedna z nich zjišťovala, jestli došlo z hlediska poplatku za služby ke změně po přijetí podpory z OPZ (viz Graf 12).

¹⁵ Respondenti odpovídali na otázku: „Uveďte, jaké náklady jste vynaložili na vybudování / transformaci / nájemné / kvalifikaci pečujících osob / provoz zařízení (uveďte reálné náklady bez ohledu na částku, kterou jste obdrželi jako jednotkovou podporu)“. Ačkoli tedy nemohly živnosti v rámci OPZ čerpat prostředky na transformované místo (tato jednotka byla určena pouze pro dětské skupiny), mohly v této otázce uvést náklady, které na transformaci měly bez ohledu na to, jestli byla hrazena z OPZ.

¹⁶ Dva respondenti uvedli velmi nízké nájemné (1 a 2 Kč). Není možné určit, zda se jedná o chybu, nebo o symbolické nájemné. Pokud jsou tyto dva údaje ze souboru odstraněny, je průměrný nájem v rámci dětských skupin 18 082 Kč.

Graf 12 Změna v poplatcích („školkovném“) po přijetí podpory z OPZ (odpovědi v % u zařízení, která byla v provozu již před získáním podpory)¹⁷

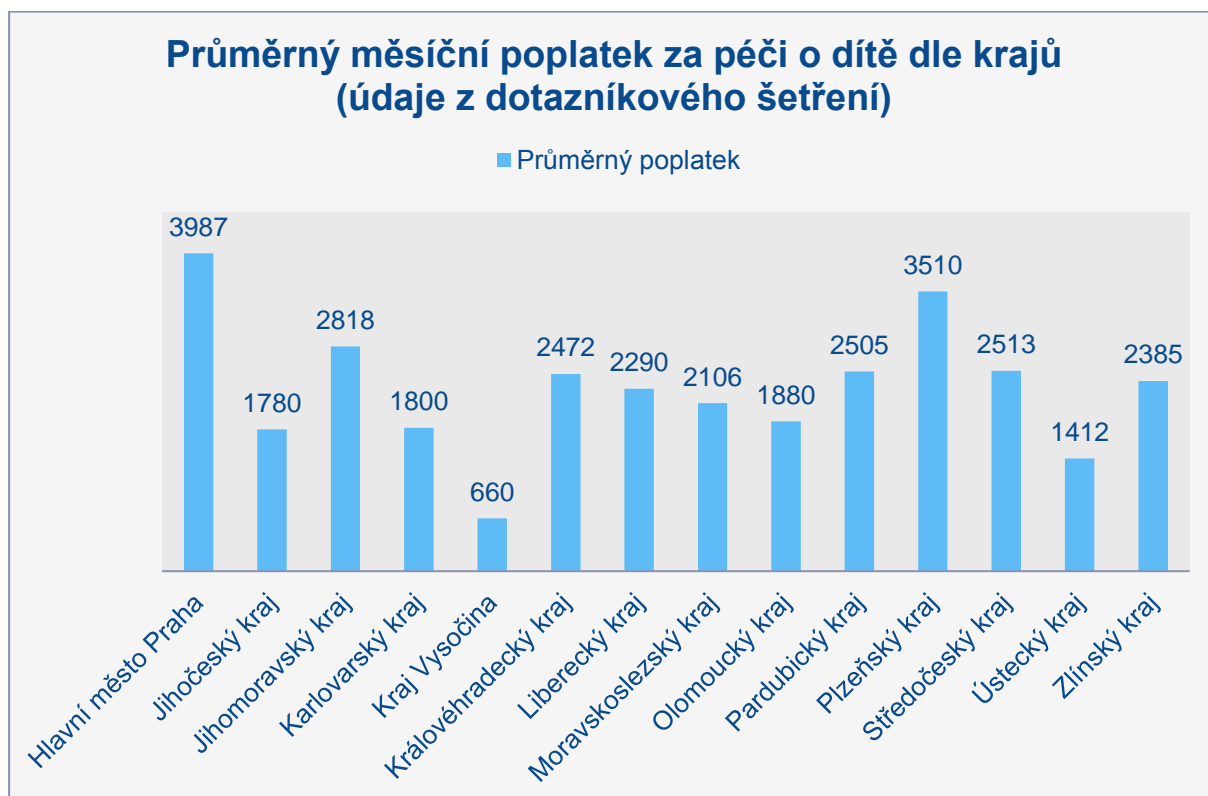
Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (N=60 dětská skupina, 49 živnost)

Většina příjemců uvedla, že v jejich zařízení došlo ke změně v poplatcích za péči o dítě. Ve většině případů se jednalo o snížení poplatku a nebyly zde žádné statisticky významné rozdíly mezi zařízeními zřizovanými jako dětské skupiny a živnostmi. Následující dvě tabulky pak ukazují průměrný měsíční poplatek před a po získání dotace, a to jak dle krajů ČR, tak podle typu zařízení.

V části dotazníku, která zjišťovala reálné náklady na vybudování a provoz zařízení, měli respondenti uvést současný celkový měsíční poplatek (v Kč) hrazený rodiči za péči o jedno dítě bez stravného. Pokud rodiče hradili různě vysoké poplatky v závislosti na věku či způsoby využívání zařízení, měli uvést průměrnou částku. Tato částka pak byla dána k porovnání s poplatkem, který rodiče hradili před získáním podpory z OPZ.

¹⁷ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,935

Graf 13 Měsíční poplatek za péči o dítě podle krajů ČR (průměry v Kč z uvedených částek příjemci v dotazníku)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, N=174 (Hl. M. Praha -18; Jihočeská kraj – 7; Jihomoravský kraj – 34; Karlovarský kraj – 4; Kraj Vysočina – 5; Královéhradecký kraj – 9; Liberecký kraj – 11; Moravskoslezský kraj – 15; Olomoucký kraj – 6; Pardubický kraj – 8; Plzeňský kraj – 5; Středočeský kraj – 37; Ústecký kraj – 8; Zlínský kraj – 7)

Z grafu je patrné, že nejvyšší průměrný poplatek za péči o dítě je z hlediska kraje v současnosti v Hlavním městě Praha, a to téměř 4 000 Kč. Druhý nejvyšší průměrný poplatek je sledován v Plzeňském kraji (3 510 Kč), necelé tři tisíce korun pak v průměru platí rodiče v Jihomoravském kraji. Naopak výrazně podprůměrný poplatek byl uváděn v Kraji Vysočina (660 Kč). V průměru méně jak dva tisíce korun pak rodiče platí zařízením v Ústeckém kraji, v Karlovarském kraji, v Jihočeském kraji a v Olomouckém kraji. Respondenti, kteří uvedli, že došlo v jejich zařízení ke změně z hlediska poplatku za péči o dítě, měli uvést částku, kterou rodiče hradili před přijetím podpory z OPZ. Regionální rozdíly ve výši „školovného“ musí být interpretovány velmi opatrně, neboť jsou průměry v některých krajích vypočítány z nízkého počtu zařízení.

Tab. 3 Současný měsíční poplatek za péči o dítě podle typu zařízení (průměry z částek uvedených příjemci v dotazníkovém šetření)

Typ zařízení	Průměrný poplatek dle dotazníkového šetření		
	Průměr ČR	Průměr v Hlavním městě Praha	Průměr mimo Prahu
Dětská skupina	2 116 Kč	3 411 Kč	2 003 Kč
Živnost	3 286 Kč	4 565 Kč	3 069 Kč
<i>Celkem</i>	2 533 Kč	3 987 Kč	2 365 Kč
t-test (p-hodnota)	0,00	0,32	0,00

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (N=112 dětská skupina, 62 živnost)

Tabulka 3 přináší srovnání průměrného poplatku podle typu zařízení (právního rámce), v jakém je služba péče o dítě poskytována. Můžeme vidět, že průměrný poplatek v zařízeních, která jsou provozována jako dětská skupina, je o více jak tisíc korun nižší, než v zařízeních, která mají právní rámec živnosti. Podobný poměrový rozdíl je vidět, i když srovnáme zvláště nejdražší Prahu a zařízení, která se nacházejí v ostatních krajích ČR. U Prahy, vzhledem k nízké četnosti vzorku (18 zařízení), však nelze deklarovat statistickou významnost daného rozdílu.

Tab. 4 Měsíční poplatek za péči o dítě podle typu zařízení před získáním podpory (průměry z částek uvedených příjemci v dotazníkovém šetření)

Typ zařízení	Průměrný poplatek dle dotazníkového šetření		
	Průměr ČR	Průměr v Hlavním městě Praha	Průměr mimo Prahu
Dětská skupina	4 503 Kč	7 817 Kč	3 298 Kč
Živnost	5 424 Kč	8 031 Kč	4 838 Kč
<i>Celkem</i>	3 750 Kč	7 945 Kč	3 953 Kč
t-test (p-hodnota)	0,00	0,22	0,00
N =	60 DS; 49 živnost	6 DS; 9 živnost	48 DS; 40 živnost

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, N=109

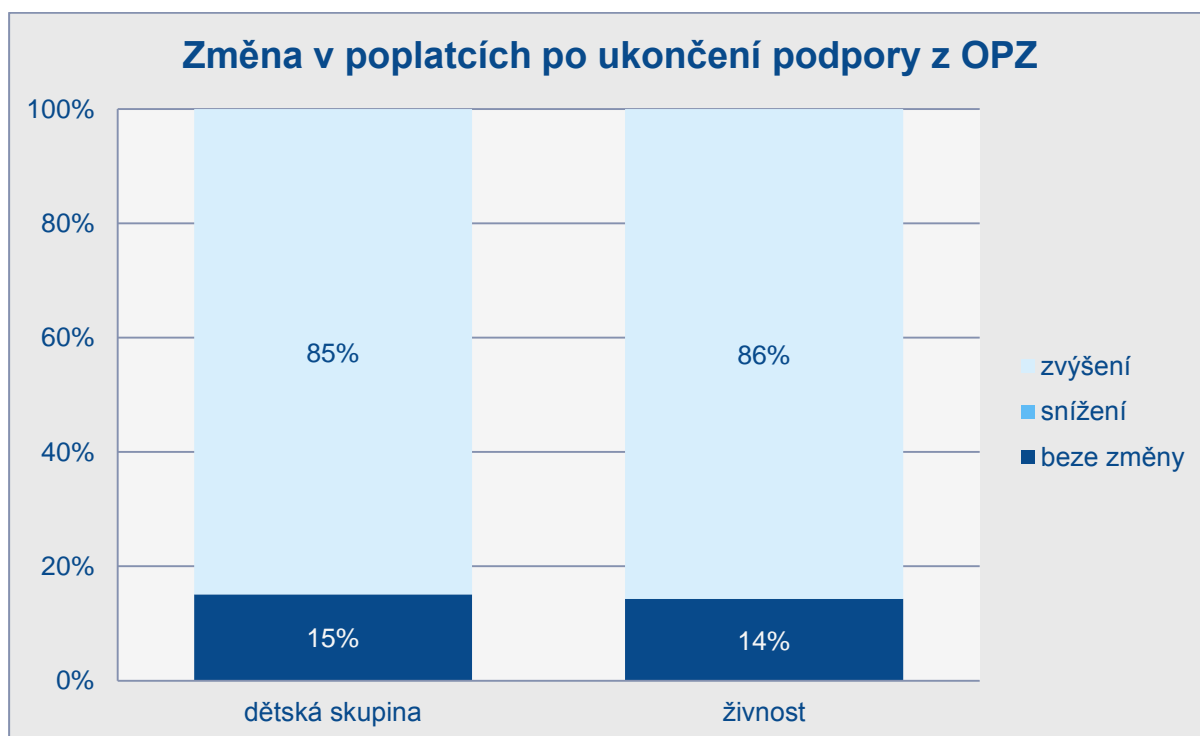
Tab. 5 Měsíční poplatek za péči o dítě podle typu zařízení (průměry z částek uvedených příjemci v dotazníkovém šetření), do srovnání byla zahrnuta jen zařízení, která byla provozována před získáním podpory

Typ zařízení	Období	Průměrný poplatek dle dotazníkového šetření		
		Průměr ČR	Průměr v Hlavním městě Praha	Průměr mimo Prahu
Dětská skupina	PŘED	3 750 Kč	7 817 Kč	3 298 Kč
	PO	2 193 Kč	4 567 Kč	1 929 Kč
	<i>t-test (p-hodnota)</i>	<i>0,00</i>	<i>0,15</i>	<i>0,00</i>
Živnost	PŘED	5 424 Kč	8 031 Kč	4 838 Kč
	PO	3 434 Kč	4 565 Kč	3 179 Kč
	<i>t-test (p-hodnota)</i>	<i>0,00</i>	<i>0,01</i>	<i>0,00</i>
Celkem	PŘED	4 503 Kč	7 945 Kč	3 953 Kč
	PO	2 751 Kč	4 565 Kč	2 461 Kč
	<i>t-test (p-hodnota)</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (60 dětská skupina: z toho 6 Hl. m. Praha, 49 živnost: z toho 9 Hl. m. Praha)

Tabulka 4 ukazuje průměrnou výši poplatku před získáním podpory a rozdíly mezi živnostenskými zařízeními a dětskými skupinami. Tabulka 5 se pak detailněji zaměřuje na srovnání výše poplatku před a po přijetí podpory z OPZ. Celkově lze říci, že u zařízení (jak živnostenských, tak dětských skupin) došlo ke snížení měsíčního poplatku za péči o dítě. Nejvýraznější rozdíly jsou patrné v Praze, kde je rozdíl v průměrném poplatku před a po získání podpory tři a čtvrt tisíce, přičemž u živností je tento rozdíl ještě o něco výraznější (u dětských skupin nelze vzhledem k nízkému počtu zařízení považovat rozdíl v Praze za statisticky významný). Přesto ale zůstává měsíční poplatek za péči o dítě v Praze stále o dost vyšší než v jiných krajích ČR.

Graf 14 Změna v poplatcích po ukončení podpory z OPZ (v %, na otázku neodpovídali respondenti, kteří uvedli, že službu péče o děti určitě nebudou poskytovat i po ukončení podpory z OPZ)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (N=106 dětská skupina, 62 živnost)¹⁸

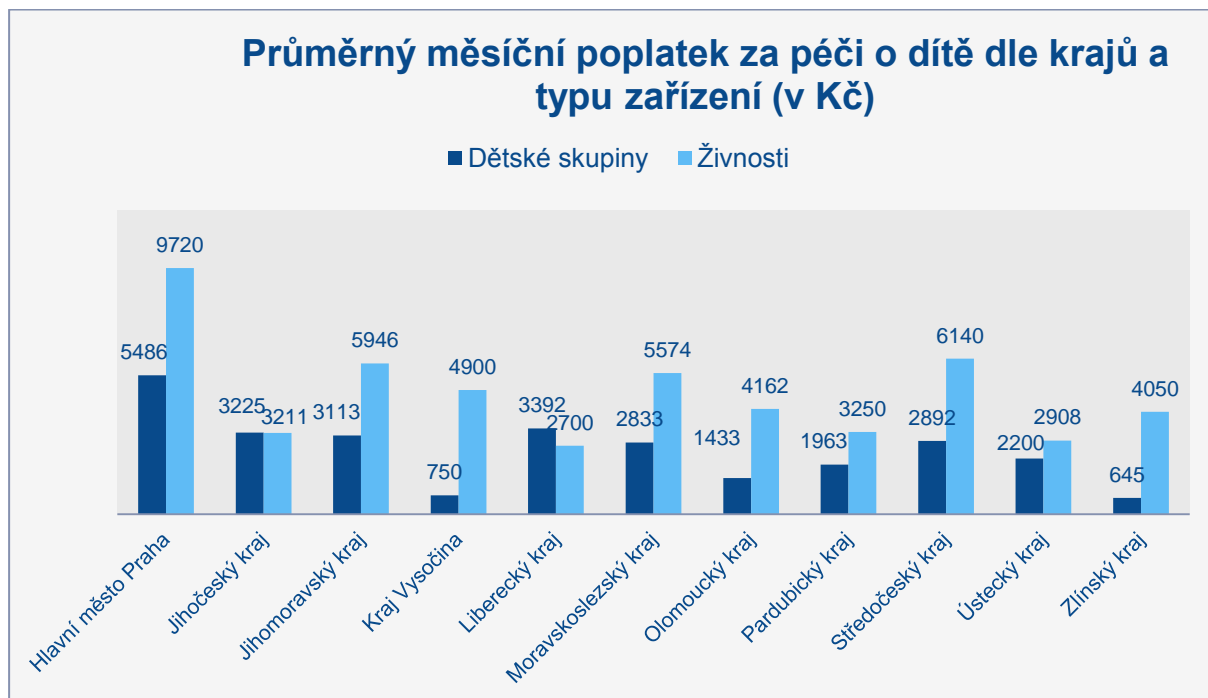
Naprostá většina příjemců deklarovala, že po ukončení podpory z OPZ bude pravděpodobně nucena zvýšit poplatky za služby účtované rodičům, přičemž v odpovědích nebyly patrné statisticky významné rozdíly mezi zařízeními, která jsou zřizovaná jako dětské skupiny a živnostmi.

Výsledky z dotazníkového šetření byly dále porovnány s údaji o výši poplatku za péči o dítě, které byly uveřejněny na webových stránkách konkrétních zařízení. Ceník na svých webových stránkách mělo uvedeno 235 zařízení z celkového počtu 388 oslovených zařízení (tedy více jak polovina). Srovnávání částek z webových stránek s výsledky z dotazníkového šetření je potřeba brát s určitou rezervou. Sice jsme se drželi stejné jednotky (tj. měsíční poplatek za jedno dítě bez stravného a uvádění průměrné částky v případě odlišné částky za hlídání dítěte v různých věkových skupinách), ale pohledem na webové stránky jsme již nemohli odhadnout způsob využívání zařízení (tj. jestli rodiče převážně využívají zařízení na

¹⁸ χ^2 : p-hodnota=0,919

několik dní v týdnu nebo každodenně¹⁹). Částky z webových stránek jsme tedy zjišťovali jednotně za předpokladu využívání zařízení pět dní v týdnu po celý měsíc.

Graf 15 Měsíční poplatek za péči o dítě podle krajů ČR a typu zařízení (průměry v Kč z uvedených částek na webových stránkách příjemců)

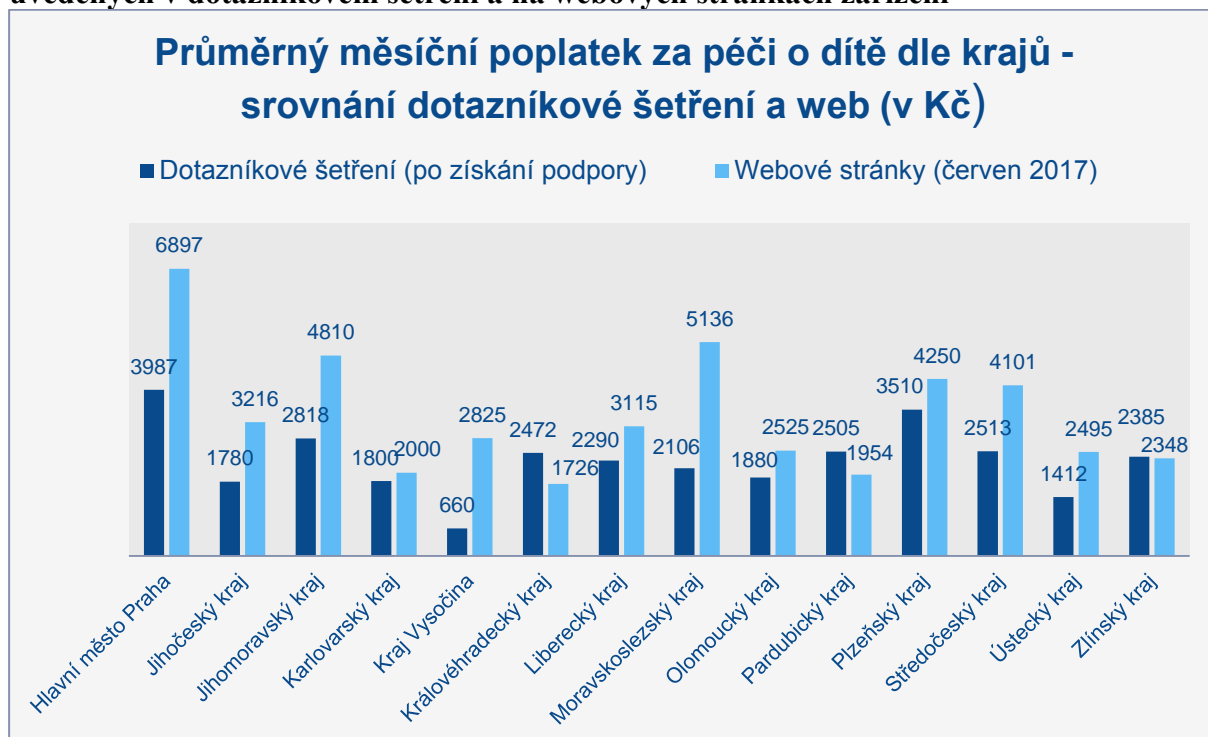

Zdroj: Webové stránky příjemců, červen 2017, vlastní analýza, (N=235)

Pozn.: V grafu nejsou hodnoty za kraj Karlovarský, Královéhradecký a Plzeňský. Je to z toho důvodu, že v daných krajích byly nalezeny na webových stránkách ceníky buďto pouze za živnostenská zařízení, nebo jenom za dětské skupiny. Pro přehlednost tedy uvádíme průměrné poplatky takto zvlášť v komentáři. V Karlovarském kraji bylo možné zjistit poplatky pouze za živnostenská zařízení (2 000 Kč), v Královéhradeckém kraji jenom za dětské skupiny (1 727 Kč) a podobně též pouze za dětské skupiny v Plzeňském kraji (4 250 Kč).

¹⁹ Přesné znění otázky v dotazníkovém šetření: „Uveďte současný celkový měsíční poplatek hrazený rodiči za péči o jedno dítě (bez stravného). Pokud rodiče hradí různé vysoké poplatky v závislosti na věku dítěte či způsoby využívání zařízení, uveďte průměrnou částku.“

Graf 16 Měsíční poplatek za péči o dítě podle krajů ČR, srovnání průměrných částek uvedených v dotazníkovém šetření a na webových stránkách zařízení

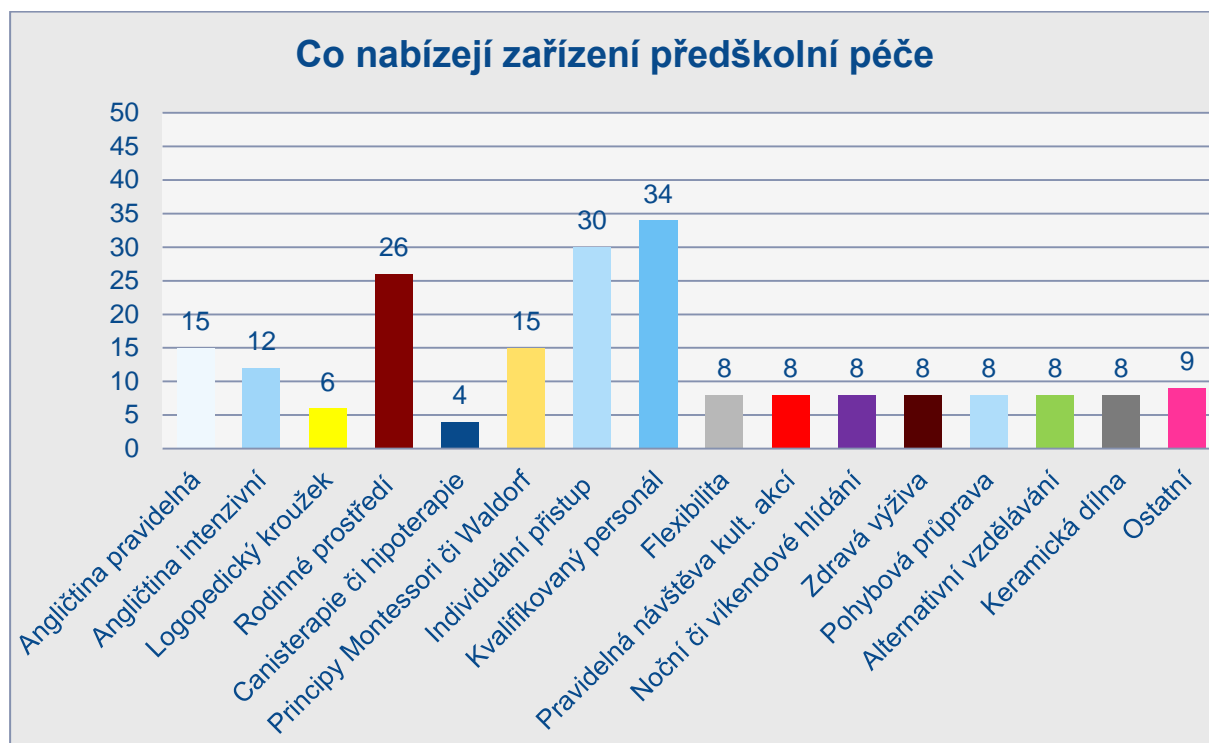

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, (N=175); Webové stránky příjemců, červen 2017 (N=235), vlastní analýza

Pravděpodobně z výše zmiňovaných důvodů jsou měsíční poplatky zveřejněné na webových stránkách v průměru vyšší, než jak ukazovaly výsledky dotazníkového šetření. Potvrzují se zde však některé podobné trendy. Je to zejména výjimečnost Prahy, která má průměrné měsíční poplatky, jak v dětských skupinách, tak v živnostech výrazně vyšší, než je tomu v ostatních krajích (v případě živností se průměrný poplatek dostává až na hodnotu kolem deseti tisíc). Dále je to pak obecně vyšší „školkové“ u živnostenských zařízení.

V dalších kvalitativních analýzách se můžeme pro zajímavost blíže podívat, čím se vyznačují nejdražší dětské skupiny, u nichž jsou měsíční poplatky vyšší jak 6 000 Kč měsíčně. Počet těchto zařízení, které měly zveřejněné ceny na svých webových stránkách, byl 50, přičemž většina z nich se nachází v Praze (22) nebo v Brně (12).

Graf 17 Co nabízejí zařízení předškolní péče (dětské skupiny a živnosti), jejichž „školkovné“ činí více jak 6 000 Kč měsíčně

Zdroj: Webové stránky příjemců, červen 2017, vlastní analýza, (N=50)

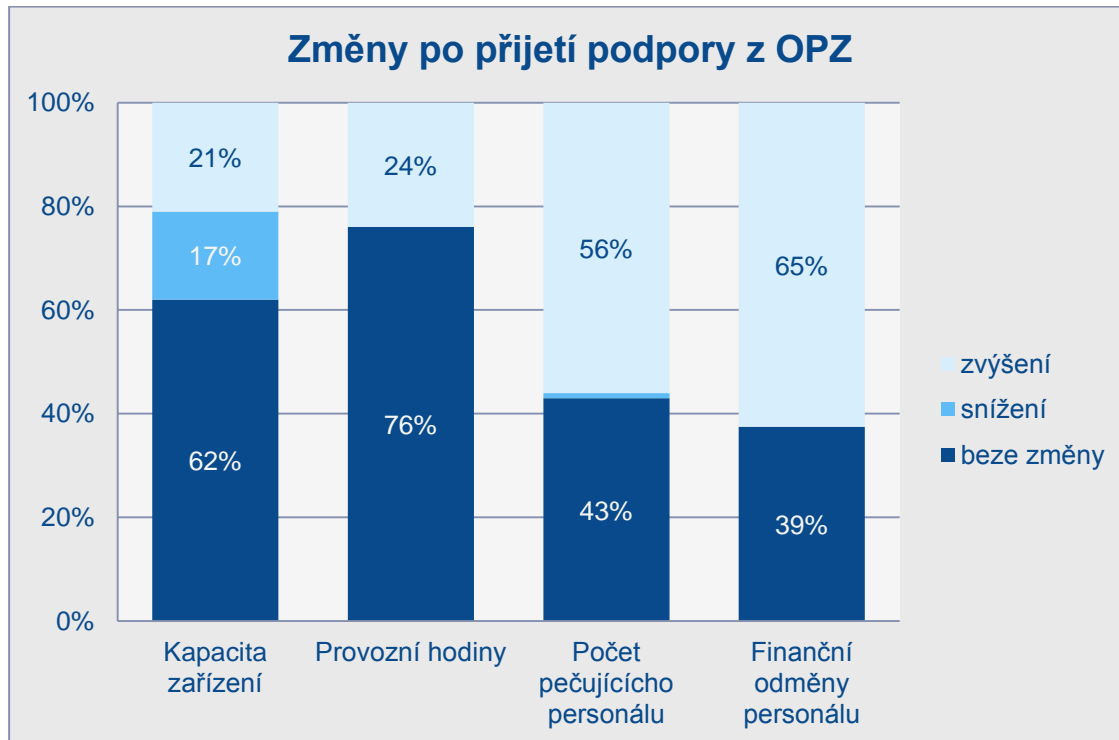
Většina zařízení se na svých webových stránkách prezentuje zejména skrze kvalitu nabízených služeb a profesionalitou personálu²⁰. Kvalifikovaný personál (který svou praxi dokládá na webových stránkách životopisy a různými certifikáty), individuální přístup (často dáváno do souvislosti s menším počtem dětí ve skupině) a rodinné prostředí (jak z hlediska způsobu péče, tak lokality zařízení – např. rodinný domek se zahradou) byly zmiňovány nejčastěji. Dvacet sedm dětských skupin uvádělo, že v rámci svého denního programu nabízejí dětem výuku angličtiny. Některé z nich tuto výuku prezentovaly jako intenzivní (mezi personálem byl mnohdy rodinný mluvčí), děti se s cizím jazykem měly možnost setkávat každý den. Tyto školky se pak řadily k těm úplně nejdražším. Dalším typem dětských skupin byla zařízení, která se specializovala na využívání výchovných principů Marie Montessori či waldorfské pedagogiky, včetně využívání speciálních pomůcek a hraček. Mezi další „bonusy“, které dětské skupiny nabízely, pak bylo např. noční či víkendové

²⁰ Vzhledem k časové náročnosti byla tato kvalitativní analýza provedena pouze na vybraném vzorku těchto nejdražších zařízení. Informace tedy nelze interpretovat a srovnávat k zařízením s nižším školkovným, která se podobně jako ta dražší mohou rovněž prezentovat skrze kvalitu služeb, profesionalitu a individuální přístup. Lze ale očekávat, že levnější zařízení budou mít menší nabídku doprovodných programů jako je výuka angličtiny či méně využívat speciálních výchovných programů a pomůcek.

hlídání, návštěva kulturních a společenských akcí, zdravé stravování, pohybová průprava, další alternativní metody vzdělávání aj.

4.1.4. Změny v dalších oblastech, problémy s naplněním kapacity

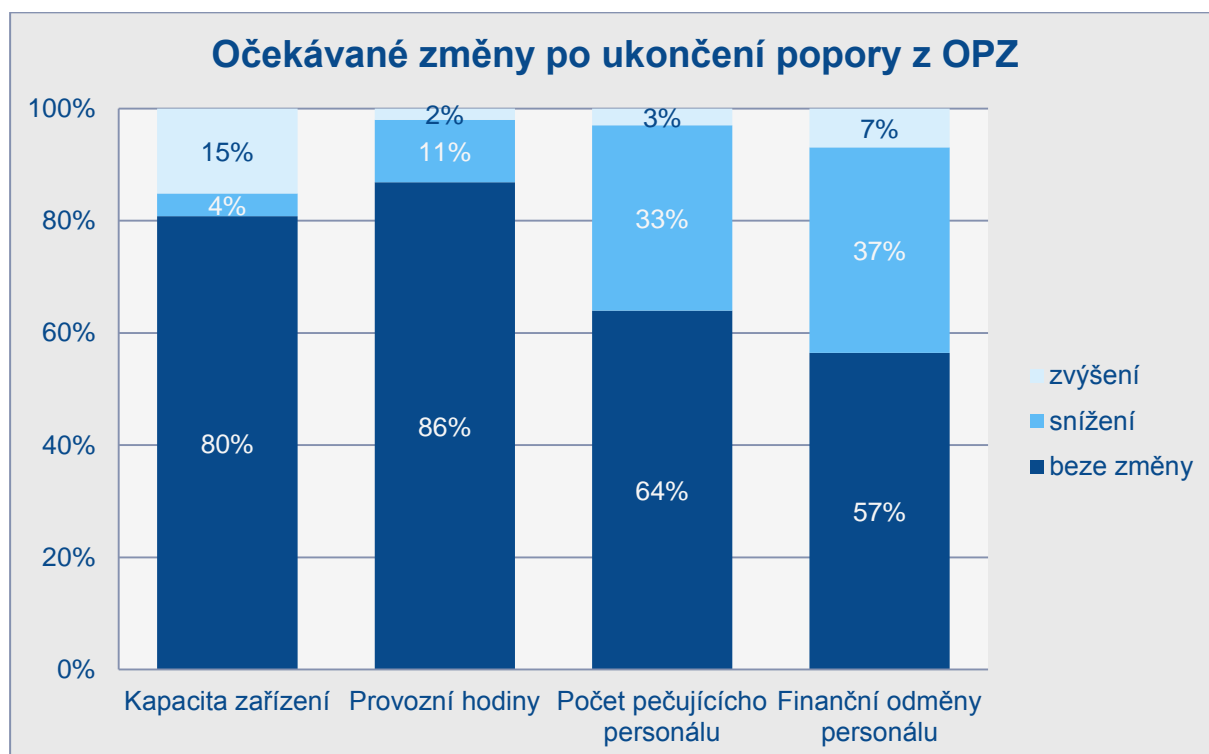
Graf 18 Změny po přijetí podpory z OPZ v dalších oblastech (v %)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (N=110)

Vedle poplatků za služby účtované rodičům a věkové hranice pro přijetí dětí do zařízení dotazník také sledoval změny v dalších oblastech, ke kterým došlo po přijetí podpory z ESF. Více jak tři pětiny respondentů uvedly, že po přijetí dotace došlo ke zvýšení finanční odměny personálu, více jak polovina dále uvedla, že se zvýšil počet pečujícího personálu. Naopak z hlediska provozních hodin a kapacity zařízení u většiny ke změnám nedošlo. Necelá čtvrtina uvedla, že došlo ke zvýšení počtu provozních hodin, u kapacity zařízení necelá pětina zmínila, že došlo k jejímu snížení, něco přes jednu pětinu, že naopak došlo ke zvýšení.

Graf 19 Očekávané změny po ukončení podpory z OPZ (v %)

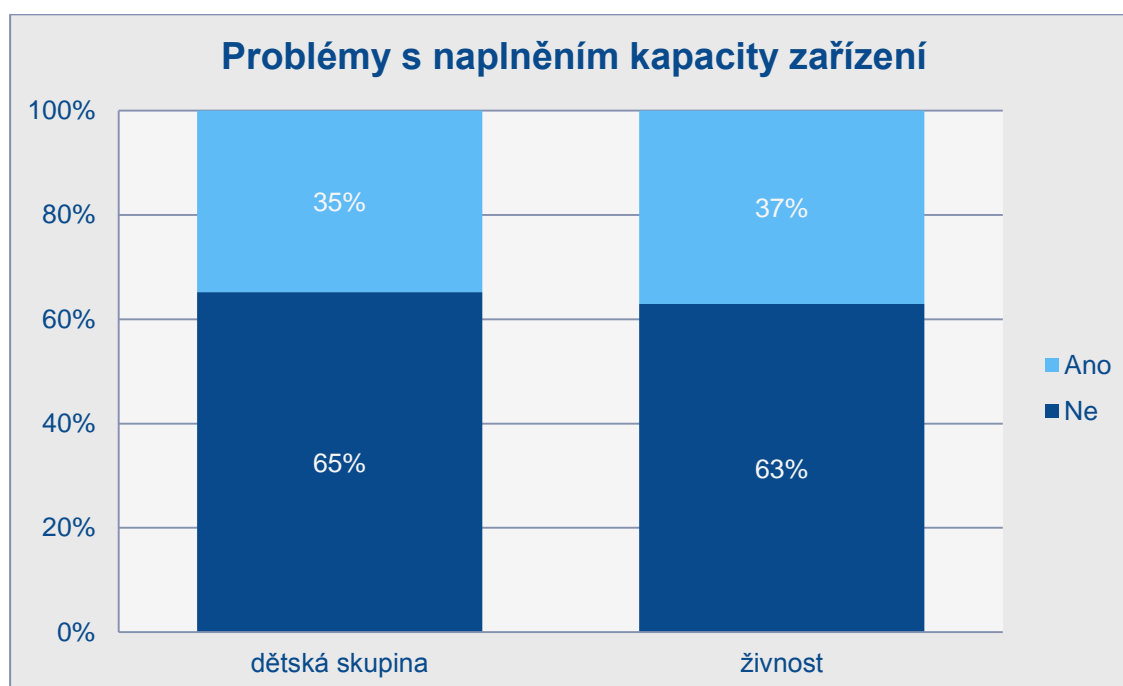

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (N=110)

Z hlediska očekávaných změn po ukončení podpory z OPZ necelé dvě pětiny respondentů uvedly, že u nich pravděpodobně dojde ke snížení finančních odměn personálu, třetina očekává snížení počtu pečujícího personálu. Naopak nejméně jsou změny očekávány u provozních hodin zařízení. Změnu v kapacitě neočekávají čtyři pětiny respondentů, patnáct procent ale očekává její zvýšení.

Další dvě otázky (viz Graf 20 a Graf 21) se pak podrobněji zaměřují na problematiku naplnění kapacity zařízení.

Graf 20 Pociťované problémy s naplněním kapacity zařízení (v %)

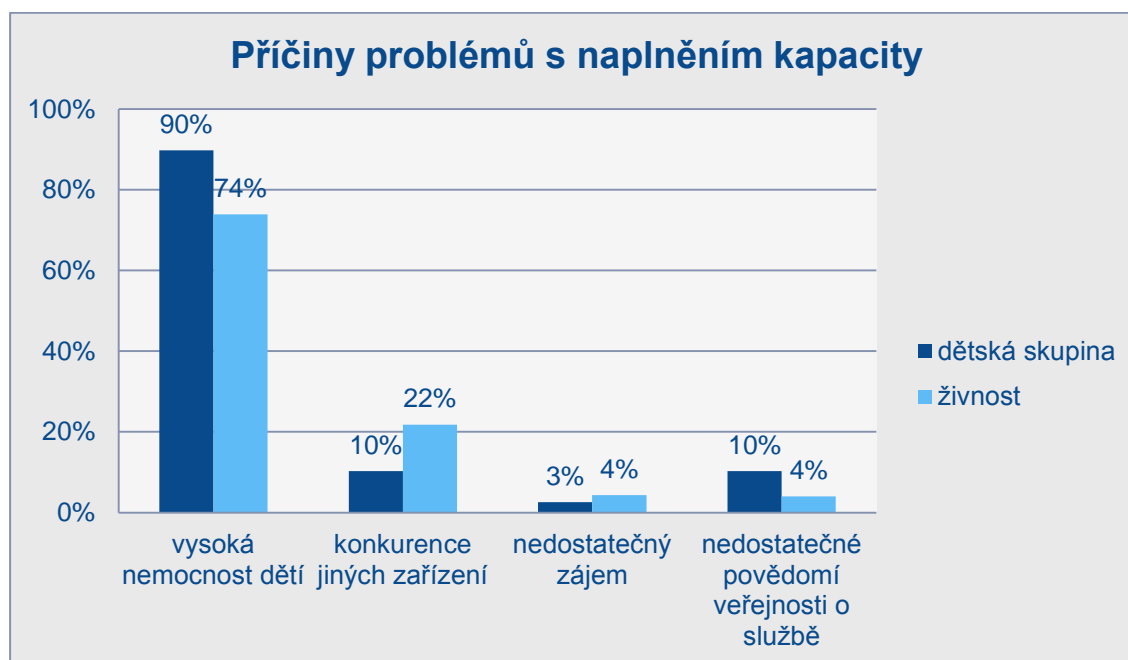

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (N=174)²¹

Většina respondentů nemá problémy s naplněním kapacity zařízení. Uvedly to téměř dvě třetiny dětských skupin i živností, přičemž chí-kvadrát test ukázal, že odlišnosti mezi dětskými skupinami a živnostmi nejsou statisticky významné. U respondentů, kteří uvedli, že problémy pociťovali, byl pak v následující otázce zjišťován konkrétní důvod problémů s naplněním kapacity.

²¹ χ^2 : p-hodnota=0,764

Graf 21 Důvody problémů s naplněním kapacity zařízení (v %, podíl respondentů, kteří uvedli, že problémy s naplněním kapacity pociťují; respondenti mohli uvést více možností)

Zdroj: Dotazník pro příjemce 2017, vlastní analýza, (N=39 dětská skupina, 23 živnost)

Pokud respondenti pociťovali problémy s naplněním kapacity, nejčastěji tomu bylo z důvodu vysoké nemocnosti dětí. Tento problém uvedlo devadesát procent dětských skupin a téměř tři čtvrtiny živnostenských zařízení. Ostatní problémy byly pociťovány spíše ojediněle. Živnosti o něco více než dětské skupiny vnímaly jako problém konkurenci jiných zařízení, dětské skupiny zase nedostatečné povědomí veřejnosti o službě. Respondenti dále měli možnost doplnit další problémy, které pociťovali, v otevřeném komentáři. Tuto možnost využilo 18 respondentů. Mezi komentáři se nejčastěji objevovaly letní prázdniny ve škole (4 zmínky), nedůvěra rodičů v nové zařízení (3 zmínky – jeden respondent poukazyval ve svém komentáři na to, že dětská skupina a její naplněnost souvisí zejména s jejím dobrým jménem, jelikož vše funguje na základě doporučení) a dále již jednotlivě problémy s možností umístit děti mladší dvou let na 47 hodin měsíčně, odchod do státních mateřských školek, malá propagace v rámci rezortu, cena a to, že zapsané děti nenastoupily.

4.2. Situace rodičů před tím, než jejich dítě začalo navštěvovat zařízení

4.2.1. Základní informace

Další část evaluace byla zaměřena na postoje a situaci rodičů dětí, které navštěvují zařízení péče o děti. Respondenty tedy byli rodiče dětí. Reprezentativitu vybraného vzorku jsme sledovali pomocí proměnných, které jsou pro fungování zařízení péče o děti určující:

- velikost obce,
- region,
- typ zařízení (dětská skupina/živnost),
- typ cílové skupiny (veřejné/podnikové zařízení),
- a velikost zařízení.

Vzhledem k tomu, že počet vybraných zařízení je relativně malý ve vztahu k množství sledovaných charakteristik, je v některých případech vzorek mírně vychýlen od struktury základního souboru. Další odchylky vznikly tím, že se u jednotlivých zařízení lišil počet rodičů, kteří dotazník vyplnili, v některých případech jej dokonce nevyplnil žádný rodič. Celkové odchylky sice nejsou příliš velké, přesto je třeba k nim při interpretaci dat přihlížet. Celkové odchylky sice nejsou příliš velké, přesto je třeba k nim při interpretaci dat přihlížet. Z hlediska velikosti obce je ve vzorku zastoupeno méně zařízení v obcích ve velikosti 5-20 tisíc obyvatel (10 % oproti 18 % v základním souboru) a naopak zde ve stejné míře převažují zařízení v obcích ve velikosti 20-100 tisíc obyvatel (33 % oproti 25 % v základním souboru). Nejmenší a největší obce jsou ve vzorku zastoupeny srovnatelně se základním souborem, viz Tab. 6. Pokud se podíváme na strukturu získaných odpovědí dle velikosti obce, pak jsou výrazně méně zastoupeni rodiče v obcích do 20 tisíc obyvatel (23 % oproti 33 % v základním souboru), naopak převažují rodiče v obcích ve velikosti 20-100 tisíc obyvatel, kde jich odpovědělo 36 % (oproti 25 % zařízení v této velikostní kategorii). Zastoupení v největší velikostní kategorii nad 100 tisíc obyvatel je obdobné u rodičů (41 %), zařízení v základním souboru (40 %) i zařízení ve výběru (41 %). Nižší podíl respondentů v nejmenší velikostní kategorii je z části způsoben tím, že v menších obcích jsou zpravidla menší zařízení. Další vliv může mít selektivní míra non response. Při interpretaci odpovědí je třeba tuto odchylku brát v úvahu.

Tab. 6 Respondenti dle velikosti obce

	Velikost obce					
	základní soubor		zapojená zařízení		respondenti	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
0 – 4 999	77	17%	8	15%	58	10%
5 000 - 19999	86	18%	5	10%	76	13%
20000 - 99999	116	25%	17	33%	203	36%
100000+	188	40%	22	42%	231	41%
Celkem	467	100%	52	100%	568	100%

Další sledovanou charakteristikou je region, ve kterém se zařízení nachází. Nejvíce zařízení je provozováno ve velkých městech a jejich spádových oblastech, konkrétně tedy v regionech Praha, Střední Čechy (15 % a 19 %) a Jihovýchod (Brno a jeho okolí, 23 %). Této struktuře odpovídalo i zastoupení zařízení ve výběru a následně i počet získaných odpovědí od rodičů (Tabulka 7). K určitému vychýlení došlo u regionů Severozápad, Střední Morava a Moravskoslezsko, kde je obecně nízký počet provozovaných zařízení. Vzhledem k tomu, že tato zařízení byla v náhodném výběru zastoupena relativně málo a zároveň byla v těchto regionech výrazně nižší response rate, je výsledná reprezentativita odpovědí z těchto regionů omezená a je třeba s tímto počítat při interpretaci dat.

Tab. 7 Respondenti dle regionu

	Region (NUTS 2)					
	základní soubor		zařízení		respondenti	
Praha	69	15%	10	19%	92	16%
Střední Čechy	90	19%	12	23%	165	29%
Jihozápad	33	7%	9	17%	72	13%
Severozápad	28	6%	2	4%	19	4%
Severovýchod	58	13%	4	8%	50	9%
Jihovýchod	109	23%	11	21%	146	25%
Střední Morava	36	7%	3	6%	17	3%
Moravskoslezsko	44	10%	1	2%	7	1%
Celkem	467	100%	52	100%	568	100%

Z hlediska typu a zacílení zařízení převažují dětské skupiny nad živnostmi (58 % a 42 %) a zařízení pro veřejnost nad podnikovými zařízeními (84 % a 9 %, u 7 % v základním souboru tato informace není k dispozici). Podobná struktura byla zachována ve výběru zařízení i mezi samotnými respondenty. Vzhledem k dostatečnému počtu odpovědí lze data interpretovat odděleně pro každou kategorii (Tabulky 8 a 9).

Tab. 8 Respondenti dle typu zařízení

Tabulka 3	Typ zařízení					
	základní soubor		zařízení		respondenti	
dětská skupina	269	58%	33	63%	357	63%
živnost	194	42%	19	37%	210	37%
bez odpovědi	4	1%	0	0%	1	0%
Celkem	467	100%	52	100%	568	100%

Tab. 9 Respondenti dle zacílení zařízení

	Zacílení					
	základní soubor		zařízení		respondenti	
podniky	40	9%	12	23%	115	20%
veřejnost	392	84%	40	77%	453	80%
bez odpovědi	35	7%	0	0%	0	0%
Celkem	467	100%	52	100%	568	100%

Z hlediska velikosti zařízení byla struktura základního souboru ve výběru téměř zachována, zařízení s kapacitou 5-12 dětí převažují přibližně dvojnásobně nad většími zařízeními s kapacitou 13-24 dětí (62 % a 38 %, resp. 67 % a 33 % v základním souboru). Vzhledem k tomu, že ve velkých zařízeních odpovědělo zpravidla více rodičů než v malých zařízeních, zvýšil se počet respondentů z velkých zařízení také ve finálním souboru, kde tvoří přibližně polovinu (Tabulka 10).

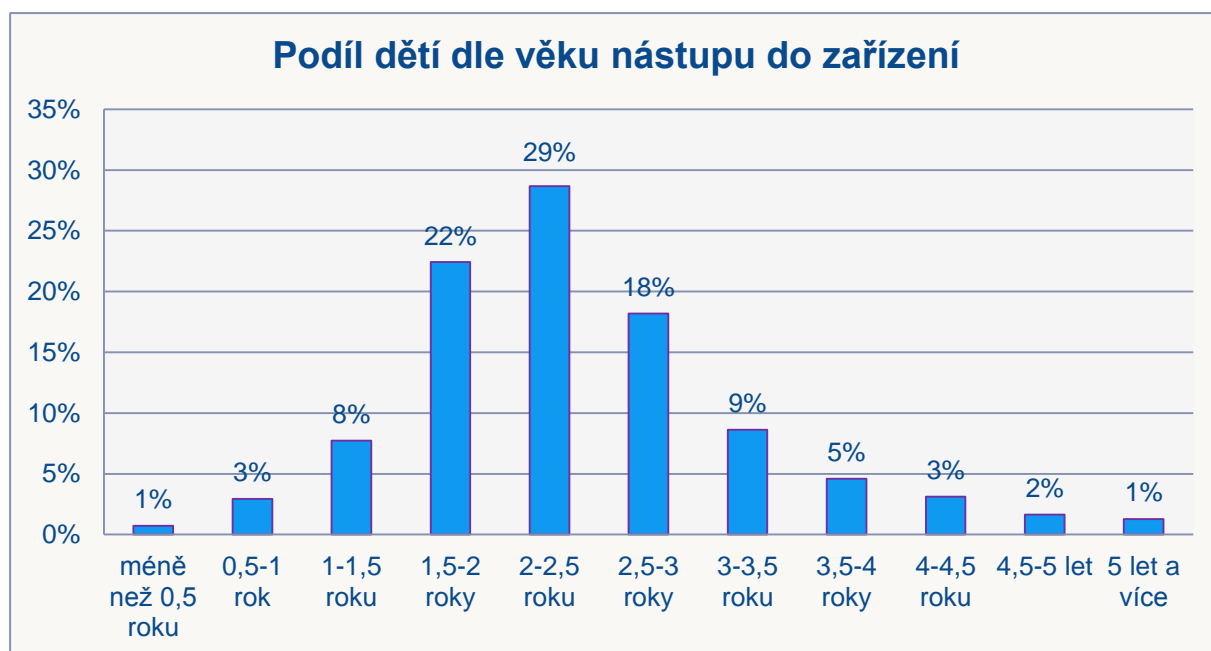
Tab. 10 Respondenti dle velikosti zařízení

	Velikost zařízení					
	základní soubor		zařízení		respondenti	
5-12	314	67%	32	62%	265	47%
13-24	153	33%	20	38%	303	53%
Celkem	467	100%	52	100%	568	100%

4.2.2. Věková struktura dětí při nástupu do zařízení

Zařízení podporovaná z programu OPZ jsou určena pro děti od jednoho roku (nicméně živnostenská zařízení mohou přijímat i děti mladší). Dle výsledků výzkumu nastupovaly do zařízení nejčastěji děti kolem druhého roku věku. 22 % dětí nastoupilo ve věku 1,5-2 roky, 29% ve věku 2-2,5 roku a dalších 18 % ve věku 2,5-3 roku, ve věku do 3 let nastoupilo celkem 81 % dětí. Starších dětí již do zařízení nastupovalo výrazně méně, jak ukazuje graf číslo 1.

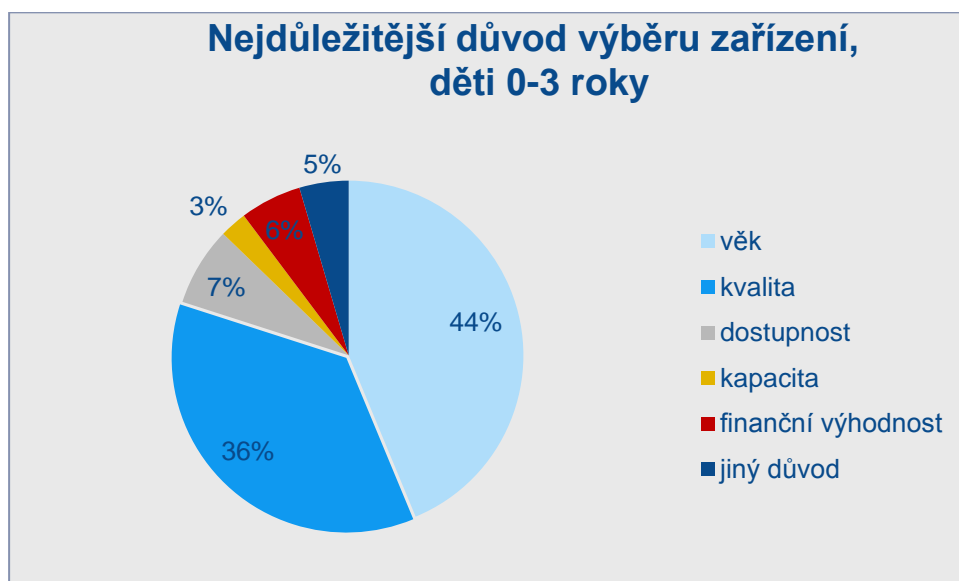
Graf 22 Podíl dětí dle věku jejich nástupu do zařízení (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=544), vlastní analýza

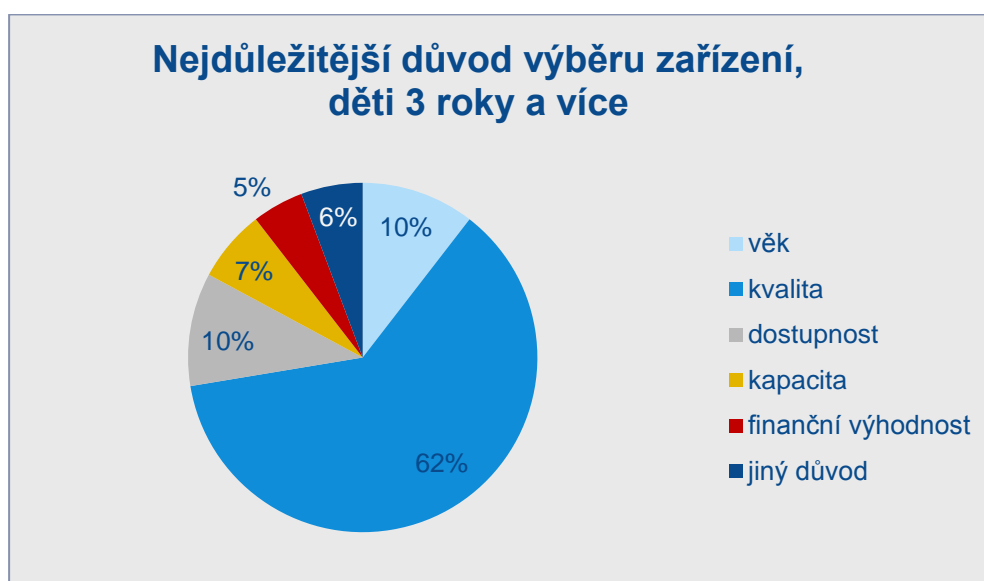
Vzhledem k tomu, že mnoho zařízení péče o předškolní děti, včetně státních mateřských škol, zpravidla přijímá děti až od věku 3 let, musí rodiče mladších dětí, kteří potřebují nastoupit do zaměstnání, volit z alternativních možností. Mezi rodiči dětí mladších 3 let byla právě skutečnost, že dětské skupiny a živnosti přijímají takto malé děti, nejčastěji uváděným důvodem, proč si toto zařízení vybrali, celkem jich tento důvodu uvedlo jako hlavní 44 %. Druhým nejčastěji uváděným důvodem u rodičů nejmenších dětí byla předpokládaná kvalita zařízení (36 %). Protože důvod přijímání nejmenších dětí postrádá u rodičů dětí starších 3 let smysl, je tento důvod uveden pouze v 10 % případů a zřejmě se jedná o chybné odpovědi/nedorozumění. Nejčastěji uváděným důvodem je kvalita, kterou uvedlo 62 % rodičů starších dětí. Ostatní důvody byly zastoupeny podobně, v rozmezí 3-10 %, a to bez ohledu na věk dítěte (Grafy 23 a 24).

Graf 23 Nejdůležitější důvod pro výběr zařízení u rodičů dětí do tří let (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=439), vlastní analýza

Graf 24 Nejdůležitější důvod pro výběr zařízení u rodičů dětí starších tří let (v %)

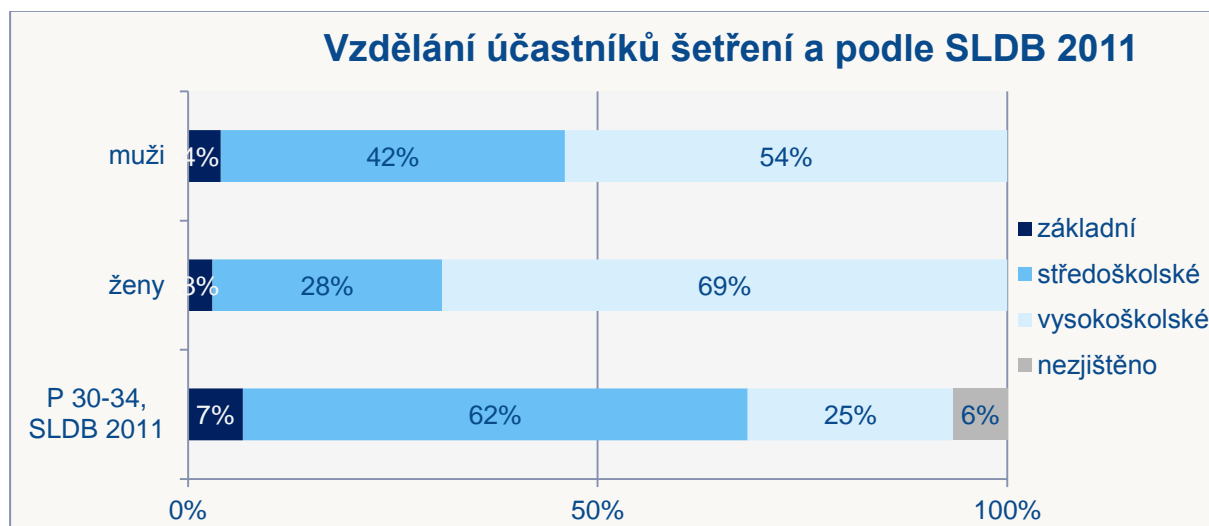

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=105), vlastní analýza

4.2.3. Pracovní uplatnění rodičů před nástupem dítěte do zařízení

V rámci evaluace bylo zjišťováno, jaká byla pracovní situace rodičů v období bezprostředně před nástupem dítěte do zařízení péče o děti. Pro účely formulování otázky v dotazníku bylo toto období definováno jako „poslední běžný měsíc (mimo Vánoce, prázdniny, dovolené apod.) před vstupem dítěte do zařízení“. V tomto bloku bylo zjišťováno jednak vzdělání a počet odpracovaných let, tedy charakteristiky, které mohou ovlivnit úspěšnost návratu do zaměstnání po skončení mateřské nebo rodičovské dovolené, a dále byla zjišťována týdenní pracovní doba, postavení na trhu práce a měsíční příjem, tedy charakteristiky pracovního uplatnění, u nichž lze očekávat, že se s nástupem dítěte do zařízení péče o dítě změni. Hlavní přínos této sady otázek je očekáván v porovnání se situací, kdy již dítě zařízení navštěvuje.

Graf 25 Vzdělání účastníků šetření a podle SLDB 2011 (v %)

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011, Úroveň vzdělání obyvatelstva podle výsledků sčítání lidu - 2011+ Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=566 ženy, 525 muži), vlastní analýza

Otázky na vzdělání a pracovní zkušenosti rodičů neukázaly na zásadní rozdíly mezi matkami a otci dětí navštěvujících zkoumaná zařízení²². Z hlediska vzdělání převažují mezi rodiči vysokoškoláci (69 % matek, 54 % otců) a tento podíl výrazně převyšuje podíl vysokoškoláků v běžné populaci. Pro srovnání, v populaci ve věku 30-34 let byl podle sčítání SLDB 2011 podíl vysokoškoláků 25 %. Zcela opačně je to s podílem středoškoláků, kteří mezi rodiči v tomto šetření zastupovali 28 % u žen a 42 % u mužů, zatímco v populaci ve věku 30-34 let byl podle sčítání SLDB 2011 podíl středoškoláků přibližně 60 % (Graf 25).

²² Mezi muži a ženami jsou statisticky významné rozdíly. χ^2 : p-hodnota=0.00.

Pro doplnění analýzy vzdělanostní struktury podpořených osob (tj. rodičů), byly dále využity údaje sledované v rámci IS ESF 2014+ (viz Tab. 11). Monitorovací list podpořené osoby obsahuje mimo jiné údaje o dosaženém vzdělání²³. Celkem informační systém obsahoval k začátku srpna 2017 údaje o 9 047 podpořených osobách v rámci výzev 35 a 36²⁴. Tento datový soubor však obsahoval duplicity, neboť některé osoby byly podpořeny v rámci více než jednoho projektu. V 59 % případů se jednalo o projekty se shodným realizátorem. Po odstranění duplicit obsahoval soubor údaje o 8 746 osobách. Ne u všech osob však bylo vyplněno dosažené vzdělání. Údaje o vzdělání bylo dostupné u 7 234 unikátních osob.

Tab. 11 Vzdělanostní struktura podpořených osob

Vzdělání	Výzva 35			Výzva 36			Celkem
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	
Bez vzdělání	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Základní	3%	2%	2%	1%	2%	2%	2%
Středoškolské	55%	47%	51%	31%	28%	29%	48%
Vysokoškolské	42%	50%	47%	68%	70%	69%	50%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
N=	2764	3410	6174	467	593	1060	7234

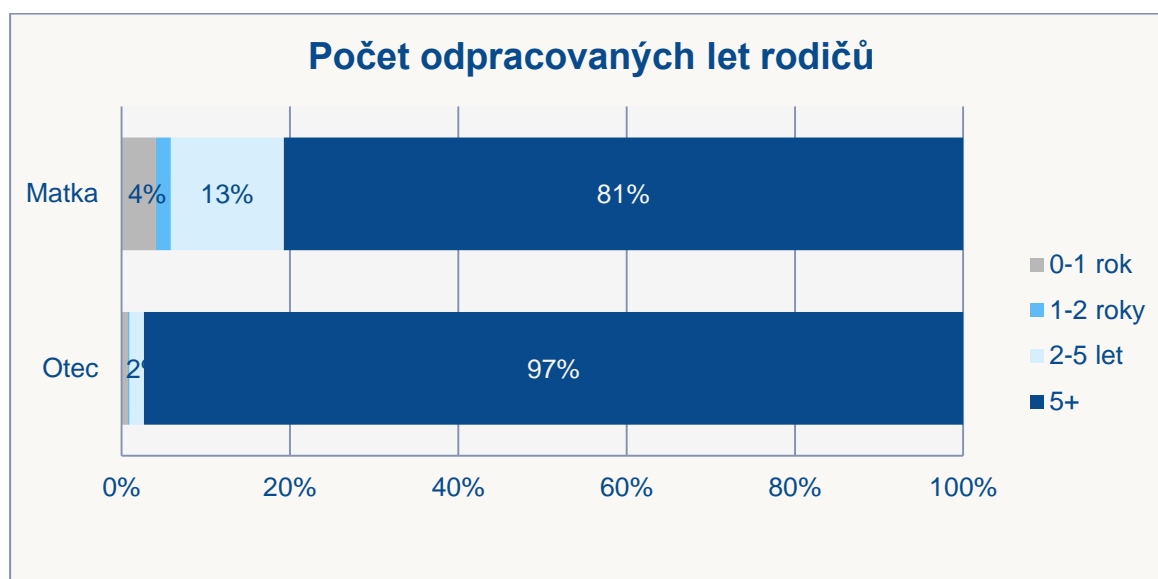
Zdroj: IS ESF 2014+, 2017

Polovina podpořených osob měla vysokoškolské vzdělání, necelá polovina pak středoškolské. Zajímavé informace přináší srovnání zastoupení vzdělanostní struktury v rámci dvou výzev a srovnání mezi muži a ženami. Vysokoškolské vzdělání je u obou pohlaví častější u podpořených osob ve výzvě 36, která se týká Hlavního města Prahy. U obou výzev mají o něco častěji vysokoškolské vzdělání ženy, u výzvy 35 je to 50 % žen, u výzvy 36 se jedná o 70 % žen.

²³ Jako podpořená osoba je v systému v rámci rodiny uváděn jen jeden rodič, a to ten, který pracuje nebo má vazbu na trh práce – např. je v procesu rekvalifikace, je registrovaný jako uchazeč na ÚP atd. Pokud mají vazbu na trh práce oba rodiče, je libovolné, koho vyberou, že do systému uvedou, z tabulky je ale patrné, že o něco častěji byly do systému uváděny matky.

²⁴ Projekty nejsou povinny vyplňovat do IS ESF 2014+ údaje průběžně. Skutečný počet podpořených osob je proto pravděpodobně vyšší a výsledky analýzy, a proto musí být interpretovány velmi obezřetně.

Graf 26 Počet odpracovaných let rodičů (v %)

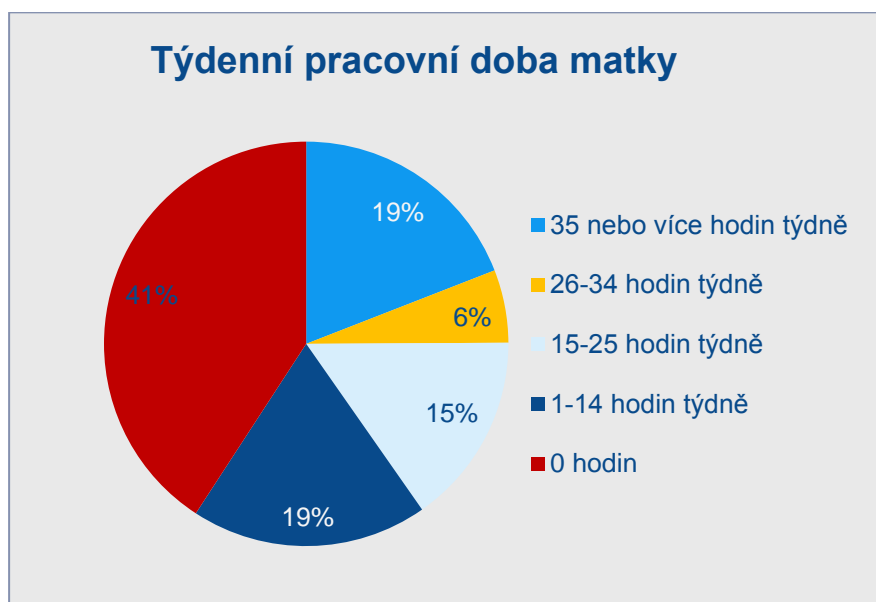
Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=566 ženy, 525 muži), vlastní analýza²⁵

Z hlediska pracovních zkušeností výzkum ukázal na vysoké zapojení rodičů na trhu práce. Konkrétně 80 % žen pracovalo 5 let a dalších 13 % žen pracovalo 2-5 let. Mezi muži pracovalo 5 let a více dokonce 97 %.

Jiná situace je v sadě otázek popisujících pracovní aktivitu bezprostředně před umístěním dítěte do zařízení. Zde jsou mezi ženami a muži zapojenými do šetření významné rozdíly. Zatímco pracovní aktivita mužů odpovídá spíše práci na plný úvazek (více než 90 % mužů pracovalo alespoň 35 hodin týdně), u žen převažují nižší úvazky, které lze lépe skloubit s celodenní péčí o dítě. Na plný úvazek pracovalo pouhých 19 % žen a naopak 60 % nepracovalo vůbec, nebo pracovalo méně než 15 hodin týdně (Grafy 27 a 28).

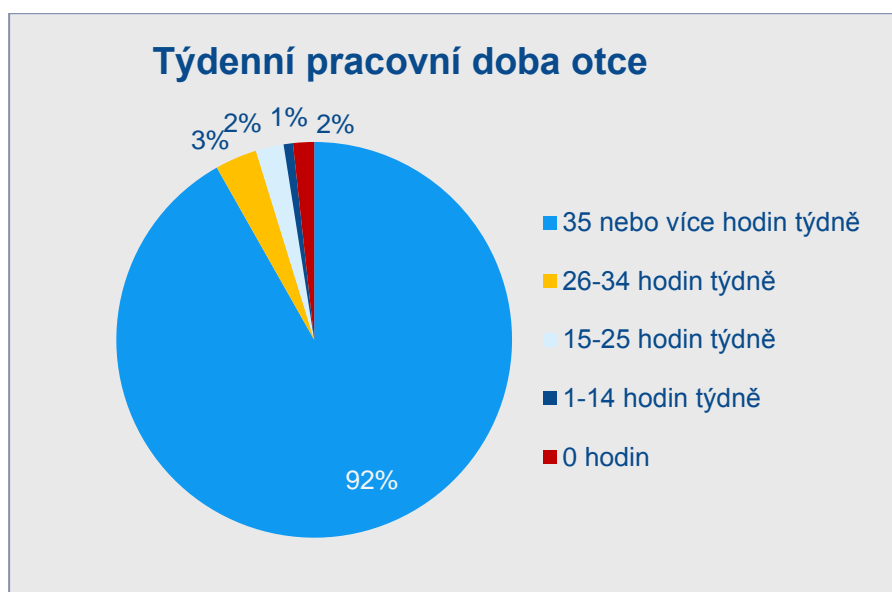
²⁵ χ^2 : p-hodnota=0,00

Graf 27 Průměrná týdenní doba výdělečné činnosti matky (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=566), vlastní analýza

Graf 28 Průměrná týdenní doba výdělečné činnosti otce (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=525), vlastní analýza²⁶

S výší úvazku rodičů koresponduje také forma zapojení na trh práce. 98 % otců má pracovní poměr, nebo se živí jako OSVČ, případně má uzavřeno DPP/DPČ. Pouhá 2 % otců jsou ekonomicky neaktivní, nebo nezaměstnaní. V případě matek pracovalo na zaměstnaneckou smlouvu, formou OSVČ, nebo formou DPP/DPČ 55 % žen, zbylých 45 % žen bylo na mateřské nebo rodičovské dovolené, jinak ekonomicky neaktivních, nebo nezaměstnaných.

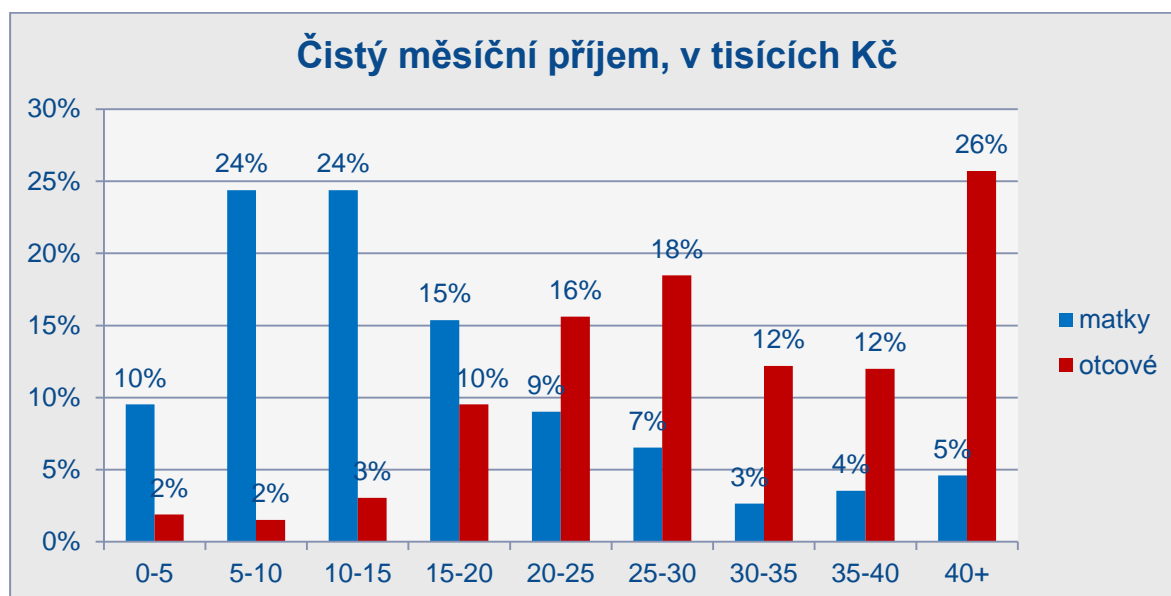
V případě žen je analýza trochu složitější vzhledem k časté záměně pojmů mateřská dovolená (dále MD) a rodičovská dovolená (dále RD) v kombinaci s tím, že ženy na MD by se měly

²⁶ χ^2 : p-hodnota=0,00

uvádět mezi zaměstnanými (tedy v kategorii PP, případně OSVČ) a ženy na RD by se měly uvádět v kategorii ekonomicky neaktivních. Ačkoliv byly pro účel sběru dat kategorie MD a RD v dotazníku vyčleněny jako samostatné, některé respondentky uvedly, že jsou zaměstnané, přestože z kombinace ostatních odpovědí vyplývá, že jsou na RD, nebo MD, případně s malou pravděpodobností nezaměstnané, nebo jinak ekonomicky neaktivní. Z uvedených důvodů byla data vyčištěna a odpovědi na tuto otázku překódovány na základě logických vazeb.

Poslední proměnnou, která sloužila k popisu pracovní aktivity rodičů bezprostředně před nástupem dítěte do zařízení je čistý měsíční příjem. I zde jsou patrné výrazné rozdíly mezi muži a ženami. Zatímco 34 % žen mělo příjem do 10 tisíc, mezi muži to byla pouze 3 %. Naopak nad 40 tisíc měla příjem více než čtvrtina mužů oproti 5 % žen (viz Graf 29).

Graf 29 Čistý měsíční příjem rodičů (v %)

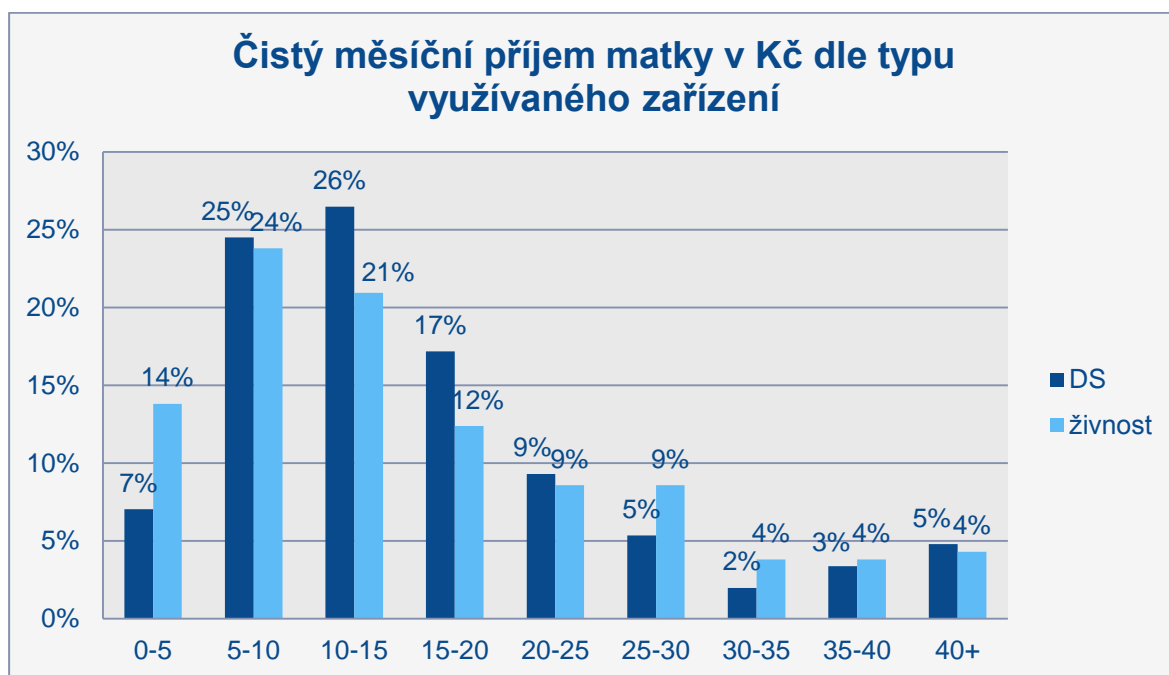
Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=566 ženy, 525 muži), vlastní analýza²⁷

V podobném trendu vychází i porovnání vzájemných příjmů obou partnerů. Ve čtyřech z pěti úplných rodin v šetření byl příjem otce vyšší než příjem matky, v 55 % případů byl dokonce vyšší o více než dvě kategorie.

²⁷ χ^2 : p-hodnota=0,00

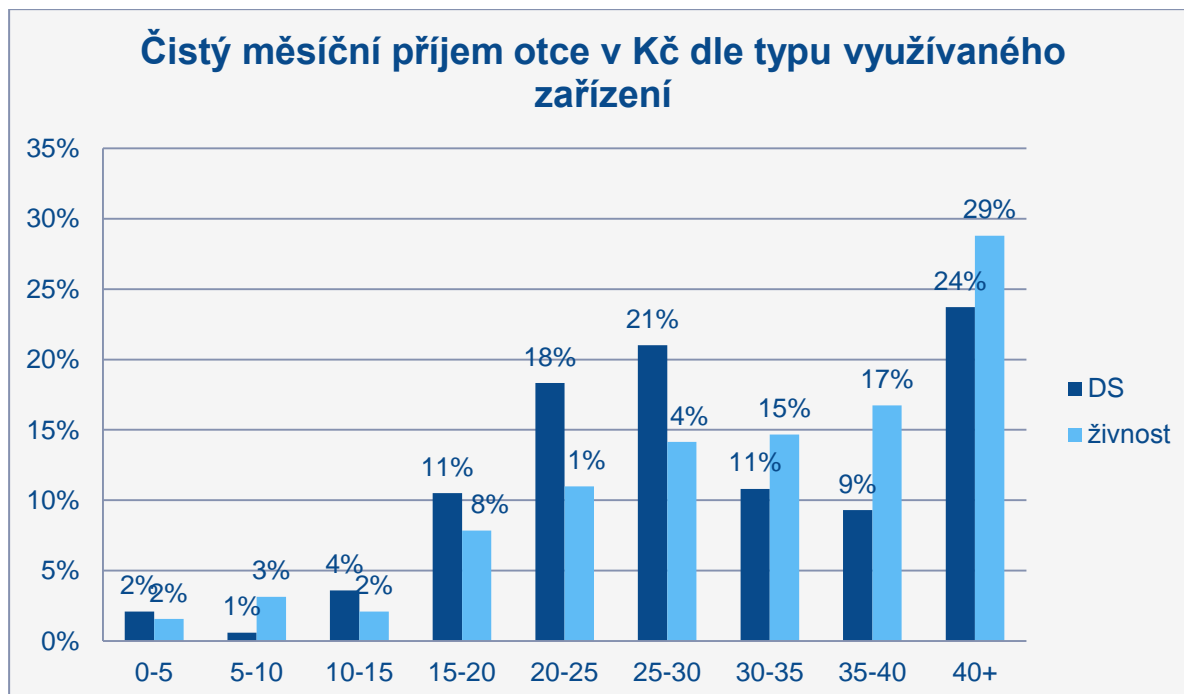
Zajímalo nás také, jestli příjem rodičů může mít vliv na to, jestli své dítě rodiče umístí do zařízení zřizovaného jako dětská skupina nebo jako živnost.

Graf 30 Čistý měsíční příjem matky dle typu využívaného zařízení (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=355 DS, 210 živnosti) ²⁸

Graf 31 Čistý měsíční příjem otce dle typu využívaného zařízení (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=333 DS, 191 živnosti) ²⁹

²⁸ χ^2 : p-hodnota= 0,08

²⁹ χ^2 : p-hodnota= 0,00

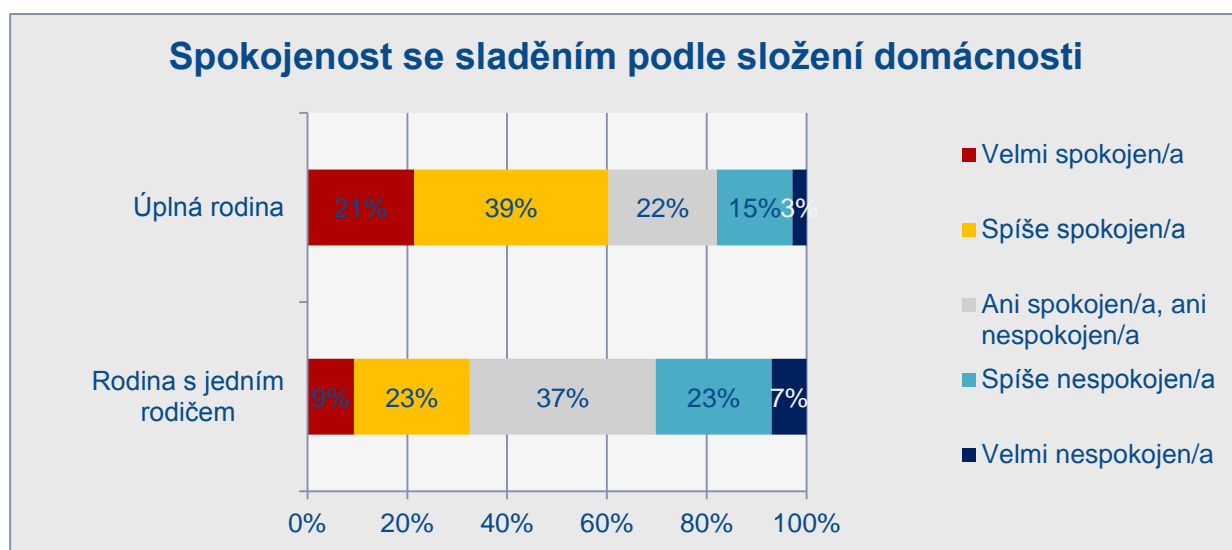
Jak ukazuje Graf 30, u rodin, kde dítě navštěvuje dětské skupiny, je o něco častější příjem matky v kategoriích 10–15 tisíc Kč a 15–20 tisíc Kč. U živnostenských zařízení mají matky o něco častější příjem v kategorii 25–30 tisíc Kč. Tyto rozdíly však nejsou statisticky významné a výraznější rozdíly mezi dětskými skupinami a živnostmi spíše ukazuje Graf 31, který sleduje čistý měsíční příjem otce dle typu využívaného zařízení. V rodinách, kde je příjem otce 15–30 tisíc Kč, je více případů, kdy dítě navštěvuje dětskou skupinu, naopak v rodinách, kde je příjem otce vyšší jak 30 tisíc Kč, dítě častěji navštěvuje živnostenské zařízení.

4.2.4. Organizace péče o rodinu

V rámci evaluace byly zjišťovány odpovědi na otázky související s organizací péče o rodinu. Zajímalo nás, do jaké míry jsou rodiče spokojeni se sladěním rodinných a pracovních povinností v době před nástupem dítěte do zařízení péče o děti, a také, jak by rodiče zajistili péči o dítě, pokud by neměli možnost toto zařízení dále využívat.

Téměř 60 % rodičů bylo alespoň částečně spokojeno se sladěním svých rodinných a pracovních povinností, necelých 20 % pak uvedlo, že je částečně, nebo zcela nespokojeno. Při hlubším pohledu se ukázalo, že míra spokojenosti není výrazně ovlivněna příjmem rodičů, výší úvazku ani vzděláním matky. Významný rozdíl se však objevil mezi těmi, kteří reprezentovali úplné rodiny, a těmi, kteří vychovávali dítě sami (v 98 % případů se jednalo o ženy, pouze v jednom případě vychovával dítě pouze otec). Zatímco mezi úplnými rodinami spokojenost se sladěním téměř odpovídala celému souboru, mezi neúplnými rodinami byla spokojenost se sladěním výrazně nižší. Alespoň částečně spokojeno bylo pouze 33 % rodičů a částečně, nebo zcela nespokojeno bylo celých 30 % rodičů (viz Graf 32).

Graf 32 Spokojenost se sladěním rodinných a pracovních povinností podle složení domácnosti (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=524 úplná rodina, 43 jeden rodič), vlastní analýza³⁰

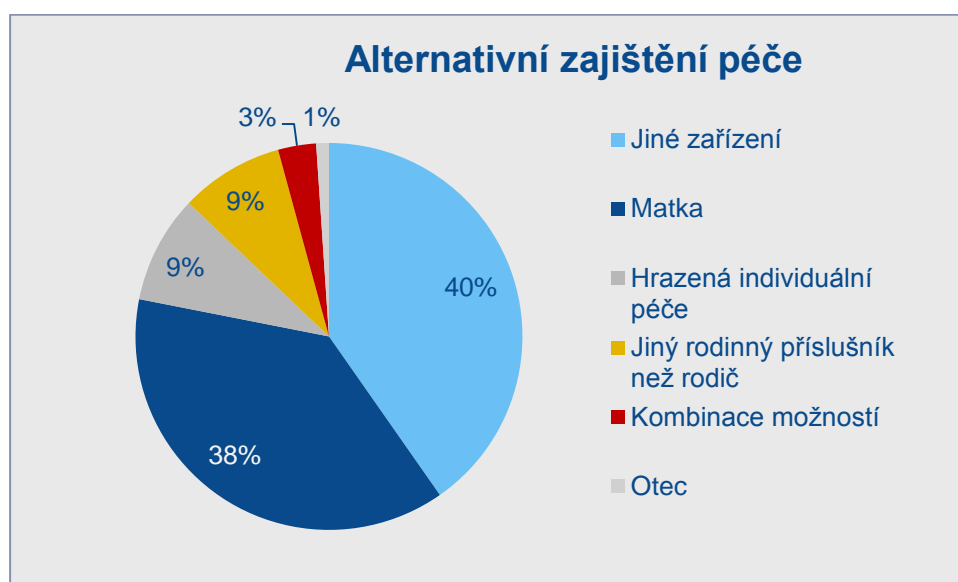
Důležitou otázkou bylo, jak by rodiče zajistili péči o dítě (případně o děti), pokud by neměli možnost využívat stávající zařízení. Otázka tedy směřovala ke zjištění přímého vlivu zařízení na zaměstnanost rodičů a do jaké míry jsou tato zařízení jedinou možností péče o děti, kterou rodiče mohou využít.

³⁰ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,01

Pro téměř 80 % rodičů stačily dvě z nabízených možností. Jiné zařízení péče o děti by využilo 40 % rodičů a v dalších 38 % případů by péči zajistila matka. V několika případech matky uvedly, že by v takové situaci do zaměstnání nemohly nastoupit, případně by musely přestat pracovat. Ženy doslova uváděly například toto: „Byla bych nucena přestat pracovat.“, „Péči by zajistila matka, ale přišla bych tak o velmi dobré zaměstnání.“, „Musela bych asi být nezaměstnaná a nechci využívat státní sociální podporu. To se mi fakt nechce. Soukromá zařízení jsou při našich platech drahá“.

Významně byly zastoupeny rodiny, které by využily službu hrazené individuální péče, např. chůvu (9 %) a rodiny, u nichž by péči o dítě musel zajistit jiný rodinný příslušník, např. babička (rovněž 9 %). Kombinaci možností uvedla 3 % dotázaných (viz Graf 33).

Graf 33 Zajištění péče o dítě, pokud by nemohli využívat zařízení (v %)

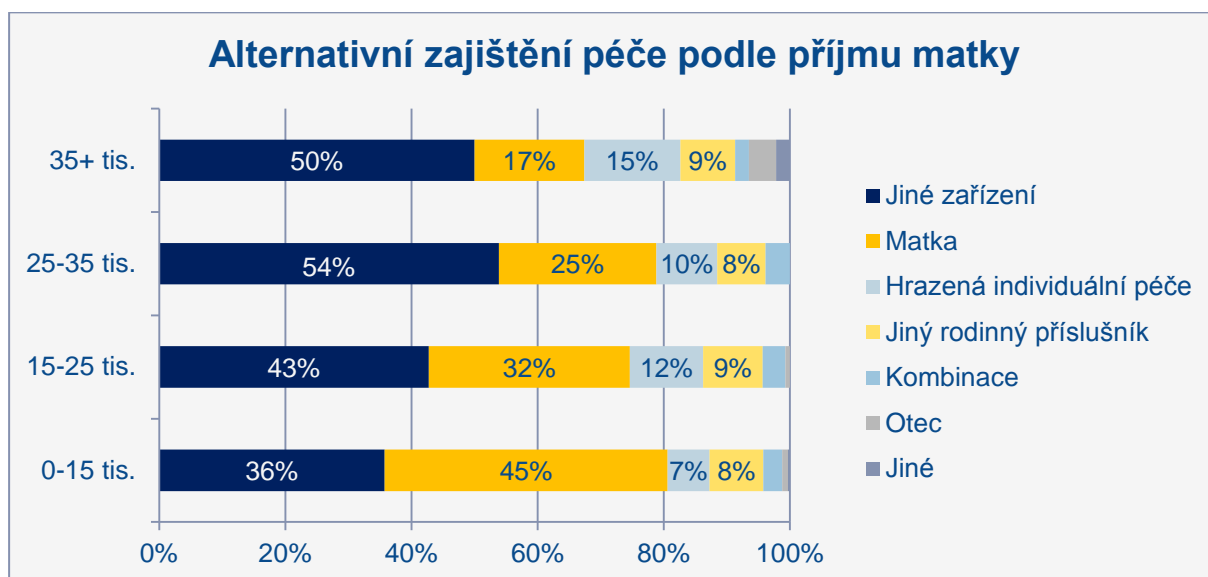

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=567), vlastní analýza

Podíváme-li se na rozložení odpovědí v jednotlivých příjmových kategoriích žen, uvidíme zřejmou souvislost, že péče o dítě by častěji přešla na matku, jejíž příjem je nižší. Jinými slovy, mezi ženami s příjmem do 15 tisíc Kč měsíčně by péči o dítě při neexistenci zařízení zajistila matka ve 45 % případů, zatímco mezi ženami s příjmem nad 35 tisíc Kč měsíčně by to bylo pouze 17 % matek (viz Graf 34).³¹ Stejný trend uvidíme i v případě pracovní doby matky, kdy platí, že čím kratší týdenní pracovní dobu matka má, tím častěji by na ni přešla péče o dítě.

³¹ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,00

Graf 34 Zajištění péče o dítě dle příjmu matky (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Před“ 2016 (N=566), vlastní analýza

4.3. Situace rodičů po té, co jejich dítě zařízení navštěvovalo

4.3.1. Základní informace

Výběr vzorku respondentů pro druhý, navazující dotazník probíhal na základě stejného metodologického klíče, jako tomu bylo v první vlně dotazování. Hlavním cílem bylo získat co nejvíce odpovědí od rodičů, kteří vyplňovali první dotazník. Podobně jako v případě prvního dotazníku ale docházelo k situacím, že z některých zařízení nepřišla odpověď od žádného rodiče. V dalších případech naopak vyplňovali dotazník i rodiče ze zařízení, která vůbec nebyla ve výběrovém souboru. Je to pravděpodobně z toho důvodu, že některé kontaktní osoby, které jsme oslovovali, mají pod sebou více zařízení, a tak zaslali prosbu k vyplnění dotazníku všem těmto zařízením. Poté, co byl soubor očištěn od neúplných či duplicitních údajů, jsme získali celkem 462 vyplněných dotazníků z 57 zařízení, přičemž rodiče z 34 zařízení vyplňovali oba dva dotazníky.

Tab. 12 Respondenti dle velikosti obce

	Velikost obce					
	základní soubor		zapojená zařízení		respondenti PO	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
0 – 4 999	77	17%	8	14%	55	12%
5 000 - 19999	86	18%	11	19%	79	17%
20000 - 99999	116	25%	13	23%	106	23%
100000+	188	40%	25	44%	222	48%
Celkem	467	100%	57	100%	462	100%

Z hlediska velikosti obce je ve vzorku zapojených zařízení, podobně jako v prvním dotazníku pro rodiče (i když je rozdíl menší), zastoupeno méně zařízení v obcích ve velikosti 5-20 tisíc obyvatel (14% oproti 17% v základním souboru). Toto nižší zastoupení se týká i respondentů z řad rodičů (12% ku 17%). Naopak o něco vyšší zastoupení v počtu zapojených zařízení, tak u rodičů je v největší velikostní kategorií obcí nad 100 tis. obyvatel (44% ku 40% a 48% ku 40%). V ostatních velikostních kategoriích jsou rozdíly již minimální.

Tab. 13 Respondenti dle regionu

	Region (NUTS 2)					
	základní soubor		zapojená zařízení		respondenti PO	
Praha	69	15%	9	16%	69	16%
Střední Čechy	90	19%	14	25%	109	29%
Jihozápad	33	7%	6	10%	36	13%
Severozápad	28	6%	5	9%	37	4%
Severovýchod	58	13%	4	5%	46	9%
Jihovýchod	109	23%	12	21%	126	25%
Střední Morava	36	7%	1	2%	3	3%
Moravskoslezsko	44	10%	6	11%	36	1%
Celkem	467	100%	57	100%	462	100%

Struktura základního souboru víceméně odpovídala pouze Praha a region Jihovýchod. V ostatních regionech je možné oproti základnímu souboru vidět rozdíly. Například v regionu Střední Čechy je počet zapojených zařízení i počet respondentů, kteří dotazník vyplňovali, vyšší (25 % oproti 19 % u zařízení a 29 % oproti 19 % u respondentů). Větší počet zapojených zařízení i odpovědí od respondentů byl zaznamenán také v regionu Jihozápad. Naopak na Střední Moravě a v regionu Severovýchod je počet zapojených zařízení i odpovědí od respondentů nižší. V regionu Severozápad byl počet zapojených zařízení procentuálně vyšší než v základním souboru, ale počet získaných odpovědí od rodičů nižší. Vzhledem k těmto rozdílům je pro následná srovnání vhodnější sledovat spíše dle velikosti obce než podle jednotlivých krajů.

Tab. 14 Respondenti dle typu zařízení

	Typ zařízení					
	základní soubor		zapojená zařízení		respondenti	
dětská skupina	269	58%	35	61%	277	60%
živnost	194	42%	22	39%	185	40%
bez odpovědi	4	1%	0	0%	0	0%
Celkem	467	100%	57	100%	462	100%

Z hlediska typu zařízení, kdy převažují dětské skupiny nad živnostmi (58 % a 42 %), byla stejně jako v prvních dotaznicích zachována podobná struktura jak v zapojených zařízeních, tak mezi samotnými respondenty.

Tab. 15 Respondenti dle zacílení zařízení

	Zacílení					
	základní soubor		zapojená zařízení		respondenti	
podniky	40	9%	9	16%	79	17%
veřejnost	392	84%	48	84%	383	83%
bez odpovědi	35	7%	0	0%	0	0%
Celkem	467	100%	57	100%	462	100%

Podobně také zůstala zachována obdobná struktura v zařízeních pro veřejnost, a to jak v zapojených zařízeních, tak mezi respondenty. O něco více je ve výsledném vzorku podnikových zařízení, nicméně je potřeba brát v potaz, že 7 % zařízení v základním souboru nebylo možné z hlediska jejich zacílení identifikovat.

Tab. 16 Respondenti dle velikosti zařízení

	Velikost zařízení					
	základní soubor		zapojená zařízení		respondenti	
5-12	314	67%	34	60%	244	53%
13-24	153	33%	23	40%	218	47%
Celkem	467	100%	57	100%	462	100%

Z hlediska velikostní struktury zařízení se oproti základnímu souboru ve vzorku zapojených zařízení o něco zmenšil početní rozdíl mezi zařízeními, která měla kapacitu 5-12 dětí (60 % ku 67 %) a zařízeními, jejichž kapacita byla 13-24 dětí (40 % ku 33 %). Tento rozdíl se ještě snížil ve výsledném vzorku respondentů, kde lze podobně jako u prvního dotazníku předpokládat, že logicky bude více vyplněných dotazníků ze zařízení, která mají větší velikostní kapacitu.

4.3.2. Věková struktura dětí

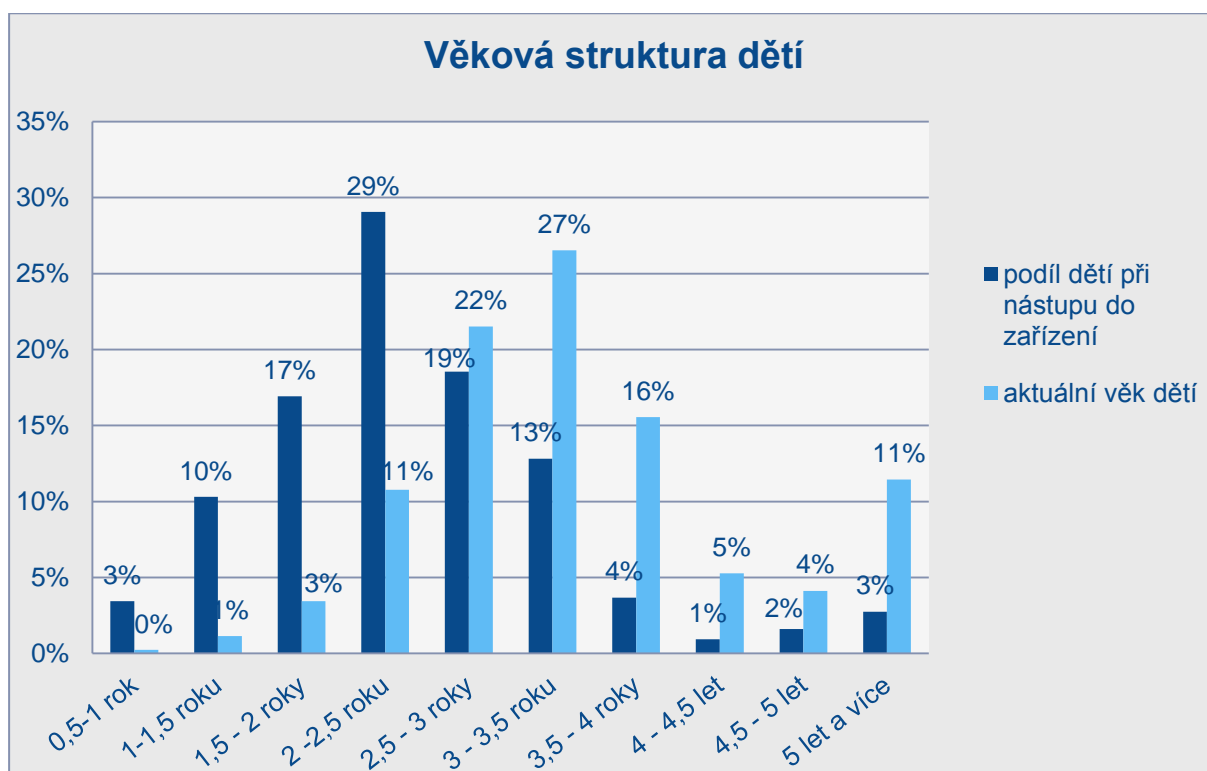
Graf 35 Počet dětí, které navštěvovalo zařízení od 1. 6. 2016 do současnosti (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=462), vlastní analýza

Většina rodičů (93 %) měla v zařízení pouze jedno dítě, 6 % dvě děti a pouze jeden respondent uvedl, že do zařízení dochází 3 a více jeho dětí.

Graf 36 Věková struktura dětí v zařízeních (v %)

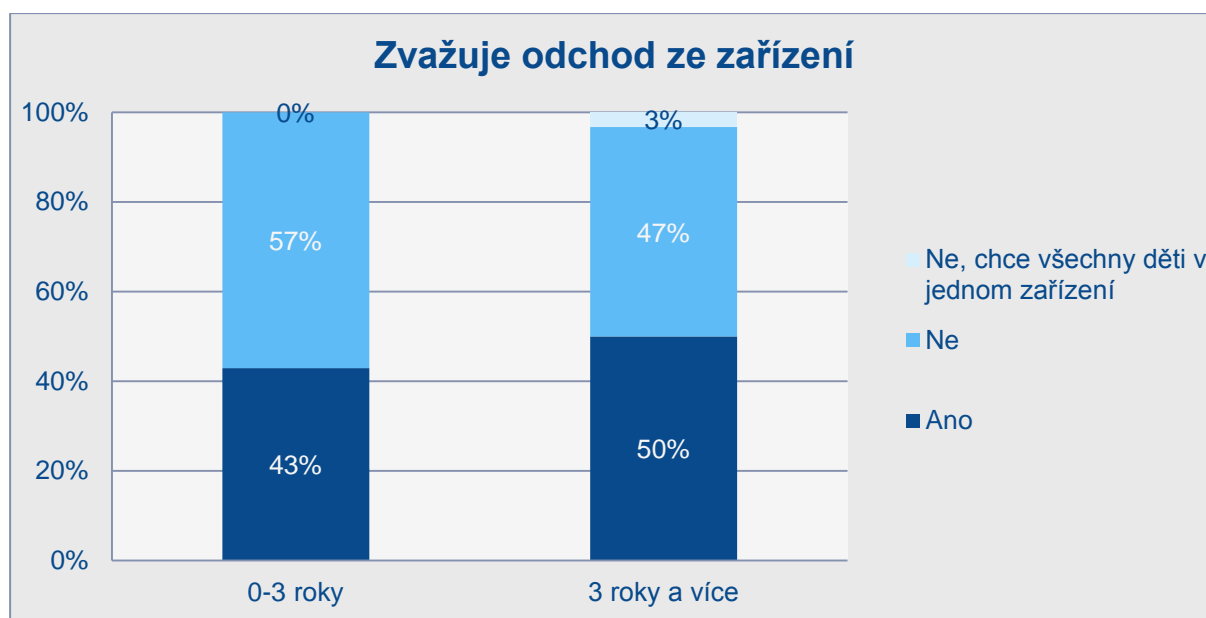
Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=437), vlastní analýza

Pozn.: U některých vyplněných dotazníků byl věk narození dítěte či nástupu dítěte do zařízení uveden chybně či neuveden vůbec. Tyto odpovědi byly z analýz, které zohledňovaly věk dítěte, vyřazeny. V rodinách, kde bylo více dětí, které zařízení navštěvovaly, jsme do analýz zahrnuli první z těch, které rodiče uvedli.

Dotazníkové šetření ukázalo, podobně jako první šetření rodičů, že nejčastěji děti nastupovaly do zařízení ve věku 2 – 2,5 roku (29 %). Necelá pětina nastupovala ve věku 2,5 – 3 roky a o něco méně pak ve věku 1,5 – 2 roky (17 %). Starší děti či úplně nejmenší děti pak do zařízení nastupovaly výrazně méně. Pokud bychom se podívali na aktuální věk dětí docházejících do zařízení (k 1. 6. 2017), vidíme, že více jak čtvrtina z nich (27 %) je ve věku 3 – 3,5 roku, více jak pětina pak ve věku 2,5 – 3 roky. Více jak desetina dětí překročila věk 5 a více let.

Z hlediska aktuálního věku dítěte pak můžeme sledovat, jestli rodiče v následujících sedmi měsících zvažují odchod dítěte ze zařízení.

Graf 37 Zvažování odchodu ze zařízení (v %)

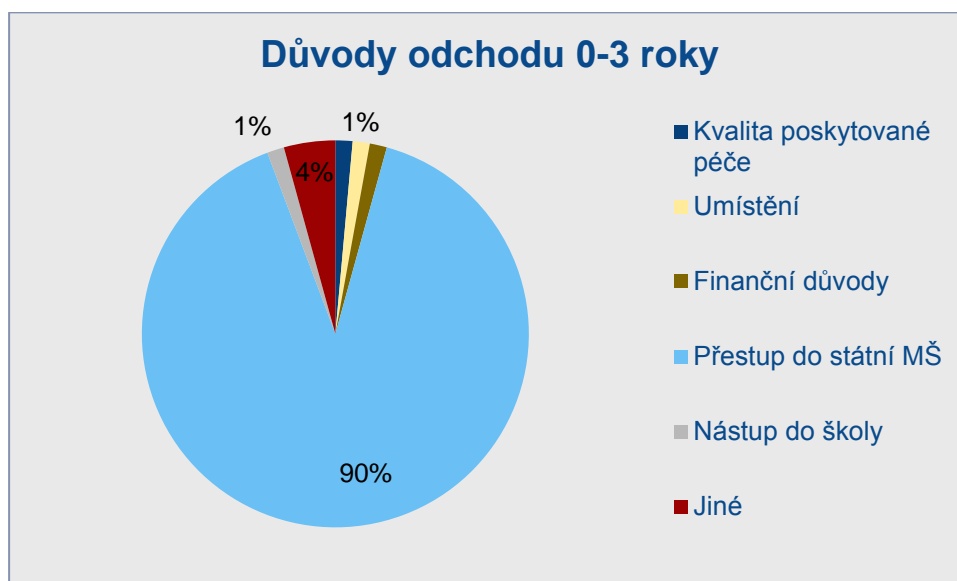

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=163 0-3 roky; N=274 3 roky a více), vlastní analýza³²

Necelé tři pětiny rodičů dětí do tří let (57 %) nezvažují odchod svého dítěte ze zařízení v následujících sedmi měsících. Rodiče dětí starších tří let pak odchod ze zařízení zvažují o něco častěji, 3 % z nich (týkalo se rodičů, kteří uvedli, že mají 2 a více dětí) uvedlo, že přestože jedno z dětí může nastoupit do státní MŠ, rodiče chtějí, aby všechny jejich děti zůstaly v jednom zařízení.

³² Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,01

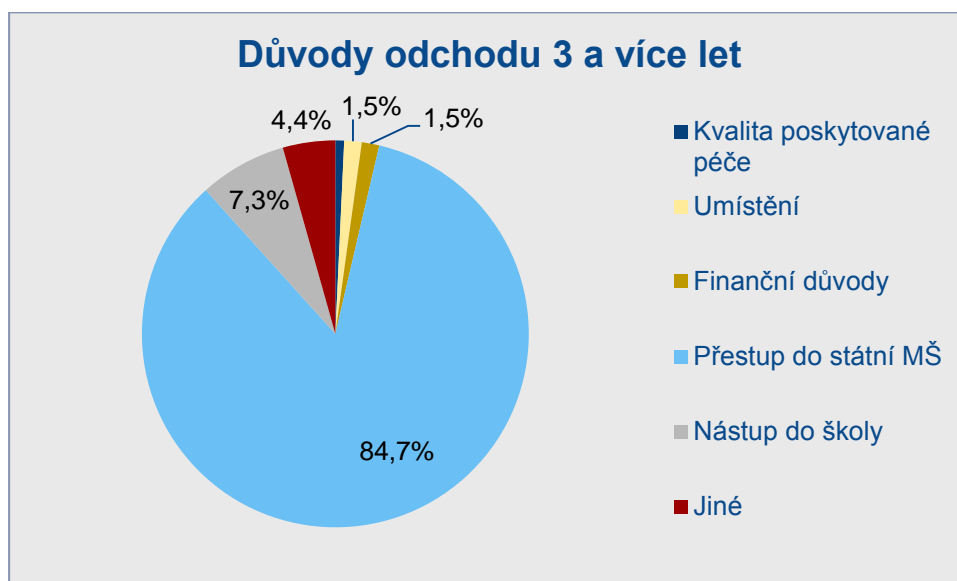
Graf 38 Hlavní důvody zvažovaného odchodu ze zařízení u dětí do tří let (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=70), vlastní analýza

Rodiče, kteří zmínili, že zvažují odchod dítěte ze zařízení, měli v následující otázce uvést hlavní důvod, který je k tomu vede. Nejčastěji uváděným hlavním důvodem (90 %) k odchodu ze zařízení byl pro rodiče dětí mladších tří let přestup do státní mateřské školy. Je tedy možné, že dětské skupiny a živnosti jsou v očích rodičů stále vnímané jako alternativní možnost řešení jejich situace a větší důvěru mají ke státním zařízením. Ostatní důvody, kvůli nimž by dítě přestupovalo do jiného zařízení, byly zmiňovány jen jednotlivě (po 1 % odpovědí). Jeden z respondentů odpověděl, že důvodem k odchodu byl nástup do školy, což lze ale vzhledem k dané věkové skupině považovat za chybu. V možnosti „jiné“, kdy měli respondenti vypsát konkrétní jiný důvod, se objevovaly finanční překážky (matka čekala další dítě a zařízení si nemohli dovolit) či komplikace z důvodu vzdálenosti zařízení.

Graf 39 Hlavní důvody zvažovaného odchodu ze zařízení u dětí starších tří let (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=137), vlastní analýza

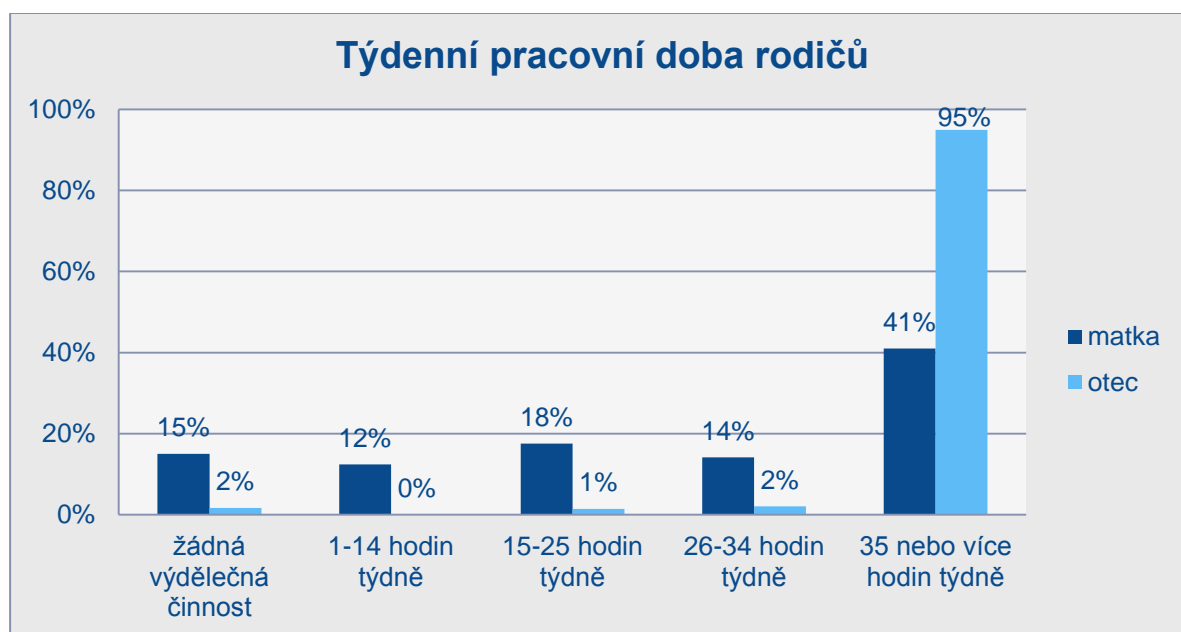
Podobně jako u mladších dětí, je pro rodiče dětí starší tří let nejčastějším zvažovaným důvodem odchodu ze zařízení přestup do státní mateřské školy. Logicky je v této kategorii také více rodičů, jejichž děti odcházejí z důvodu nástupu do školy. Mezi jinými důvody, které rodiče zmiňovali, bylo např. stěhování, změna zaměstnání otce či kombinace finančních důvodů s přestupem do mateřské školy. Rozdíly v důvodech zvažovaného odchodu s ohledem na věk dítěte nejsou statisticky významné.³³

³³ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,70

4.3.3. Pracovní uplatnění rodičů v době, kdy jejich dítě navštěvovalo zařízení

Stejně jako u prvního dotazníkového šetření, bylo i zde jednou ze stěžejních částí zjištění pracovní situace rodičů. Rodiče si měli vybavit poslední obvyklý měsíc mimo Vánoce, prázdniny, dovolené apod. Jak u matky, tak u otce byla zjišťována průměrná týdenní doba, kdy se věnovali výdělečné činnosti, způsob zapojení na trh práce, čistý měsíční příjem a rovněž týdenní docházka dítěte do zařízení.

Graf 40 Průměrná týdenní doba výdělečné činnosti rodičů (v %)

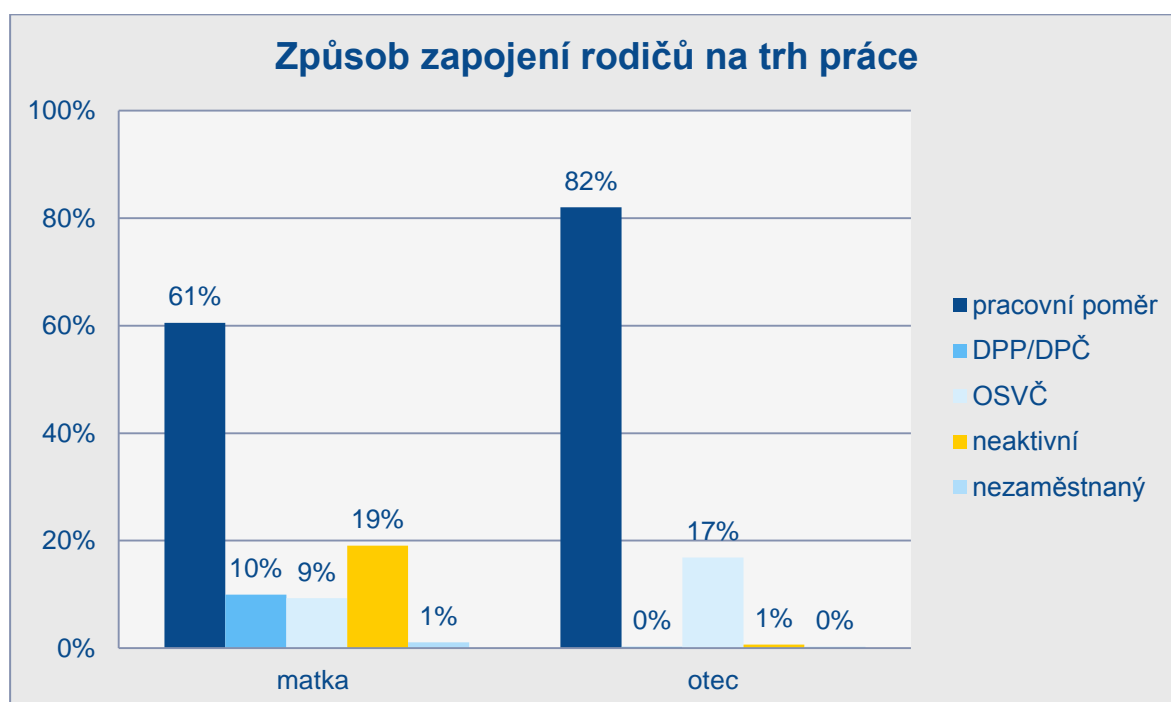

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=461 matky, 433 otcové), vlastní analýza³⁴

Graf 40 poukazuje na statisticky významné rozdíly mezi průměrnou týdenní dobou výdělečné činnosti u matek a u otců za poslední měsíc, co jejich dítě navštěvuje zařízení. Většina otců (95 %) se věnuje výdělečné činnosti 35 nebo více hodin týdně. U matek se tento počet hodin věnují práci dvě pětiny z nich (41 %). Žádnou výdělečnou činnost nevykonává 15 % matek.

³⁴ X² test: p-hodnota=0,00

Graf 41 Způsob zapojení rodičů na trh práce (v %)

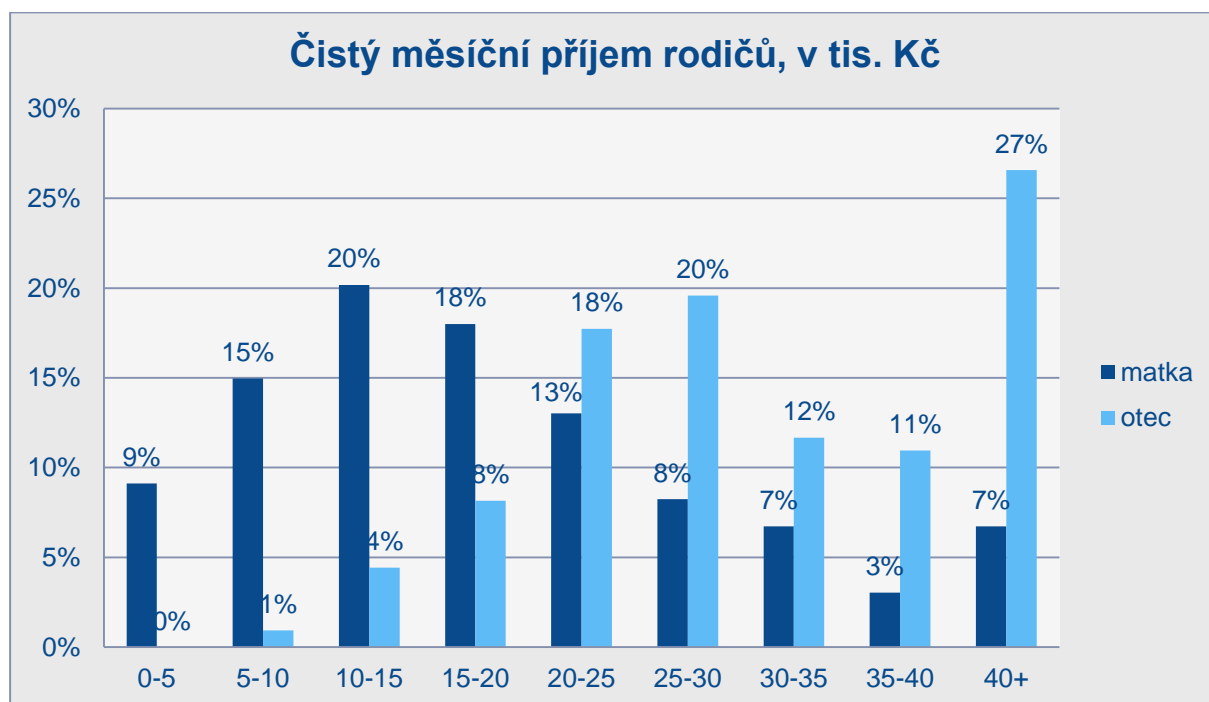
Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=461 matky, 433 otcové), vlastní analýza³⁵

Pozn.: Do kategorie ekonomicky neaktivní náleží ženy, které aktuálně nejsou aktivně zapojeny na trh práce skrze pracovní poměr, DPP/DPČ či OSVČ. Do této skupiny jsou zařazeny ženy na mateřské či rodičovské dovolené, ženy pobírající invalidní důchod, neregistrované nezaměstnané, studentky apod.

Formou pracovního poměru jsou na pracovní trh zapojeny více jak čtyři pětiny otců, u matek je tomu tak u tří pětin. Necelá pětina otců (17 %) dále pracuje jako OSVČ (oproti 9 % matek). Podobné množství matek (19 %) je ekonomicky neaktivních. U matek je také více těch, které jsou na trh práce zapojené skrze DPP či DPČ. Rozdíly mezi ženami a muži jsou statisticky významné.

³⁵ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,00

Graf 42 Čistý měsíční příjem rodičů (v %)

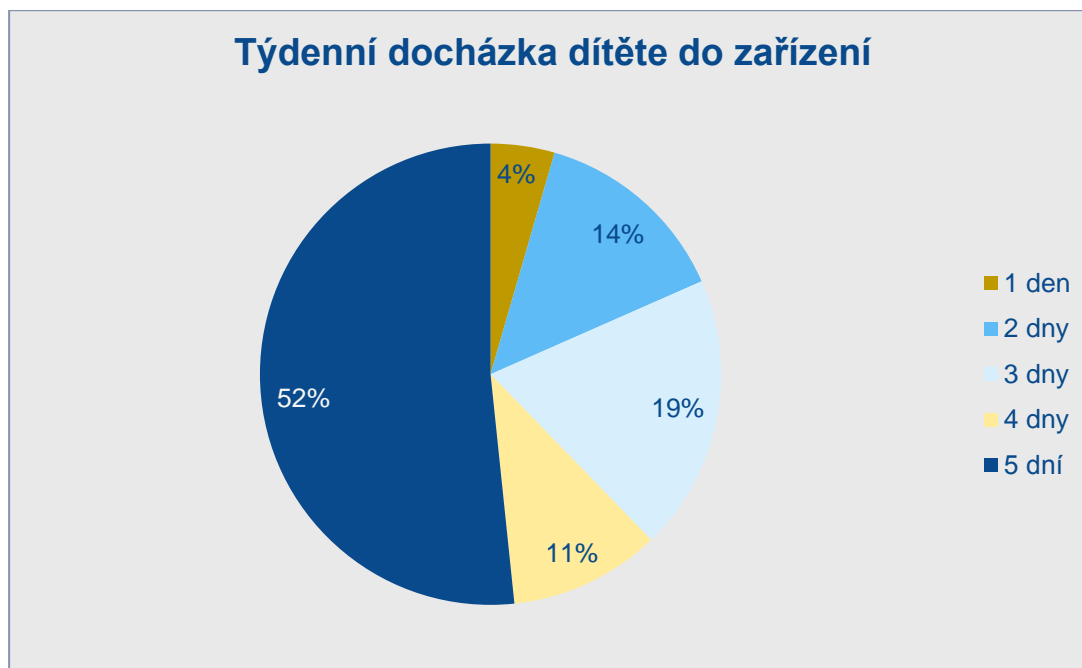
Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=461 matky, 429 otcové), vlastní analýza³⁶

V dotazníkovém šetření byl rovněž sledován čistý měsíční příjem rodičů. Ačkoli můžeme vidět, že oproti prvnímu dotazníkovému šetření je více matek, které jsou zapojeny na trh práce a počty hodin, které se mohou práci věnovat, se zvyšují, rozdíly z hlediska platu otců a matek jsou stále dost vysoké. Největší rozdíl můžeme vidět v kategorii 40 tisíc a více, kdy tento plat pobíralo 27 % otců, ale pouze 7 % matek. Nejčastěji respondenti uváděli (20 % z nich), že čistý příjem matky je 10-15 tisíc Kč, druhou nejčastěji uváděnou kategorií bylo 15-20 tisíc Kč. U otců byla druhou nejčastěji uváděnou kategorií z hlediska příjmů kategorie 25-30 tisíc Kč měsíčně.

³⁶ χ^2 test: p-hodnota=0,00

Další otázka sledovala současnou obvyklou týdenní docházku dítěte do zařízení. Přičemž pokud rodiče měli v zařízení více dětí, měli vyplnit průměrné hodnoty pouze za dítě, které tráví v zařízení nejméně času.

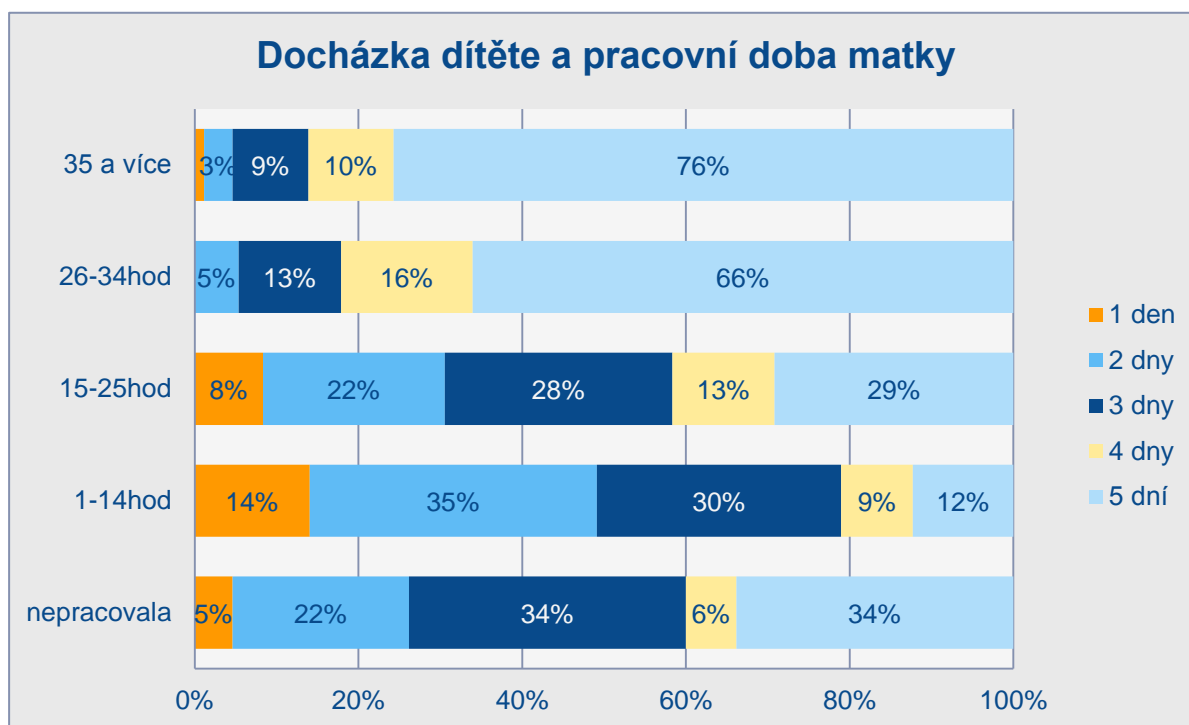
Graf 43 Týdenní docházka dítěte do zařízení (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=424), vlastní analýza

Z Grafu 43 je patrné, že zařízení nejčastěji rodiče využívají na pět dní v týdnu, uvedla to více jak polovina respondentů. Necelá pětina dětí dochází do zařízení na tři dny v týdnu, 14 % jej využívá dva dny. Nejméně respondenti uváděli, že dítě dochází do zařízení pouze v jeden den v týdnu.

Graf 44 Týdenní docházka dítěte do zařízení vs počet hodin, kdy se matka věnovala práci (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=424), vlastní analýza³⁷

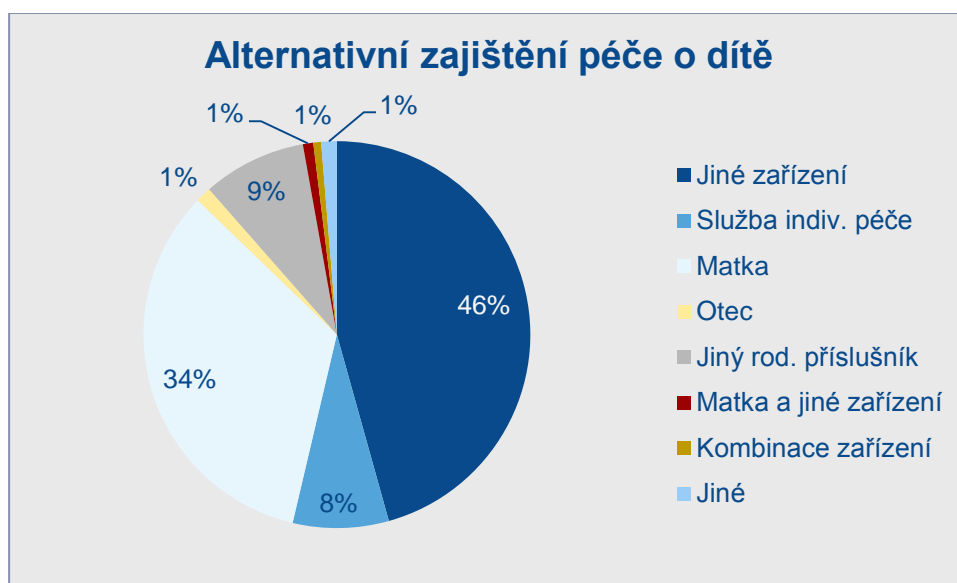
Pokud srovnáme týdenní docházku dítěte do zařízení s průměrnou týdenní dobou, kdy se matka věnovala výdělečné činnosti, můžeme vidět, že se zvyšujícím se zapojením matky na trh práce se zvyšuje také počet odpovědí, ve kterých respondenti uváděli, že dítě dochází do zařízení 5 dní v týdnu. V rodinách, kde se ženy věnovaly výdělečné činnosti méně hodin, byly také častější případy, kdy dítě docházelo do zařízení na dva nebo tři dny v týdnu. Zajímavostí je, že v rodinách, kde se výdělečné činnosti vůbec nevěnovaly, více jak třetina z nich umisťuje dítě do zařízení na 5 dní v týdnu.

³⁷ χ^2 test: p-hodnota=0,00

4.3.4. Organizace péče o rodinu v případě, že by nemohli využívat stávající zařízení

V dotazníkovém šetření dále bylo zjišťováno, kdo by zajistil převážnou část denní péče o dítě, pokud by rodiče neměli možnost dále využívat zařízení, do kterého dítě aktuálně dochází. Respondenti měli zvolit jednu z nabízených možností. Tato otázka byla položena i respondentům v prvním dotazníkovém šetření v roce 2016.

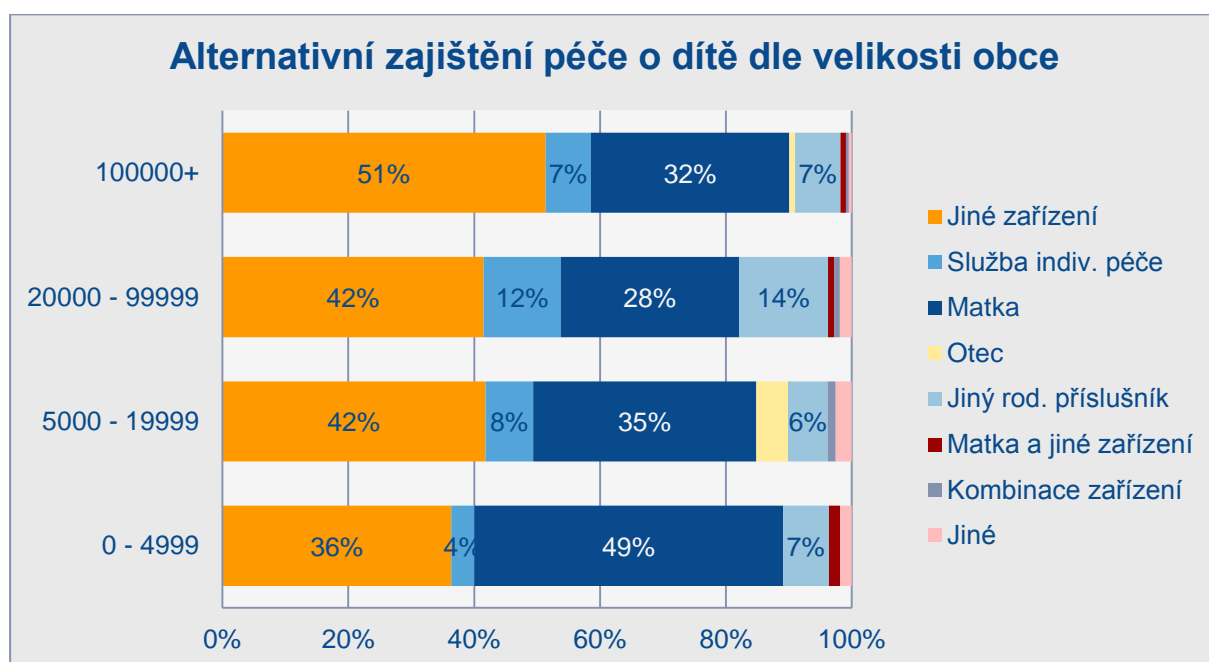
Graf 45 Zajištění péče o dítě, pokud by nemohli využívat zařízení (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů 2016/2017 „Po“ (N=462), vlastní analýza

Dotazníkové šetření prokázalo, že pokud by rodiče neměli možnost využívat stávající zařízení na zajištění denní péče o své dítě, tak by respondenti nejčastěji situaci řešili tím, že by péči zajistilo jiné zařízení předškolní kolektivní péče (např. státní či soukromá mateřská škola, jesle) anebo by se o dítě postarala matka. Zhruba devět procent respondentů by situaci řešilo skrze jiného rodinného příslušníka nebo službou hrazené individuální péče. Pouze u jednoho procenta respondentů by převážnou denní péči o dítě zajišťoval otec.

Graf 46 Zajištění péče o dítě mimo zařízení dle velikosti obce (v %)

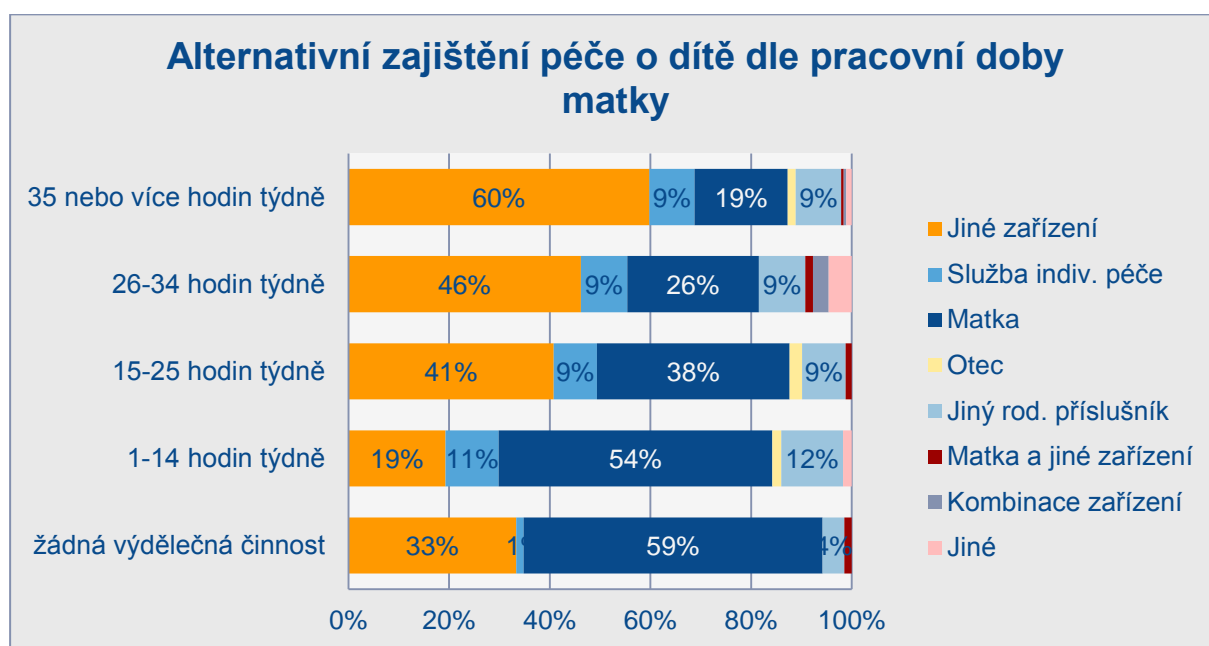

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=462), vlastní analýza³⁸

Pokud se podíváme na to, jak by rodiče řešili zajištění péče o dítě mimo stávající zařízení podle velikosti obce, vidíme, že v obcích do pěti tisíc obyvatel je to téměř u poloviny respondentů matka, kdo by péči zajišťoval. Naopak v obcích s více jak 100 000 obyvateli by více jako polovina respondentů volila jiné zařízení. Tento rozdíl může být ovlivněn jednak dostupností zařízení v menších obcích (pokud vypadne z provozu jedno zařízení, obtížněji se hledá náhradní), ale také rovněž větší tendencí v tradičním pohledu na mužské a ženské role, která se může na menší obci objevovat. Ve velikostní kategorii obcí 20 000 – 99 999 obyvatel je oproti jiným kategoriím více respondentů, kteří odpověděli, že by péči zajišťovali formou služby individuální péče o dítě (12 %) anebo skrze jiného rodinného příslušníka (14 %).

³⁸ χ^2 test: p-hodnota=0,045

Graf 47 Zajištění péče o dítě mimo zařízení dle pracovní doby matky (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=461), vlastní analýza³⁹

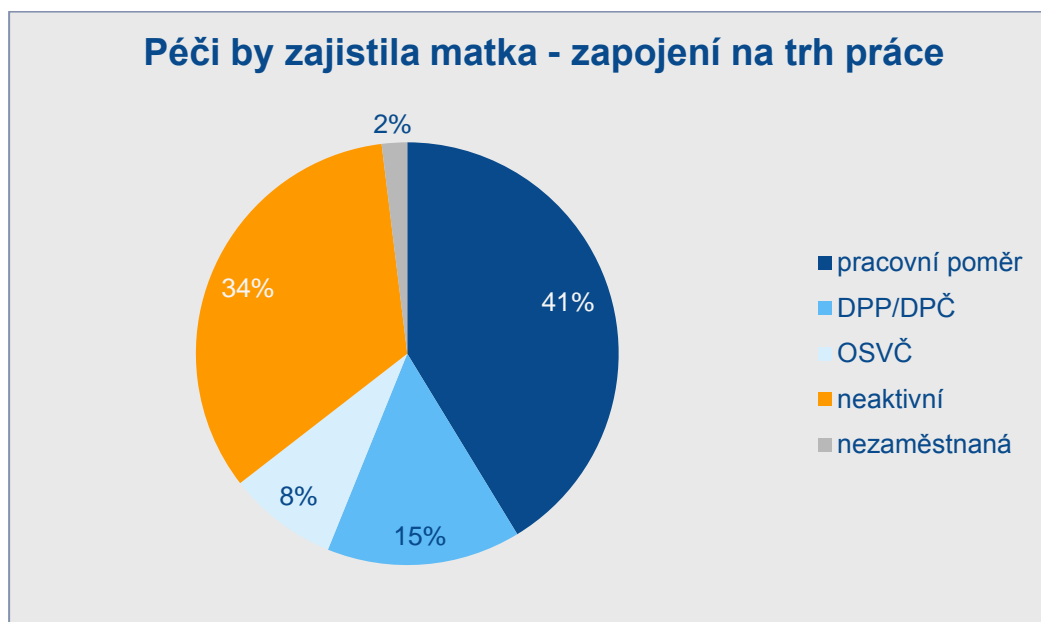
Podíváme-li se na rozložení odpovědí dle počtu hodin, během kterých se matka věnovala výdělečné činnosti, je vidět zřejmá souvislost mezi tím, že čím méně hodin se matka věnuje výdělečné činnosti, tím častěji by na ni přešla péče o dítě, pokud by nemohlo navštěvovat stávající zařízení. Ve dvou krajních hodnotách grafu se tak ukazuje, že téměř u tří pětín rodin (59 %), kde se matka nevěnuje výdělečné činnosti, by pak péči o dítě převzala ona, a naopak u tří pětín rodin, kde se matka věnuje práci 35 nebo více hodin týdně, by byla alternativní péče o dítě řešena skrze jiné zařízení. Zajímavé srovnání je vidět u matek, které se nevěnují žádné výdělečné činnosti a těmi, které pracují 1-14 hodin týdně.⁴⁰ Třetina rodin, kde se matka nevěnuje žádné výdělečné činnosti, by péči o dítě řešila jeho umístěním do jiného zařízení, zatímco v rodinách, kde se matka věnuje práci 1-14 hodin týdně by tuto variantu zvolila necelá pětina (19 %). Péči o dítě by pak v těchto rodinách častěji řešili skrze službu individuální péče (11 %) nebo by se o dítě postaral jiný rodinný příslušník (12 %).

V dalších dvou grafech se detailněji podíváme specificky na kategorii respondentů, kteří uvedli, že by péči o dítě zajistila matka.

³⁹ χ^2 test: p-hodnota=0,000

⁴⁰ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,02

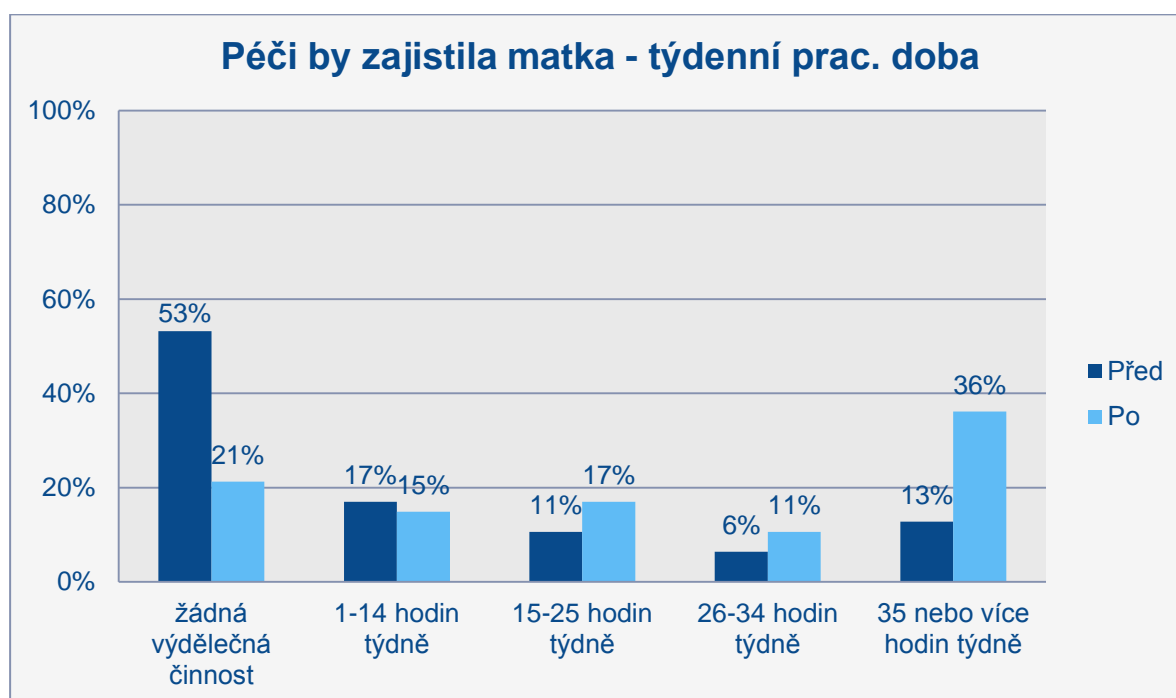
Graf 48 Zapojení matky na trh práce u respondentů, kteří uvedli, že by alternativní péči o dítě zajišťovala matka

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=155), vlastní analýza

Graf ukazuje, že u respondentů, kteří uvedli, že by alternativní péči o dítě zajišťovala matka, nejčastěji byla zapojena matka na trh práce skrze pracovní poměr. Oproti celkovému vzorku zde bylo ale těchto odpovědí méně (41 % ku 61 %). Naopak více respondentů uvedlo, že je matka v současnosti ekonomicky neaktivní (34 % ku 19 %).

Graf 49 Jak se změnil počet hodin, po který se matka věnovala práci

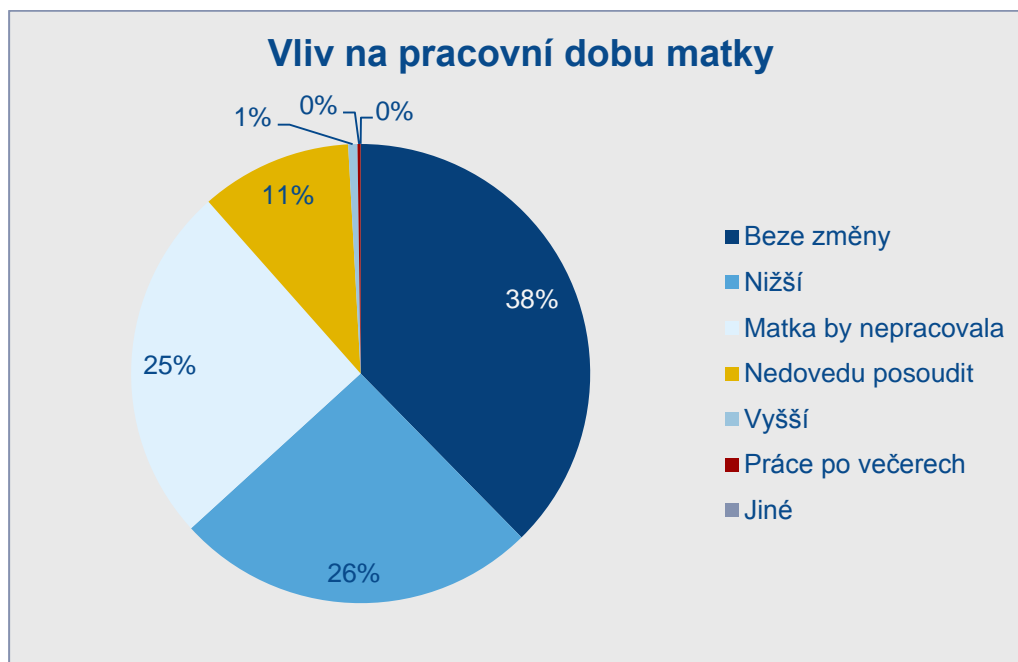

Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N=47)

V Grafu 49 do srovnání zahrnujeme pouze odpovědi respondentů, kteří vyplňovali oba dva dotazníky. Vidíme, že oproti celému vzorku je u matek, které by zajišťovaly péči o dítě, pokud by nemohlo navštěvovat stávající zařízení, více těch, které se při prvním dotazování nevěnovaly žádné výtělečné činnosti (53 % ku 42 %). Žádná výtělečná činnost přetrvává u pětiny z nich. Méně je naopak těch, které se práci nyní věnují 35 a více hodin (36 % ku 50 %).

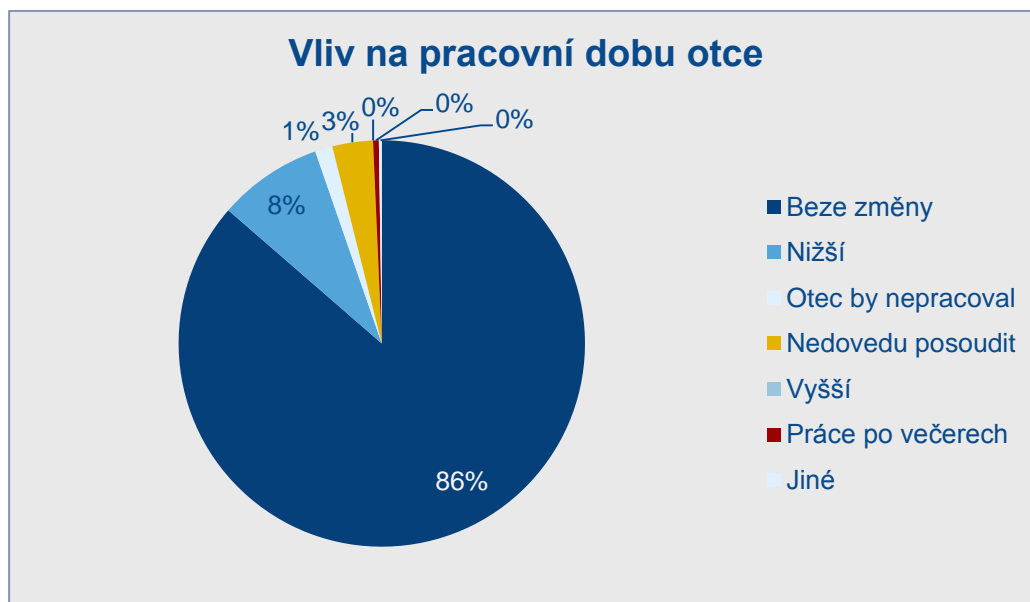
Další otázka zjišťovala, jak by byla ovlivněna pracovní doba rodičů, pokud by neměli možnost využít stávající zařízení.

Graf 50 Vliv na pracovní dobu matky (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2017 (N=461), vlastní analýza

Graf 51 Vliv na pracovní dobu otce (v %)

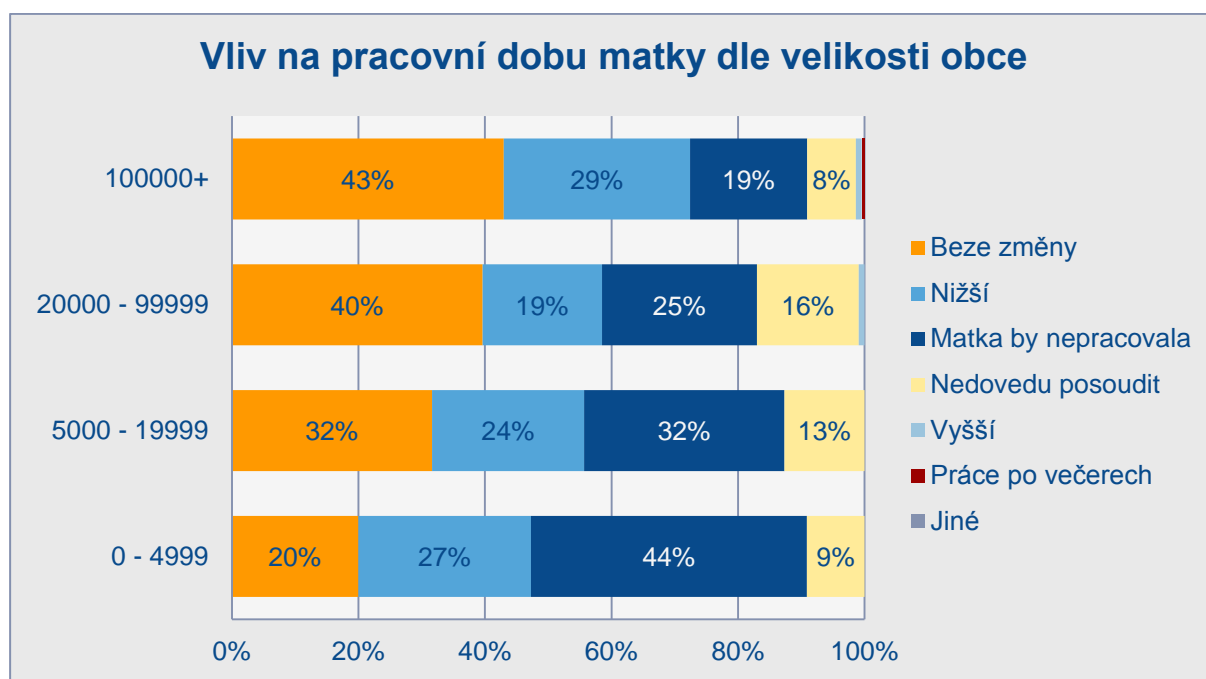
Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=433), vlastní analýza

Grafy ukazují, že vliv na pracovní dobu matky a otce by byl v případě, když by rodiče nemohli využívat stávající zařízení, statisticky rozdílný.⁴¹ Změna by pravděpodobně

⁴¹ Fisherův exaktní test: p-hodnota=0,00

neovlivnila pracovní dobu necelých dvou pětín matek (38 %). Více jak čtvrtina (26 %) respondentů předpokládá, že by pracovní doba matky byla pravděpodobně nižší, podobné množství (25 %) respondentů pak uvedlo, že by pravděpodobně pracovní činnost matky nebyla žádná. Jedenáct procent respondentů nedovedlo tuto hypotetickou situaci z pohledu matky aktuálně posoudit. Podle 86 % respondentů by nemožnost využívat stávající zařízení pravděpodobně neměla vliv na pracovní dobu otců, pro necelou desetinu (8 %) by to pravděpodobně znamenalo snížení pracovní doby.

Graf 52 Vliv na pracovní dobu matky dle velikosti obce (v %)

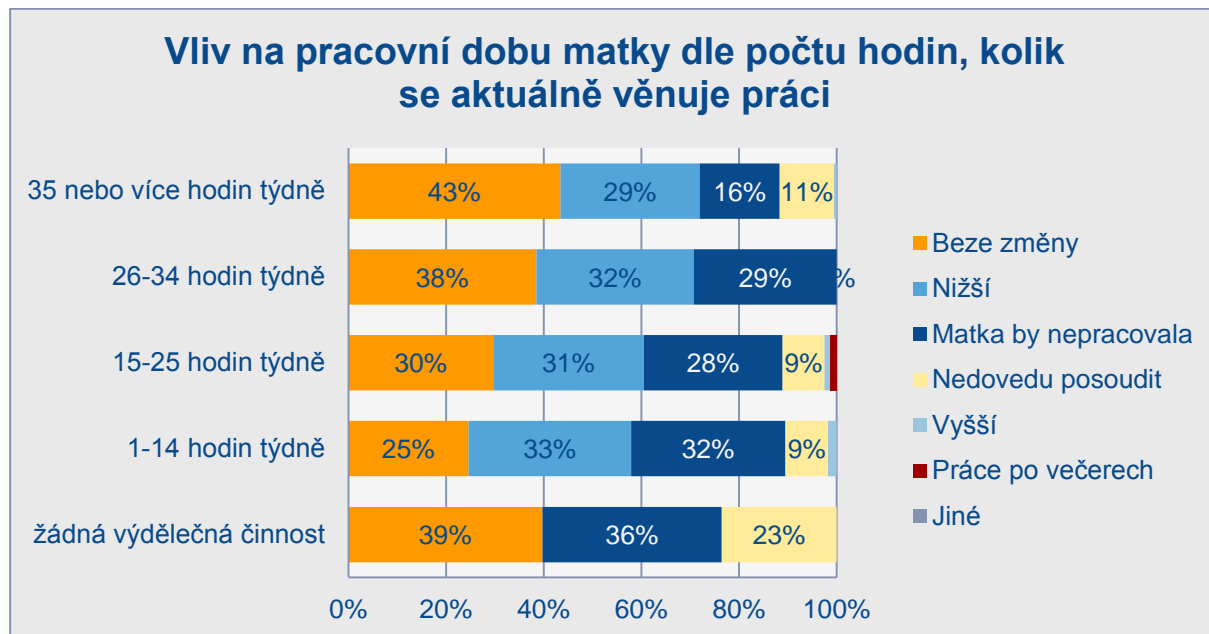
Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=461), vlastní analýza⁴²

Pokud se podíváme na to, jak by nemožnost využívat stávající zařízení ovlivnila pracovní dobu matky dle velikosti obce, je patrné, že čím větší velikost obce, tím je také větší pravděpodobnost, že se pracovní doba matky nezmění. Pokud by respondenti změnu očekávali, tak jsou větší statisticky významné rozdíly mezi obcemi dle jejich velikosti u tvrzení, že by matka pravděpodobně nemohla vykonávat vůbec žádnou činnost, než u předpokládaného snížení její pracovní doby. To, že by pravděpodobně nemohla matka vykonávat žádnou pracovní činnost, uvedly více jak dvě pětiny respondentů z obcí do 5 tis. obyvatel (44 %). Naopak u obcí s počtem obyvatel na 100 000 to je necelá pětina (19 %). Vedle výše zmiňovaných příčin (horší dostupnost zařízení v menších obcích, tradičnější pohled na mužské a ženské role na menší obci) tato tendence může být ovlivněná také tím, že matky z menších obcí mohou mít problém nalézt flexibilní a pouze částečný úvazek v okolí

⁴² X² test: p-hodnota=0,01

svého bydliště. Obecně mohou také častěji za prací dojíždět, takže je pro ně komplikovanější sladit péči o rodinu s možnou prací.

Graf 53 Vliv na pracovní dobu matky dle počtu hodin, kolik se aktuálně věnuje práci (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření rodičů „Po“ 2016/2017 (N=461), vlastní analýza⁴³

Graf 53 potvrzuje logický předpoklad, že čím větší počet hodin se matka aktuálně věnuje práci, tím více by se snažila ovlivnit, aby její pracovní dobu alternativní řešení péče o dítě neovlivnilo. To, že by jejich pracovní doba byla stejná, předpokládá více než dvě pětiny (43 %) respondentů-matek, které pracují 35 nebo více hodin týdně. Pouze 16 % z nich se domnívá, že by se kvůli výpadku zařízení musely vzdát práce úplně.

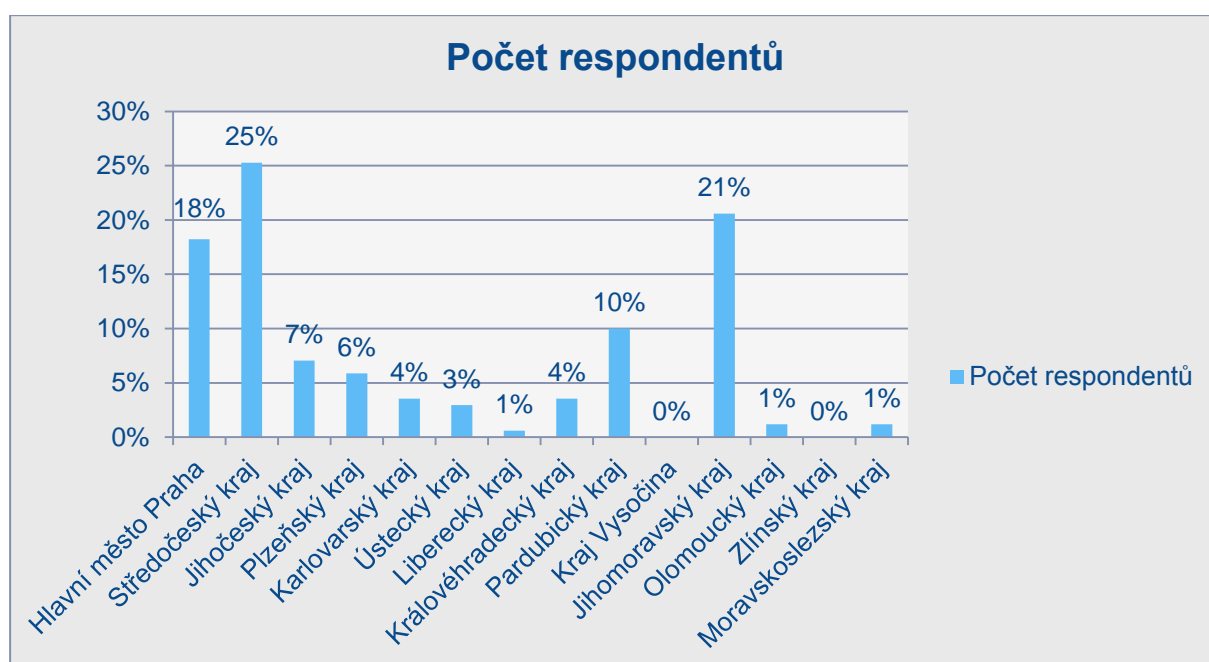
⁴³ χ^2 test: p-hodnota=0,04 (testováno bez kategorie „žádná výdělečná činnost“, u které nemohlo dojít ke snížení).

4.4. Srovnání situace rodičů před a po

4.4.1. Základní informace

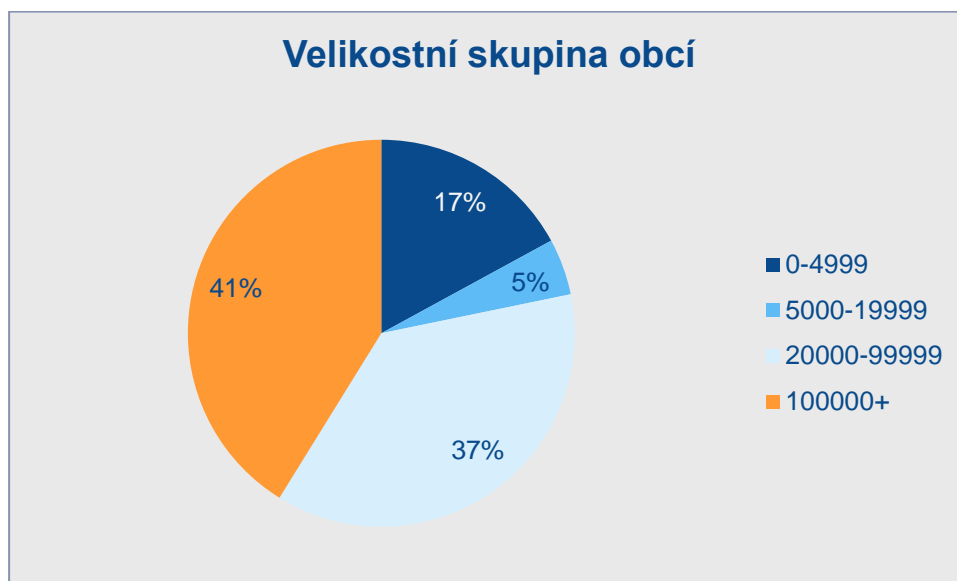
Další část analýz se zaměřuje na přímé srovnání situace rodičů před tím, než začali využívat zařízení péče o děti podpořené z OPZ, se situací, kdy dítě do zařízení nějakou dobu docházelo. V dotazníkovém šetření se podařilo takto spojit odpovědi 170 respondentů, kteří dotazník vyplnili v obou vlnách, a mohli jsme tedy porovnat změny, ke kterým v jejich rodině v průběhu sledovaného období došlo.

Graf 54 Respondenti, kteří vyplňovali oba dva dotazníky dle krajů (v %)

Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 170), vlastní analýza

Graf 55 Respondenti, kteří vyplňovali oba dva dotazníky dle velikostní skupiny obcí (v %)

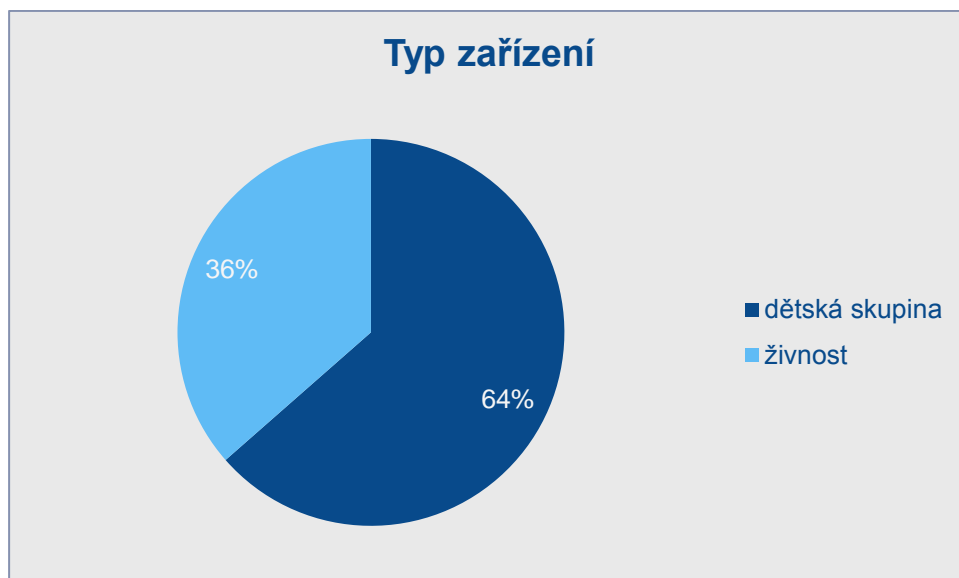

Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 170), vlastní analýza

Pokud se podíváme na rozložení respondentů, kteří vyplňovali oba dva dotazníky dle krajů, vidíme na Grafu 55, že nejvíce vyplněných dotazníků bylo ve Středočeském kraji (čtvrtina ze všech obdržených odpovědí), dále v Jihomoravském kraji (více jak pětina) a v Hlavním městě Praha (necelá pětina)⁴⁴. Naopak některé kraje ve srovnávacím vzorku nebyly zastoupeny vůbec či minimálně (Zlínský kraj, Kraj Vysočina, Liberecký kraj, Olomoucký kraj a Moravskoslezský kraj). Podobně také struktura výsledného souboru dle velikostní skupiny obcí ukazuje, že se jednalo zejména o respondenty, kteří žijí ve větších městech.

⁴⁴ O něco více odpovědí je také z Pardubického kraje. Tento fakt je ale daný tím, že zde vyplňovalo dotazník více respondentů z jednoho zařízení.

Graf 56 Respondenti, kteří vyplňovali oba dva dotazníky dle typů zařízení, do něž dítě docházelo (v %)

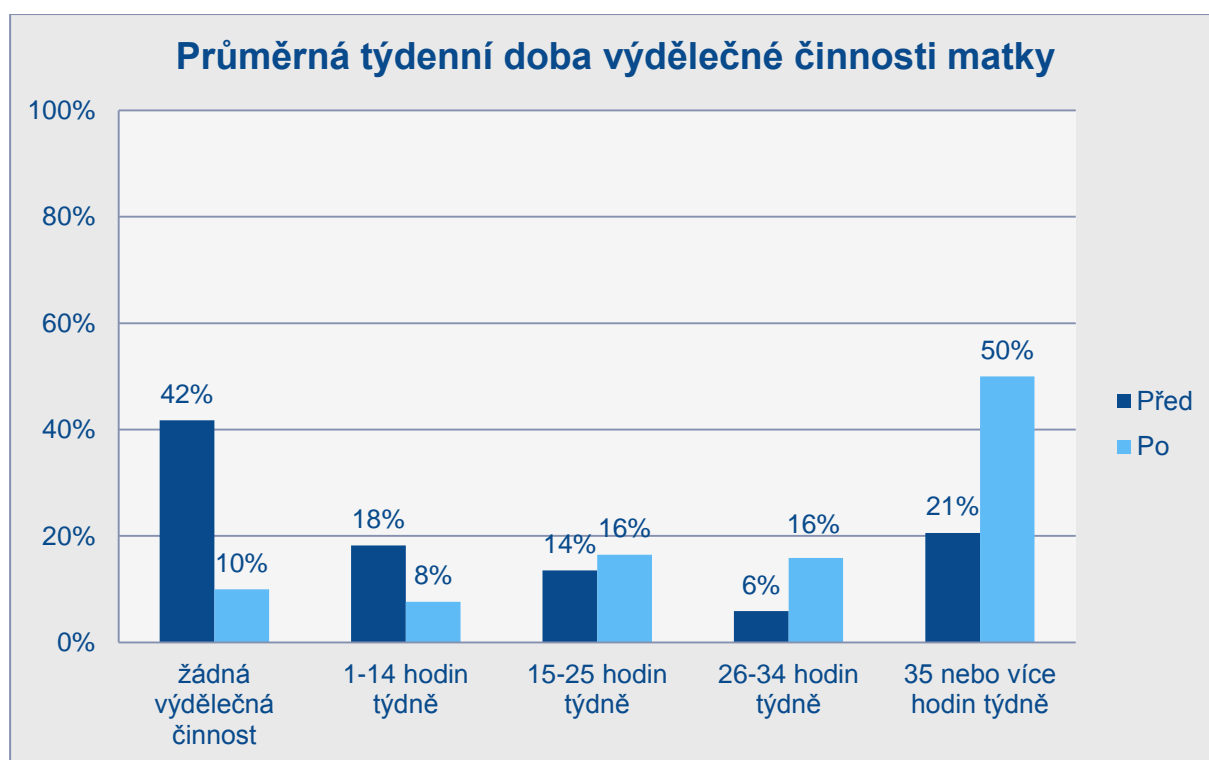
Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 170), vlastní analýza

Z hlediska typu zařízení, které respondenti využívali, odpovídá vzorek sloučených odpovědí respondentů struktuře všech respondentů, kteří vyplňovali první dotazník při vstupu dítěte do zařízení – více než třetina zařízení je provozována v režimu živnosti, necelé dvě třetiny jako dětské skupiny.

4.4.2. Změna v pracovním uplatnění rodičů

Ve srovnávacích analýzách jsme se zejména zaměřili na změny v průměrné týdenní době, kdy se rodiče mohli věnovat výdělečné činnosti, způsobu zapojení na trh práce a změnu v čistém měsíčním příjmu. V interpretacích si je potřeba uvědomit, že výsledky dotazníkových šetření ukazují změny, ke kterým došlo, ale nelze již vyslovit tvrzení, že ke změnám došlo vždy jen díky tomu, že rodiče mohli umístit dítě do zařízení, jelikož zde mohly hrát roli i další faktory. Zároveň si je potřeba uvědomit nerovnoměrné rozložení respondentů v rámci krajů. Vzhledem k tomu, že mezi nejvíce zastoupenými byli respondenti ze Středočeského kraje, Jihomoravského kraje a Hlavního města Prahy, mohou být výsledky zkreslené faktem, že se jedná o kraje, v nichž se nachází největší české metropole, či jsou jejími spádovými oblastmi, a matky zde mohou mít větší tendence se vracet na trh práce rychleji.

Graf 57 Jak se změnila průměrná týdenní doba, po kterou se matka věnovala výdělečné činnosti (v %)

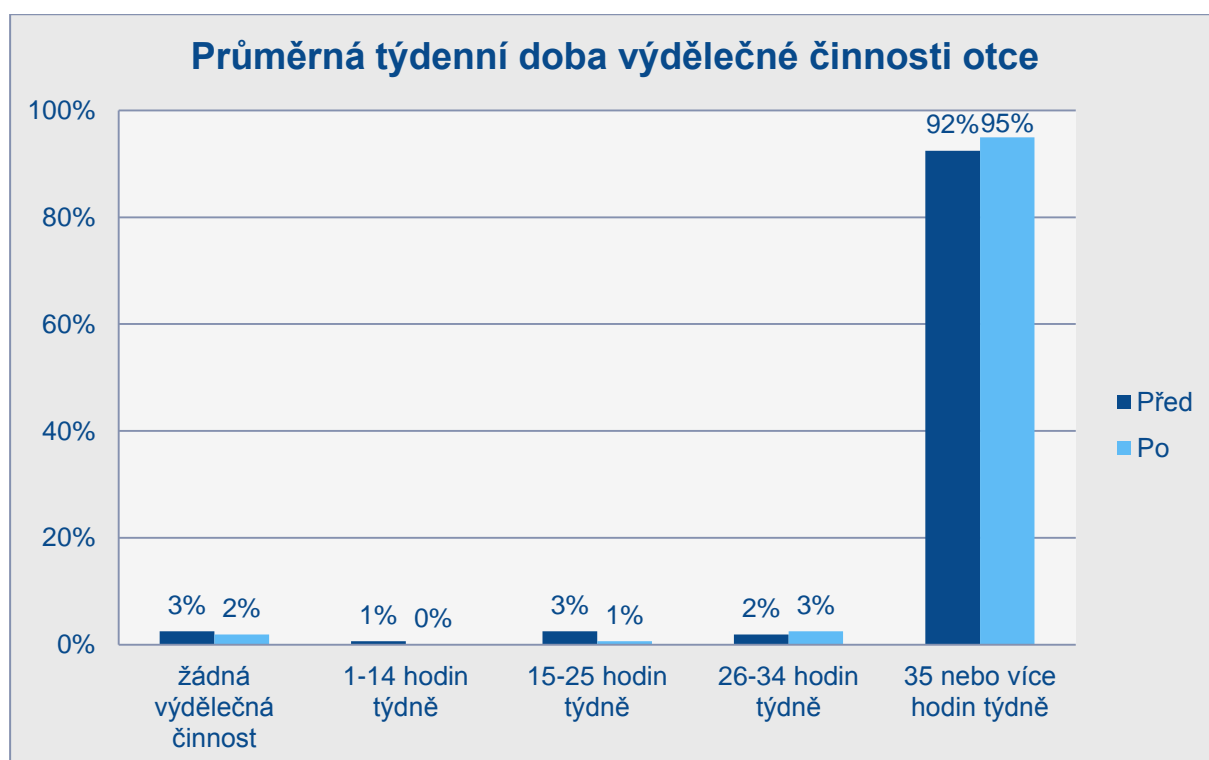
Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 170), vlastní analýza⁴⁵

Z Grafu 57 je patrné, že za sledované období došlo u poměrně značného počtu matek ke změně průměrné týdenní doby, po kterou se mohly věnovat výdělečné činnosti. Zatímco

⁴⁵Test marginální homogenity: p-hodnota=0,00

v období před využitím zařízení pro péči o dítě více jak dvě pětiny matek uvedly, že se v posledním měsíci před vstupem dítěte do zařízení žádné výdělečné činnosti nevěnovaly, v období, kdy dítě do zařízení docházelo, polovina z nich uvedla, že se výdělečné činnosti mohla věnovat 35 nebo více hodin týdně. Dále se o něco snížil počet matek, které pracovaly 1 – 14 hodin týdně, a naopak zvýšil počet matek, které pracovaly 26 – 34 hodin týdně. Test marginální homogenity prokázal, že rozdíly jsou statisticky významné.

Graf 58 Jak se změnila průměrná týdenní doba, po kterou se otec věnoval výdělečné činnosti (v %)

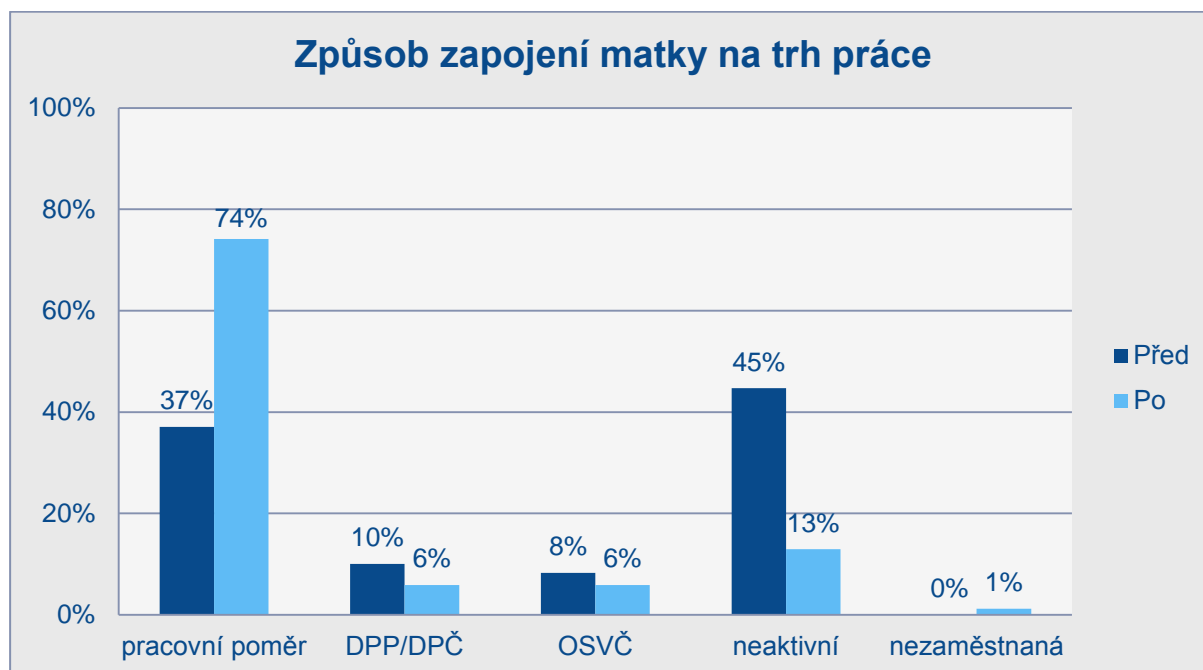

Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 159), vlastní analýza⁴⁶

Zcela odlišná situace než u matky je vidět na grafu, který ukazuje změny v průměrné týdenní době výdělečné činnosti u otce. Naprostá většina otců se výdělečné činnosti věnuje 35 nebo více hodin týdně, přičemž rozdíly při srovnání situace před vstupem dítěte do zařízení s období, kdy dítě do zařízení docházelo, nejsou statisticky významné.

⁴⁶ Test marginální homogenity: p-hodnota=0,53

Graf 59 Způsob zapojení matky na trh práce (v %)

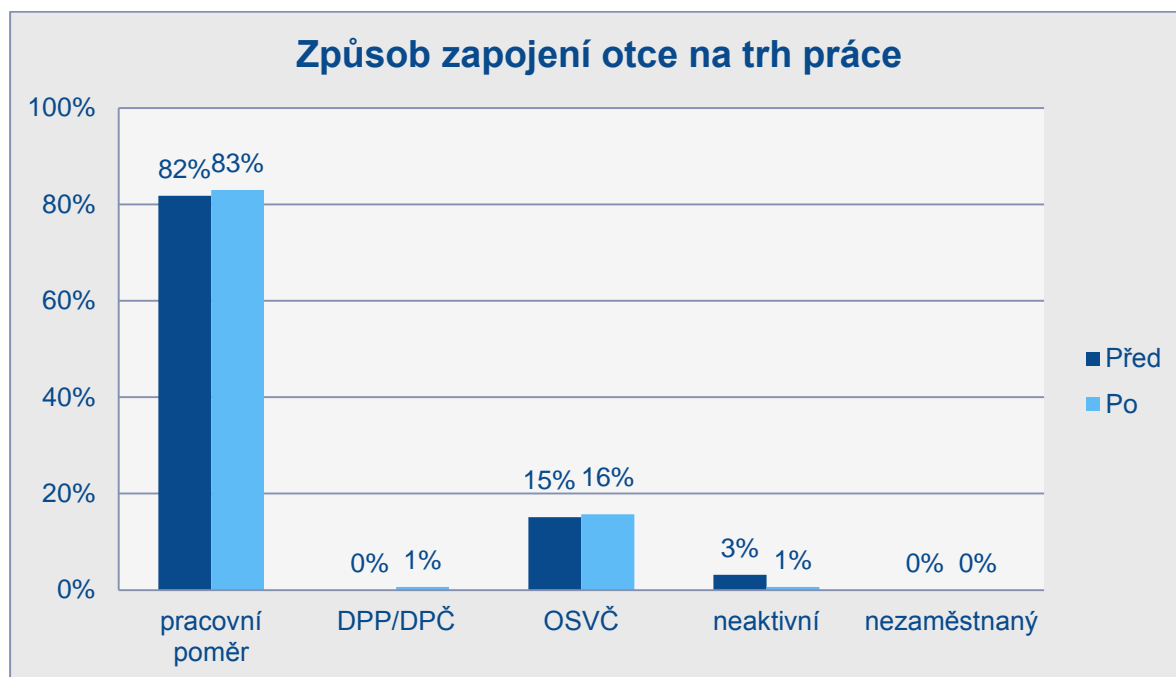
Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 170), vlastní analýza.

Pozn.: Do kategorie ekonomicky neaktivní náleží ženy, které aktuálně nejsou aktivně zapojeny na trh práce skrze pracovní poměr, DPP/DPČ či OSVČ. Do této skupiny jsou zařazeny ženy na mateřské či rodičovské dovolené, ženy pobírající invalidní důchod, neregistrované nezaměstnané, studentky apod.⁴⁷

Podobně jako u průměrné týdenní doby výdělečné činnosti, je možné vidět statisticky významnou změnu i ve způsobu zapojení matky na trh práce. V období před vstupem dítěte do zařízení uvedly necelé dvě pětiny respondentů (37 %), že matka byla zapojena na trh práce skrze pracovní poměr; necelá polovina (45 %) pak byla v této době ekonomicky neaktivní. Navazující dotazníkové šetření, které zjišťovalo způsob zapojení matky na trh práce poté, co nějakou dobu do zařízení jejich dítě docházelo, ukázalo, že na trh práce skrze pracovní poměr byly zapojeny tři čtvrtiny matek (74 %). Výrazně se snížil počet těch, které byly ekonomicky neaktivní, k menšímu snížení došlo také v počtu matek, které pracovaly na DPP/DPČ nebo jako OSVČ.

⁴⁷ Test marginální homogenity: p-hodnota=0,00

Graf 60 Způsob zapojení otce na trh práce (v %)

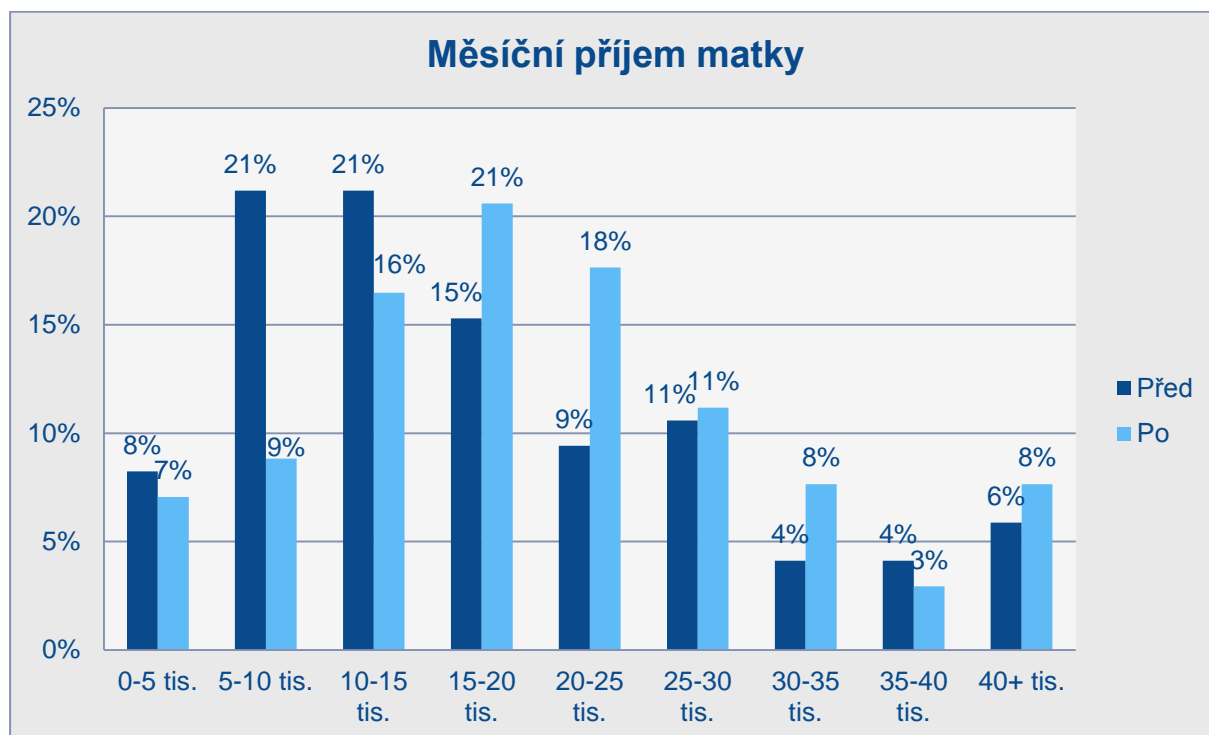

Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 159), vlastní analýza⁴⁸

Ve způsobu zapojení otců na trh práce nejsou při srovnání dvou období vidět statisticky významné rozdíly. Více jak čtyři pětiny otců mají práci na hlavní pracovní poměr, zhruba 15 % pak pracuje jako OSVČ.

⁴⁸ Test marginální homogenity: p-hodnota=0,16

Graf 61 Čistý měsíční příjem matky (v %)

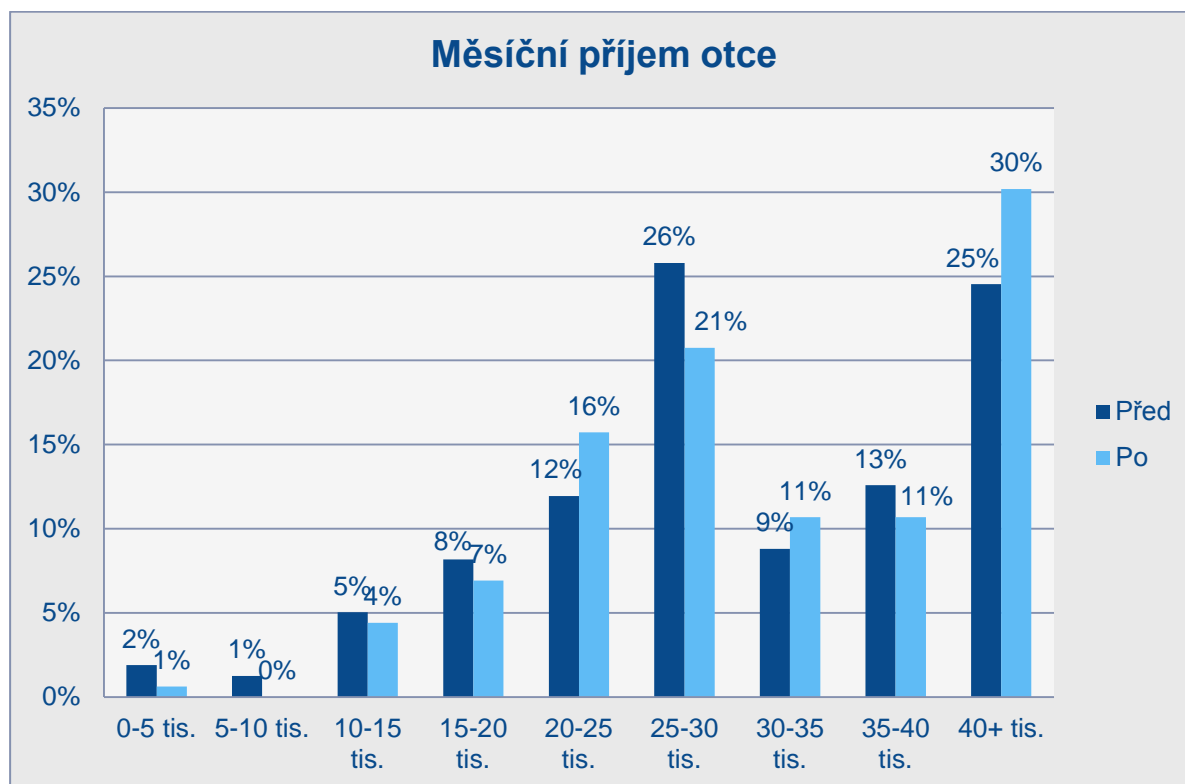

Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 170), vlastní analýza⁴⁹

V odpovědi na otázku, která zjišťovala čistý měsíční příjem, měli respondenti uvést nejenom příjem z případného zaměstnání, ale také veškeré sociální či zdravotní dávky či příspěvky. Dotazníkové šetření ukázalo, že za sledované období došlo ke statisticky významnému zvýšení čistého měsíčního příjmu u matek. Zatímco v období před tím, než dítě začalo docházet do zařízení, nejčastěji respondenti uváděli, že se měsíční příjem matky pohybuje v kategoriích 5 – 10 tisíc Kč a 10 – 15 tisíc Kč, v navazujícím dotazníku nejvíce respondenti uváděli, že se příjem matky pohybuje v rozmezí 15 – 20 tisíc Kč a 20 – 25 tisíc Kč.

⁴⁹ Test marginální homogenity: p-hodnota=0,00

Graf 62 Čistý měsíční příjem otce (v %)

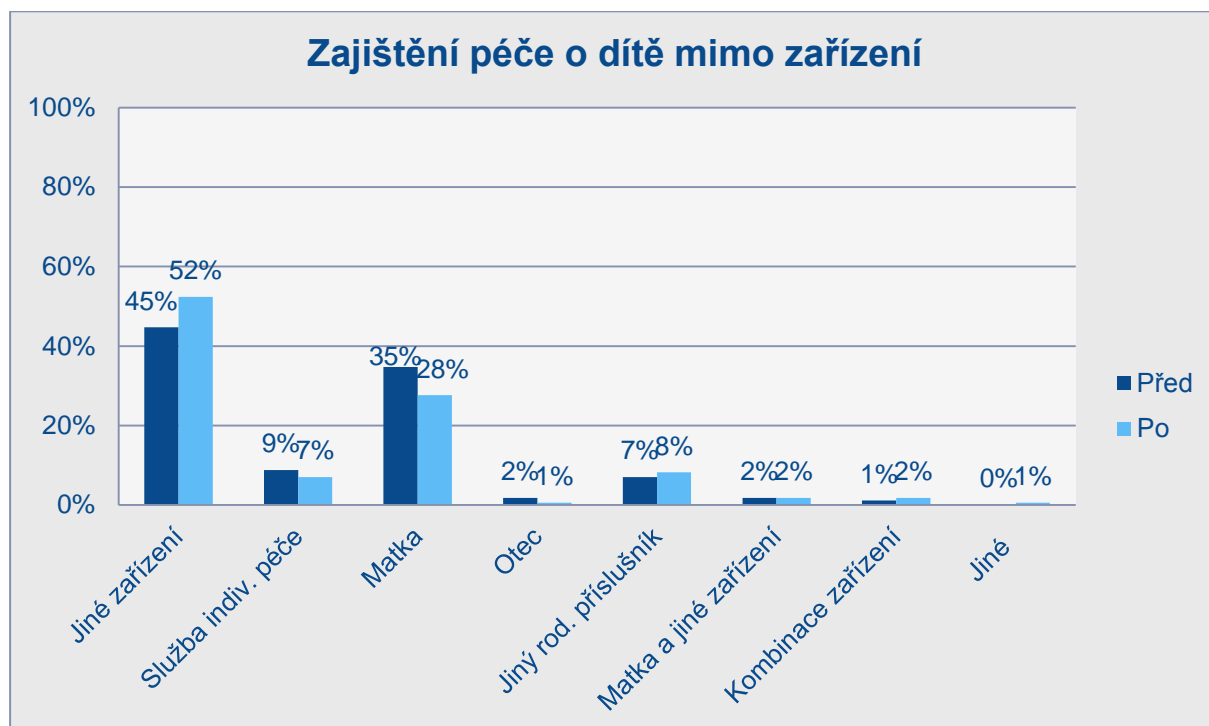
Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 159), vlastní analýza⁵⁰

Jen minimum otců má měsíční příjem nižší jak 15 tisíc Kč, a to v obou sledovaných obdobích. Nejčastěji uváděnými kategoriemi byl čistý měsíční příjem v rozmezí 25 – 30 tisíc Kč a pak více jak 40 tisíc Kč. V kategorii 40 tisíc Kč a více došlo v průběhu sledovaného období k navýšení počtu respondentů na téměř jednu třetinu (30 %), v kategorii 25 – 30 tisíc Kč došlo naopak k menšímu poklesu uváděných odpovědí. Rozdíly v měsíčním příjmu otců však nejsou statisticky významné.

⁵⁰Test marginální homogenity: p-hodnota=0,17

4.4.3. Zajištění péče o dítě mimo zařízení

Graf 63 Zajištění péče o dítě, pokud by nemohli využívat zařízení (v %)

Zdroj: Dotazník pro rodiče 2016/2017, propojené odpovědi respondentů (N = 170), vlastní analýza⁵¹

Dotazníková šetření dále zjišťovala, jak by rodiče zajistili převážnou denní část péče o dítě/děti, pokud by nemohli využívat stávající zařízení, a k jaké změně v průběhu sledovaného období v postojích rodičů došlo. Nejčastěji rodiče uváděli, že by využili jiné zařízení předškolní kolektivní péče (např. státní či soukromou mateřskou školku nebo jesle). Ačkoli preference této možnosti v druhém dotazování narostla (ze 45 % na 52 %), rozdíly nejsou signifikantní. Druhou nejvíce zmiňovanou variantou bylo, že by péči o dítě zajistila matka. Mírný pokles volby této varianty u dotazníku „Po“ rovněž není statisticky významný. Dotazníková šetření také ukázala, že jen v minimech případů by péči o dítě zajišťoval otec. V situaci, kdy rodiče měli dvě a více dětí, nejčastěji volili stejnou možnost pro obě děti (nejčastější variantou bylo, že by se o děti starala matka), ve zbývajících odpovědích se objevovaly různé kombinace – buď péče matky s jiným zařízením předškolní kolektivní péče (zpravidla tak, že mladší dítě by zůstávalo s matkou a starší by docházelo do zařízení) nebo kombinace kolektivních a individuálních zařízení (pro péči o mladší dítě by byla využívána služba hrazené individuální péče, starší by docházelo do jiného zařízení).

⁵¹ Test marginální homogenity: p-hodnota=0,18

5. Závěr, odpovědi na evaluační otázky a doporučení

Cílem předkládané průběžné zprávy bylo přinést vyhodnocení vybraných aspektů projektů ve výzvách na podporu vybudování a provozu zařízení péče o děti předškolního věku pro podniky i veřejnost mimo hl. m. Prahu (výzva č. 35) a v Praze (výzva č. 36). Podkladovým materiálem pro tuto zprávu byla zejména dotazníková šetření realizována mezi příjemci podpory OPZ a cílovou skupinou rodičů. V tomto závěrečném shrnutí přinášíme odpovědi na výše uvedené evaluační otázky.

5.1. Dopady

Dopady projektu byly sledovány primárně skrze dotazníkové šetření u cílové skupiny rodičů. V období před nástupem dětí do zařízení převažoval u zapojených domácností tradiční model rozdělení rolí, kdy otcové byli výdělečně činní, zatímco matky více zajišťovaly péči o rodinu. S odstupem několika měsíců byli sice otcové stále průměrně více výdělečně činní než matky, jak z hlediska počtu hodin týdně, tak průměrných příjmů, nicméně u matek došlo ve sledovaném období ke znatelným změnám jak v průměrné době, kdy se mohly věnovat výdělečné činnosti, tak ve způsobu zapojení na trh práce. Zatímco v období před vstupem dítěte do zařízení uvedly necelé dvě pětiny respondentů (37%), že matka byla zapojena na trh práce skrze pracovní poměr, navazující dotazníkové šetření ukázalo, že na trh práce skrze pracovní poměr byly zapojeny tři čtvrtiny matek (74%). Výrazně se snížil počet těch, které byly ekonomicky neaktivní, k menšímu snížení došlo také v počtu matek, které pracovaly na DPP/DPČ nebo jako OSVČ. U poměrně značného počtu matek došlo ke změně průměrné týdenní doby, po kterou se mohly věnovat výdělečné činnosti. Zatímco v období před využitím zařízení pro péči o dítě více jak dvě pětiny matek uvedly, že se v posledním měsíci před vstupem dítěte do zařízení žádné výdělečné činnosti nevěnovaly, v období, kdy dítě do zařízení docházelo, polovina z nich uvedla, že se výdělečné činnosti mohla věnovat 35 nebo více hodin týdně. K určitému nárůstu došlo rovněž v čistém příjmu matek. Zatímco v období před tím, než dítě začalo docházet do zařízení, nejčastěji respondenti uváděli, že se měsíční příjem matky pohybuje v kategoriích 5 – 10 tisíc Kč a 10 – 15 tisíc Kč, v navazujícím dotazníku nejvíce respondenti uváděli, že se příjem matky pohybuje v rozmezí 15 – 20 tisíc Kč a 20 – 25 tisíc Kč. Do jaké míry lze tyto změny u matek přisuzovat intervenci, však není bohužel možné s přesností určit. Nicméně pokud si tento údaj spojíme s výsledky dalších otázek, ve kterých jsme se ptali, kdo by zajistil převážnou část péče o dítě, pokud by nyní

nebylo možné využívat služeb zařízení, a dále, jak by tato skutečnost ovlivnila pracovní dobu matky, je patrné, že nemalý počet matek zahrnutých do šetření vnímá možnost využívat podpořená zařízení péče o děti jako velmi podstatnou z hlediska jejich možností zapojit se na trh práce. Podle navazujícího dotazníku by v případě, že by rodiče neměli možnost využívat stávající zařízení, musela ve 34 % procentech případů péči zajistit matka. Zároveň většina respondentů uvedla, že by nemožnost využívat zařízení měla negativní vliv na pracovní dobu matky (u 26 % by se pracovní doba matky pravděpodobně snížila a 25 % dokonce uvedlo, že by v takovém případě matky nemohly pracovat, protože by musely zajistit péči o dítě).

Při interpretování výsledků šetření je důležité brát v potaz vliv specifických charakteristik respondentů zahrnutých do šetření, a to zejména vzdělání. U žen vysokoškolsky vzdělaných a těch, které žijí ve větších městech či v jejich blízkosti, je přirozená návratnost žen na trh práce obecně vyšší. Podíváme-li se na hlavní charakteristiky rodičů, kteří dávají své děti do podporovaných zařízení, pak převažují vysokoškoláci s dlouhodobými pracovními zkušenostmi. Vysokoškoláků mezi rodiči najdeme více než dvojnásobný podíl oproti běžné populaci.

Stále ale platí model, kdy hlavním ekonomickým živitelem rodiny je otec. I když se většina žen na trh práce vrátila, jen malé množství z nich dosahuje takové výše příjmů jako otcové (což je do jisté míry ovlivněno jejich výpadkem z trhu práce). Ačkoli převážně by rodiče, v případě, kdy by dítě nemohlo navštěvovat stávající zařízení, hledali jiné zařízení kolektivní péče (46 %), druhou nejčastější možností bylo, že by péči zajišťovaly matky. Tento fakt může být ovlivněn tradičním nastavením mužských a ženských rolí v domácnosti, ale také skutečností vyššího příjmu otců, jehož výpadek by rodinu hůře zasáhl.

Na roli žen v organizaci péče o rodinu spíše než na trhu práce poukázaly i další doplňující srovnávací analýzy, které navazovaly na otázku, kdo by zajistil převážnou část denní péče o dítě, pokud by rodiče neměli možnost dále využívat stávajícího zařízení. Při srovnání alternativního zajištění péče o dítě dle velikosti obce se prokázala souvislost, že s velikostí obce, kde respondenti žijí, stoupá tendence využívat k péči o dítě jiné zařízení a naopak, v nejmenších obcích je to převážně matka, kdo by péči o dítě obstarával. V obcích do pěti tisíc obyvatel je to téměř u poloviny respondentů matka, kdo by péči zajišťoval. Tendence hledat zajištění péče o dítě v jiném zařízení roste také s počtem hodin, po které se matka aktuálně věnuje práci. Podobně také v otázce, jak by tato hypotetická situace měla vliv na pracovní dobu matky a otce ukazuje, že by více postihla matky. Změna by pravděpodobně ovlivnila pracovní dobu více jak poloviny matek (51 %), zatímco u otců je to 9 %.

5.2. Úspornost/náklady

Náklady jsme sledovali prostřednictvím dotazníkového šetření příjemců. Zde jsme se zaměřili na sledování rozdílů mezi zařízeními, která jsou provozována jako dětské skupiny a zařízeními provozovanými na základě živnosti.

Příjemci nejvíce čerpali podporu na obsazenost zařízení péče o děti, nájemné a kvalifikovanou pečující osobu. Z hlediska reálných nákladů měly živnosti o něco větší náklady, než dětské skupiny (na všechny položky mimo transformaci zařízení). Největší rozdíl je patrný v průměrné částce na vybudování zařízení.

Evaluace dále zjišťovala změny v jednotlivých oblastech, ke kterým došlo po přijetí podpory z OPZ. Více jak tři pětiny respondentů uvedly, že po přijetí podpory z OPZ došlo ke zvýšení finanční odměny personálu, více jak polovina dále uvedla, že se zvýšil počet pečujícího personálu. Naopak z hlediska provozních hodin a kapacity zařízení u většiny ke změnám nedošlo. Z hlediska očekávaných změn, ke kterým by mělo dojít po ukončení podpory, jsou podobně nejméně změny očekávány u provozních hodin zařízení a v kapacitě zařízení. Necelé dvě pětiny respondentů uvedly, že u nich pravděpodobně dojde ke snížení finančních odměn personálu, třetina očekává snížení počtu pečujícího personálu.

Zvláštní část evaluace se týkala problematiky „školkového“. Zde jsme data z dotazníkového šetření porovnávali s údaji, které byly zveřejněné na webových stránkách jednotlivých zařízení. Většina zařízení uvedla, že u nich po přijetí podpory z OPZ došlo ke snížení poplatku. Při pohledu na rozdíly mezi kraji ČR je patrné, že nejvyšší průměrný poplatek za péči o dítě je v Hlavním městě Praha. Zároveň je vidět, že průměrný poplatek za zařízení provozované na základě živnostenského oprávnění je ve většině případů vyšší než u dětských skupin. Největší rozdíly jsou patrné v Praze, kde je rozdíl v průměrném poplatku před a po získání podpory u živností tři a půl tisíce, nicméně vzhledem k omezené velikosti počtu sledovaných zařízení (18) nelze při srovnávání označit tuto odlišnost jako statisticky významnou. Odlišnost Prahy z hlediska výše poplatků však následně potvrdily i údaje z webových stránek jednotlivých zařízení.

5.3. Zájem

Z hlediska věku přijímaných dětí dotazníkové šetření ukázalo, že ačkoli některá živnostenská zařízení umožňují přijímat i mladší děti než jeden rok, nejčastěji zařízení přijímala děti až od jednoho roku. Z hlediska reálného počtu zapsaných dětí se ukázalo, že nejčastější věkovou skupinou dětí, které jsou v zařízeních zapsané, jsou děti ve věku 2 – 3 roky a to jak u živností, tak u dětských skupin. Většina respondentů nemá zájem rozšiřovat své služby na péči o mladší děti, než aktuálně do svého zařízení přijímá. Nezájem je o něco větší u živnostenských zařízení (u téměř čtyř pětín), což je dané i skutečností, že živnostenská zařízení již přijímají mladší děti, než dětské skupiny.

Z hlediska naplnění kapacity zařízení většina respondentů problémy nepocítuje, pokud ano, tak nejčastějším uváděným důvodem je vysoká nemocnost dětí.

Zájem rodičů o využívání zařízení je do značné míry ovlivněn věkem dětí. S věkem dětí při nástupu do zařízení souvisí také hlavní důvod výběru zařízení. Pro necelou polovinu rodičů (44 %), jejichž děti nastoupily do zařízení ve věku do tří let, byla nejdůležitější pro jejich volbu skutečnost, že zařízení přijímá mladší děti. Druhým nejdůležitějším důvodem byla kvalita zařízení, kterou uvedlo 36 % rodičů dětí do 3 let a 62 % rodičů dětí starších tří let.

Z hlediska aktuálního věku dítěte jsme sledovali, jestli rodiče v následujících sedmi měsících zvažují odchod dítěte ze zařízení. Rodiče mladších dětí zvažují odchod o něco méně, než rodiče dětí starších tří let (43 % ku 50 %). Mezi důvody k odchodu bez ohledu na věk převažoval přestup do státní mateřské školy. Je pak zajímavé důvody odchodu srovnat s důvody výběru zařízení, na které jsme se ptali v prvním dotazníkovém šetření, kde hlavní roli sehrávalo, že zařízení přijímalo děti mladší tří let⁵² a kvalita poskytovaných služeb. Je vidět, že pokud dítě překročí omezující věkovou kategorii, je v očích řady rodičů státní zařízení vnímané jako výhodnější a oceňovaná kvalita služeb již takovou váhu nemá, popř. mohou mít pocit, že kvalitní služby se jim dostane právě ve státním zařízení. Tyto aspekty však už dotazníkové šetření detailněji nezjišťovalo.

⁵² Mateřské školy se zpravidla organizují pro děti od tří let. K zápisu sice mohou přijít rodiče i s dítětem mladším tří let, ale takové dítě musí být schopné účastnit se předškolního vzdělávání v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Toto je vždy na individuálním posouzení ředitele mateřské školy.

5.4. Doporučení

Na základě výše uvedených pozitivních dopadů zařízení péče o děti předškolního věku na zaměstnanost, se jeví jako přínosné v podpoře těchto zařízení pokračovat i v budoucnu. Nicméně doporučujeme se zaměřit na to, v jaké konkrétní podobě by to mělo být a za jakých podmínek, aby provedené intervence co nejvíce odpovídaly zamýšleným dopadům.

1) Podpora dětských skupin a transformace živností na dětské skupiny

Vazba na zjištění/závěry: Z provedené evaluace vyplývá, že zařízení péče o předškolní děti provozovaná na základě živnostenského oprávnění vybírají od rodičů poplatky, které jsou v průměru o 55 % vyšší než poplatky vybírané zařízeními typu dětská skupina. Z hlediska věku přijímaných dětí dotazníkové šetření ukázalo, že ačkoli některé „živnosti“ umožňují přijímat i děti mladší než jeden rok, nejčastěji tato zařízení přijímala děti až od jednoho roku. Zastoupení dětí mladších 1 roku v živnostech se dle výstupů z evaluace ukázalo jako marginální.

Návrh řešení: Vzhledem k výše uvedenému doporučujeme v plánovaných výzvách č. 73 a 74 OPZ podpořit nadále pouze dětské skupiny a zařízeními provozovaným jako živnost umožnit transformaci na dětskou skupinu. Případné budoucí zvýšení zájmu rodičů o umístění dětí mladších 1 roku je možné uspokojit v mikrojeslích, které jsou v OPZ rovněž podporovány.

Důležitým uživatelem provedené evaluace bude systémový projekt MPSV Podpora implementace dětských skupin, mezi jehož cíle náleží celkové sledování koncepce podpory dětských skupin. Proto jsou následující doporučení, v nichž navrhujeme, na jaké oblasti by se měl tento projekt zaměřit v rámci vlastních případných navazujících šetření, směřována zejména k tomuto uživateli. Otázka dostupnosti a poptávky po službách v menších obcích bude využitelná i pro Místní akční skupiny (MAS), které jsou významnými partnery Řídícího orgánu OPZ při aplikaci komunitně vedeného místního rozvoje v investiční prioritě 2.3 OPZ.

2) Zjistit příčiny vyššího zájmu o zařízení u vysokoškolsky vzdělaných rodičů a naopak menšího zájmu u rodičů s nižším vzděláním

Vazba na zjištění/závěry: Z hlediska vzdělání převažují mezi rodiči, kteří využívají zařízení předškolní péče podporovaná z OPZ, vysokoškoláci (69 % matek, 54 % otců) s dlouhodobými pracovními zkušenostmi. Vysokoškoláků mezi rodiči najdeme více než dvojnásobný podíl oproti běžné populaci.

Návrh řešení: Doporučujeme kvalitativní došetření, které by sledovalo zájem o zařízení předškolní péče podporované z OPZ v závislosti na vzdělání rodičů a pomohlo zjistit, jaké jsou příčiny vyššího zájmu u této skupiny a naopak nižšího zájmu u rodičů s nižším vzděláním. Zvláštní pozornost by měla být věnována otázce důrazu na kvalitu zařízení, informovanost cílových skupin, schopnosti uhradit školné v závislosti na jeho výši.

- 3) Sledovat dostupnost a poptávku po službě péče o děti předškolního věku v menších obcích

Vazba na zjištění/závěry: Srovnání alternativního zajištění péče o dítě (při nemožnosti dále využívat stávající zařízení) podle velikosti obce ukázalo souvislost, že s velikostí obce, kde respondenti žijí, stoupá tendence využívat k péči o dítě jiné zařízení předškolní kolektivní péče (např. státní či soukromá mateřská škola, jiná dětská skupina či jesle) a naopak, v nejmenších obcích je to převážně matka, kdo by péči o dítě obstarával. V obcích do pěti tisíc obyvatel je to téměř u poloviny respondentů matka, kdo by péči zajišťoval.

Návrh řešení: Doporučujeme navazující kvantitativní (prostřednictvím dotazníkového šetření) i kvalitativní došetření (skrze focus groups nebo individuálních rozhovorů), které by zmapovalo dostupnost a poptávku po službě péče o děti předškolního věku v menších obcích. Cílem šetření by mělo být zjištění zájmu obcí o zřizování dětských skupin, včetně pocíťovaných bariér. Šetření by se rovněž mělo zaměřit na ověření vztahu mezi velikostí obce se zájmem rodičů zařízení využívat, zmapování možností, které rodiče (zejména pak matky) z obcí menší velikostní kategorie mají v případě zajišťování péče o dítě a do jaké míry to ovlivňuje jejich návrat na trh práce. Dále by bylo vhodné zmapovat zkušenosti stávajících zřizovatelů provozujících své zařízení v menších obcích. V analýzách by bylo vhodné provést srovnání potřebnosti zařízení dle jednotlivých regionů. Kromě projektů podpořených v IP 1.2 OPZ doporučujeme pro analýzy využít též projektů realizovaných v malých obcích prostřednictvím Místních akčních skupin (MAS) v IP 2.3 OPZ, kde nejsou využívány jednotkové, ale skutečné náklady.

- 4) Definovat roli a potřebnost dětských skupin v kontextu státních mateřských škol

Vazba na zjištění/závěry: V důvodech volby konkrétního zařízení, které mělo dítě navštěvovat, u rodičů největší roli sehrávalo, že zařízení přijímalo děti mladší tří let a kvalita poskytovaných služeb. Pokud však rodiče po nějaké době zvažovali odchod dítěte ze zařízení, tak mezi důvody k odchodu bez ohledu na věk převažoval přestup do státní mateřské školy.

Návrh řešení: Je vidět, že pokud dítě překročí omezující věkovou kategorii, je v očích řady rodičů státní zařízení vnímané jako výhodnější a oceňovaná kvalita služeb již takovou váhu nemá, popř. mohou mít pocit, že kvalitní služby se jim dostane právě ve státním zařízení. Konkrétní faktory, které hrají u rodičů roli při zvažování přestupu dítěte do mateřských škol, by bylo vhodné zjistit navazujícím šetřením. Zároveň by bylo vhodné upevnit a definovat roli a potřebnost dětských skupin v kontextu existence státních mateřských škol. Systémový projekt by se měl zaměřit na podporu užší a efektivní spolupráce MPSV s MŠMT, tak aby obě zařízení nebyla vnímaná jako konkurenční, ale jako komplementární.

- 5) Zaměřit se na problematiku nákladovosti a schopnost rodičů hradit poplatky za péči o dítě

Vazba na zjištění/závěry: Většina příjemců uvedla, že v jejich zařízení došlo ke snížení poplatku za péči o dítě po přijetí dotace z OPZ. Nicméně i přes to průměrný měsíční poplatek za péči o dítě dle dotazníkového šetření činí 3 987 Kč v Praze a 2 365 Kč mimo v Prahu (dle údajů na webových stránkách jsou tyto částky o něco vyšší). Zároveň je vidět, že průměrný poplatek za zařízení provozované na základě živnostenského oprávnění je ve většině případů vyšší než u dětských skupin. Dotazníkové šetření také ukázalo, že mezi respondenty cílové skupiny je poměrně značné množství rodin, kde příjem otce výrazně přesahuje průměrnou mzdu v ČR⁵³. Nejčastěji respondenti uváděli, že čistý měsíční příjem otce se pohybuje v rozmezí 25 – 30 tisíc Kč a pak více jak 40 tisíc Kč.

Návrh řešení: Výše poplatků za umístění dítěte do zařízení je jedním z nejvíce problematických aspektů zařízení péče o děti podporovaných OPZ. Zařízení péče o předškolní děti byla primárně podporována s tím, že mají pomoci zejména ekonomicky slabším rodinám, mají pomoci k návratu na trh práce a celkově přispívat ke sladování rodinného a pracovního života. Nicméně neregulovaná výše poplatků za péči o dítě v zařízeních podporovaných OPZ spíše nahrává tomu, že zařízení budou využívána rodiči s vyššími výdělky a s vyšším vzděláním a naopak se stává pro ekonomicky slabší rodiny spíše limitujícím faktorem. Bylo by tedy vhodné provést detailnější analýzu toho, nakolik se poplatky rodičů podílí na celkové nákladovosti. Nastavení výše poplatků u jednotlivých zařízení by měla být posuzovaná nejen z hlediska částek, které jsou příjemci uváděny coby poplatek za měsíc, týden či den, ale také z hlediska dalších, „skrytých“ poplatků za doplňkové aktivity či služby, které zařízení nabízejí

⁵³ Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců dosáhla v České republice ve 2. čtvrtletí roku 2017 hodnoty 29 346 Kč.

navíc. Provedená analýza by pak měla přispět ke zvážení cenové regulace poplatků za péči o dítě v zařízeních podporovaných OPZ.

- 6) Sledovat zájem o službu podnikových dětských skupin a motivaci pro zaměstnavatele k jejímu provozování

Vazba na zjištění/závěry: Podnikových zařízení je méně než zařízení pro veřejnost, což se odrazilo i v množství obdržených odpovědí v dotazníkovém šetření. Vzhledem k nízkému zastoupení odpovědí z dotazníkového šetření od zařízení (příjemců), která fungovala jako podniková (14 ku 161), nebylo možné v evaluační zprávě provést analýzu, která by se zaměřovala na fungování těchto zařízení.

Návrh řešení: Prostřednictvím dotazníkového šetření či kvalitativních rozhovorů doporučujeme zmapovat zájem o tuto službu zejména ze strany zaměstnavatelů (v čem spatřují rizika zřízení dětské skupiny v rámci své firmy, za jakých podmínek by to pro ně bylo výhodné a motivující).

6. Literatura

- Beck, U. 1992. *Risk Society. Towards a New Modernity*. London: SAGE Publications.
- Bičáková, A. 2012. *Gender unemployment gaps in the EU: Blame the family*. CERGE-EI Working. Paper no. 475. Dostupné z: <https://www.cerge.cuni.cz/pdf/wp/Wp475.pdf>
- Bičáková, A., K. Kalíšková. 2016. „Výskyt a vznik nezaměstnanosti u žen s předškolními dětmi: Případ České republiky.“ *Politická ekonomie*, 64(6), 695-712.
- CVVM. 2016. *Názory veřejnosti na roli muže a ženy v rodině*. Praha: Sociologický ústav AVČR. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7523/f3/ov160315b.pdf
- Ekonomické dopady mateřství v Česku: Mateřstvím k trvalému znevýhodnění*. 2016. Praha: Gender Studies. Dostupné z: <http://genderstudies.cz/tiskove-zpravy/tz.shtml?x=2466227>
- Hašková, H. 2007. „Doma, v jeslích nebo ve školce? Rodinná a institucionální péče o předškolní děti v české společnosti v kontextu změn na trhu práce, sociálních politik a veřejných diskurzů mezi lety 1945-2006.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 8 (2): 15-26.
- Hašková, H. 2009. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Křížková, A. a kol. 2011. *Pracovní dráhy žen v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- McDonald, P. 2000. „Gender Equity, Social Institutions and the Future of Fertility.“ *Journal of Population Research*, 2000, 17(1), 1–15.
- OECD (2012). *Closing the Gender Gap: Act Now*. Paris: OECD Publishing.
- Porodnost a plodnost 2011 – 2015*. 2016. Praha: ČSÚ.
- Proměny české společnosti. 2016. *Jak se tráví čas? (výsledky 1. ročníku výzkumu proměny české společnosti 2015)*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z: http://www.promenyceskespolecnosti.cz/aktuality/aktualita22/Jak_Cesi_travi_cas_TK_20-06-2016.pdf
- Taylor-Gooby, P. 2004. *New risks, new welfare: the transformation of the European welfare state*. New York: Oxford University Press.
- Vodochodský, I. 2007. „Patriarchát na socialistický způsob: k genderovému řádu státního socialismu.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 8 (2): 34-42.
- Výzva k předkládání žádostí o podporu 2015*. 2015. Praha: MPSV.